

T.C.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARINDAKİ
OKUMA METİNLERİNİN DİLLER İÇİN AVRUPA ORTAK
BAŞVURU METNİNE UYGUNLUĞU**

NURHAN AKAT

DANIŞMAN

DOÇ. DR. SERPİL ÖZDEMİR

BARTIN-2022

**T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ ANABİLİM DALI**

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARINDAKİ OKUMA
METİNLERİNİN DİLLER İÇİN AVRUPA ORTAK BAŞVURU METNİNE
UYGUNLUĞU**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nurhan AKAT

BARTIN-2022

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Doç. Dr. Serpil ÖZDEMİR danışmanlığında hazırlamış olduğum “YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARINDAKİ OKUMA METİNLERİNİN DİLLER İÇİN AVRUPA ORTAK BAŞVURU METNİNE UYGUNLUĞU” başlıklı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

17/01/2022

Nurhan AKAT

ÖN SÖZ

Bu çalışmanın hazırlanmasında ve sürecin doğru bir şekilde ilerlemesinde kıymetli fikirleriyle her zaman destek olan sayın tez danışmanım Doç. Dr. Serpil Özdemir'e müteşekkirim.

Tüm çalışma boyunca görüşlerini ve önerilerini esirgemeyen sevgili arkadaşım Büşra Akbulut'a kalpten sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Hiçbir zaman desteklerini esirgemeyen aileme ve kıymetli ablam Bircan Çevik'e bu süreçteki desteklerinden ötürü çok teşekkür ederim.

Türkçemizin engin deryasına bir damla katkı sunabilmek temennisiyle...

Nurhan AKAT

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARINDAKİ OKUMA METİNLERİNİN DİLLER İÇİN AVRUPA ORTAK BAŞVURU METNİNE UYGUNLUĞU

Nurhan AKAT

Bartın Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Yabancılara Türkçe Öğretimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Serpil ÖZDEMİR

Bartın-2022, sayfa: 108

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kitap odaklı ve okuma metinleri merkezli çalışmalar yeterli düzeyde değildir. Bu sebeple Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe öğretim setindeki okuma metinleri tüm düzeylerde Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'na uygunluk bakımından ele alınmıştır. Ders kitaplarının niteliği referans metne göre saptanmaya çalışılmıştır. Böylece alandaki kitap çalışmalarına fikir sunabilmek, kitapların niteliği hakkında daha iyi çalışmaların ortaya çıkmasına katkı sunmak amaçlanmıştır. A1, A2, B1, B2, C1 düzeyindeki okuma metinleri, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'ndaki kazanımlara, metin türlerine, metin işlevlerine ve dil kullanım alanlarına uygunluk açısından incelenmiştir. Çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Öğretim setinde “Kültürden Kültüre” bölümleri hariç toplam seksen dokuz okuma metni bulunmaktadır. Bu metinlerden seksen yedisi Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'nın okuma kategorileri ve kazanımlarıyla örtüşürken yalnızca iki metnin örtüşmediği saptanmıştır. Seksen dokuz metinden elli yedisi özel geliştirilmiş metinken, otuz ikisi özgün metindir. Metinlerde kamusal ve kişisel alanların ön planda olduğu, meslek alanınınsa en çok ihmal edilen alan olduğu bulgusuna

ulaşılmıştır. Dil işlevleri açısından ise, bilgiyi açıklama ve araştırma işlevinin en çok tekrar eden işlev olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğretim setindeki metin sayısının ve söylem çeşitliliğinin artırılması gerektiği, öğretim setinde dilin farklı işlevlerine ve kazanımlarına yer verilmesi gerektiği şeklinde öneriler paylaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, ders kitabı, okuma metinleri, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı

ABSTRACT

M. Sc. Thesis

THE SUITABILITY OF READING TEXTS IN TURKISH TEXTBOOKS FOR FOREIGNERS TO THE COMMON EUROPEAN FRAMEWORK OF REFERENCE FOR LANGUAGES

Nurhan AKAT

Bartın University

Graduate School

Department of Teaching Turkish to Foreigners

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Serpil ÖZDEMİR

Bartın-2022, pp: 108

Book-oriented and reading text-centered studies are not sufficient in teaching Turkish as a foreign language. For this reason, the reading texts in the New Istanbul Turkish for International Students teaching set were handled in terms of compliance with the Common European Framework of Reference for Languages at all levels. The quality of the textbooks was tried to be determined according to the reference text. Thus, it is aimed to provide ideas for book studies in the field and to contribute to the emergence of better studies on the quality of books. Reading texts at the levels of A1, A2, B1, B2, C1 were examined in terms of their suitability for the acquisitions, text types, text functions and language usage areas in the Common European Framework of Reference for Languages. Document analysis method was used in the study. There are eighty-nine reading texts in the teaching set, excluding the "From Culture to Culture" sections. Eighty-seven of these texts overlapped with the reading categories and achievements of the Common European Framework of Reference for Languages, while only two texts did not. However, fifty-seven of the eighty-nine texts are specially developed texts, while thirty-two are original texts. It has been found that the field of occupation, where public and personal fields are at

the forefront in the texts, is the most neglected field. In terms of language functions, it has been determined that the functions of explaining and researching information are the most repetitive functions. In this context, suggestions were shared that the number of texts and discourse diversity in the teaching set should be increased, and that the different functions and achievements of the language should be included in the teaching set.

Keywords: Teaching Turkish as a foreign language, textbook, reading texts, Common Reference Text

İÇİNDEKİLER

BEYANNAME	iii
ÖN SÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLOLAR DİZİNİ.....	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xii
EKLER DİZİNİ.....	xiii
KISALTMALAR.....	xiv
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Varsayımlar.....	4
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Tanımlar	4
2. LİTERATÜR ÖZETİ.....	5
2.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Becerisi	5
2.2. Metin Kavramı.....	8
2.3. Yabancı Dil Öğretiminde Metin Seçimi.....	9
2.4. Metin Türleri	11
2.5. Metinlerin İşlevleri	13
2.6. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı	15
2.7. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'nda Okuma Becerisi.....	19
2.9. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'nda Metinlerin İşlevleri	26
2.10. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'nda Dilin Kullanım Alanları	
28	
2.1.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitapları.....	28
2.1.2. İlgili Araştırmalar.....	30
3.MATERYAL VE YÖNTEM	36
3.1. Araştırma Modeli	36

3.2. Evren ve Örneklem.....	36
3.3. Verilerin Toplanması	37
3.4. Verilerin Analizi	37
4.BULGULAR VE YORUMLAR.....	39
4.1. Ders Kitabında Yer Alan Okuma Eğitimi Metinlerinin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'ndaki Kazanımlara Uygunluğuna İlişkin Bulgular	39
4.2.Ders Kitabında Yer Alan Okuma Eğitimi Metinlerinin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde Belirtilen Metin Türlerine Uygunluğuna İlişkin Bulgular.....	52
4.3. Ders Kitabında Yer Alan Okuma Eğitimi Metinlerinin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'ndaki Metin İşlevlerine Uygunluğuna İlişkin Bulgular	58
4.4. Ders Kitaplarında Yer Alan Okuma Eğitimi Metinlerinin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'ndaki Dil Kullanım Alanlarına Uygunluğuna İlişkin Bulgular	64
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	75
5.2. Ders Kitabında Yer Alan Okuma Eğitimi Metinlerinin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'ndaki Metin Türlerine Uygunluğuna İlişkin Sonuçlar	82
5.3. Ders Kitabında Yer Alan Okuma Eğitimi Metinlerinin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'ndaki Metin İşlevlerine Uygunluğuna İlişkin Sonuçlar	84
5.4. Ders Kitaplarında Yer Alan Okuma Eğitimi Metinlerinin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'ndaki Dil Kullanım Alanlarına Uygunluğuna İlişkin Sonuçlar	85
KAYNAKLAR.....	87
EKLER	91

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: İşlevlerine göre metin türleri (İltar, 2018: 71)	13
Tablo 2: Genel okuduğunu anlama (ADOÇEP, 2020: 57-63).....	19
Tablo 3: Yazışmaları Okuma Anlama (ADOÇEP, 2020: 57-63).....	20
Tablo 4: Fikir Sahibi Olmak İçin Okuma (ADOÇEP, 2020: 57-63).....	21
Tablo 5: Bilgi ve sav için okuma (ADOÇEP, 2020: 57-63).....	22
Tablo 6: Yönergeleri Okuma (ADOÇEP, 2020: 57-63).....	23
Tablo 7: Serbest Zaman Etkinliği Olarak Okuma (ADOÇEP, 2020: 57-63)	24
Tablo 8: A1 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP'teki kazanımlara göre dağılımı	39
Tablo 9: A2 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP'teki kazanımlara göre dağılımı	41
Tablo 10: B1 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP'teki kazanımlara göre dağılımı.....	44
Tablo 11: B2 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP'teki kazanımlara göre dağılımı.....	46
Tablo 12: C1 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP'teki kazanımlara göre dağılımı.....	49
Tablo 13: A1 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP'teki metin türlerine göre dağılımı	52
Tablo 14: A2 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP'teki metin türlerine göre dağılımı	53
Tablo 15: B1 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP'teki metin türlerine göre dağılımı.....	54
Tablo 16: B2 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP'teki metin türlerine göre dağılımı.....	55
Tablo 17: C1 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP'teki metin türlerine göre dağılımı.....	56
Tablo 18: A1 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP'teki metin işlevlerine göre dağılımı .	58
Tablo 19: A2 düzeyi okuma metinlerinin metin işlevlerine uygunluğu	59
Tablo 20: B1 düzeyi okuma metinlerinin metin işlevlerine uygunluğu	60
Tablo 21: B2 düzeyi okuma metinlerinin metin işlevlerine göre dağılımı.....	61
Tablo 22: C1 düzeyi okuma metinlerinin metin işlevlerine uygunluğu	63
Tablo 23: A1 okuma metinlerinin ADOÇEP'teki dil kullanım alanlarına göre dağılımı ...	64
Tablo 24: A2 okuma metinlerinin ADOÇEP'teki dil kullanım alanlarına göre dağılımı ...	65
Tablo 25: B1 okuma metinlerinin ADOÇEP'teki dil kullanım alanlarına göre dağılımı....	66
Tablo 26: B2 okuma metinlerinin ADOÇEP'teki dil kullanım alanlarına dağılımı.....	67
Tablo 27: C1 okuma metinlerinin ADOÇEP'teki dil kullanım alanlarına göre dağılımı....	69

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe öğretim setindeki okuma metinlerinin ADOÇEP'teki metin türlerine göre dağılımı	58
Şekil 2: Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe öğretim setindeki okuma metinlerinin ADOÇEP'teki dil kullanım alanlarına göre dağılımı.....	70

EKLER DİZİNİ

EK 1: Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'na Göre Okuma Metinlerini Analiz Formu.....	91
--	-----------

KISALTMALAR

CEFR	: Common European Framework of Reference For Languages
DİAOÖÇ	: Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
OBM	: Ortak Başvuru Metni
TELC	: The European Language Certificates
TDK	: Türk Dil Kurumu
TİKA	: Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TÖMER	: Türkçe Öğretim Merkezi
YEE	: Yunus Emre Enstitüsü
ADOÇEP	: Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı

1. GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar ele alınmıştır.

1.1. Problem Durumu

Türk yaşantısı ve onun şekillendirdiği Türk kültürü geçmişten günümüze akan bir nehir gibi varlığını korumakta ve devam ettirmektedir. Bu bağlamda yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi de oldukça uzun bir geçmişe sahiptir. Kaşgarlı Mahmut ile başlayan Ali Şir Nevai'nin çalışmalarıyla önemli bir ivme kazanan alan, değişerek ve gelişerek ilerlemeye devam etmektedir. Günümüzde yabancılara Türkçe öğretimi, genellikle üniversitelerin TÖMER birimleri, 2007'de faaliyet sahasına katılan Yunus Emre Enstitüsü, 2016 yılında kurulan Maarif Vakfı gibi devlet kurumlarının yanı sıra özel kurslar tarafından yürütülmektedir. Üniversitelerimizde uluslararası öğrenciler için eğitim hakkının tanınması, yurt dışında yayınlanan Türk dizilerinin kültürümüze karşı uyandırdığı merak, evlilik, bürokratik ve askeri görevlendirmeler gibi oldukça çeşitli sebeplerle yurt dışında Türkçeye ilgi artmaktadır (Yılmaz, 2019). Tüm bunlarla birlikte son yıllarda sınır coğrafyalarımızdaki iç savaşlar dolayısıyla, ülkemiz ciddi bir göç dalgasıyla karşı karşıya kalmıştır ve hala göç almaya devam etmektedir. Bunun sonucu olarak Türkiye'deki günlük hayatın bir parçası haline gelen mültecilerin uyum sağlamalarını, Türk toplum hayatına adapte olmalarını kolaylaştırmak için dil engeli ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. Böylece ülke içinde yabancılara Türkçe öğretimi, TÖMER birimlerinden, yani akademik zeminden Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullara ve halk eğitim merkezlerine doğru ciddi bir yayılım göstermiştir. Bu durum yurt içinde yabancılara Türkçe öğretimi alanını daha bilinir hale getirmekle beraber ülkemiz sınırları dışında da Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine karşı ciddi bir talep oluşturmuştur.

Türkçeye olan talebin artması ders materyallerinin nitelik ve niceliği konusunu tekrar gündeme getirmiştir. Bu materyallerden en merkezi konumda olanı ise ders kitaplarıdır. Ders kitapları, öğrenci açısından dilin yapısının ve kullanımının sistemli şekilde yer aldığı temel yardımcı kaynaklardır. Yabancılara Türkçe öğretiminde standart bir öğretim programı yoktur. Bu durum ders kitaplarına program işlevi yüklemekte ve öğretim sürecini

planlamada ders kitaplarının ölçüt olarak görülmesine yol açmaktadır. Bu bağlamda öğretici için de ders kitabının yeri tartışılmaz bir önemdedir.

Yabancılara Türkçe öğretimi öğrenci kitlesi ve çalışma sahası ile oldukça geniş bir faaliyet alanına sahiptir. Alandaki tüm faaliyetlerde Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı ölçüt alınmaktadır. ADOÇEP dil öğretim sürecini öğrenci ve öğretmen, sınav ya da program hazırlayıcıları açısından düzenleyen referans bir metindir. 2001 yılında Avrupa Konseyi tarafından yayınlanan metin değişen ihtiyaçlara uygun ilavelerle zenginleştirilmektedir. Son güncel tamamlayıcı cilt 2020 yılında yayınlanmıştır. Metnin hazırlanışındaki temel amaç; başka dilleri konuşan, farklı kültür ve anlayışa sahip olan, farklı eğitim sistemlerinden gelen insanları ortak bir anlayış zemininde toplamaktır. Böylece tüm bu farklılıkların doğurabileceği olumsuzlukları en aza indirerek dil öğretim sürecini verimli hale getirmektir.

Yabancı dil öğretiminde okuma, tüm beceri alanlarını etkileyen önemli becerilerden biridir. Dil öğretimin en temel materyali ders kitaplarındaki metinlerdir. Yabancı dil öğrencisi, becerileri edinirken mutlaka metinle temas etmektedir. Dolayısıyla tüm bu süreçlerde okuma, aktif bir beceri olarak karşımıza çıkar. Okuma becerisi öğrencinin dil yapılarıyla ve kültürle temasını güçlendirir. Hedef dildeki kelimelerin anlamlarını öğrenme ve kullanım bağlamlarını fark etme, telaffuz biçimlerini öğrenme gibi süreçlerde okuma becerisinin katkısı açıktır. Buna rağmen ders kitaplarının ve okuma metinlerinin üzerine yapılan çalışmalar sınırlı kalmakta ve alandaki gelişmelere paralel olarak yeni araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı (ADOÇEP), dil öğretim süreci, materyal tasarımcıları, sınav ve kitap hazırlayıcıları tarafından yaygın bir kullanım alanına sahip değildir. Fakat yabancı dil öğretiminde tüm dünyada geçerli bir ölçüt olan ADOÇEP, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde standartlaşmayı artıracak ve öğretim sürecinde kullanılan materyallerin de niteliğini yükseltecektir. Bu bağlamdaki sınırlılıklar ve yetersizlikler göz önüne alınarak ders kitaplarındaki okuma eğitimi metinleri ADOÇEP'e uygunluğu bakımından incelenmiş ve böylece alana katkı sunmak amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi her geçen gün önem kazanmaktadır. Bu noktada okuma, dinleme, konuşma, yazma ve bunları destekleyici bir alan olarak dil bilgisinin öğretiminde ders kitaplarının yeri ve işlevi tartışılmazdır. Ders kitaplarında da okuma metinlerinin yeri yadsınamaz bir önemdedir. Bu bakımdan okuma metinlerinin işlevselliğini saptayabilmek için dil öğretiminin temel ölçütlerinden kabul edilen ADOÇEP açısından okuma metinlerinin uygunluğu ele alınarak alana katkı sunulmaya çalışılmıştır. Hazırlanmış olan çalışmanın amacı, ADOÇEP'e uygunluğu açısından İstanbul Dil Merkezi'ne ait, Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe serisini A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyinde inceleyerek okuma metinleri betimlemektir. Böylece kitap hazırlayıcılarına fikir verebilmek, katkı sunabilmek hedeflenmiştir.

Araştırmanın problem cümlesi “Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki okuma metinlerinin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'na uygunluğu nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir. Araştırma şu alt problemler çerçevesinde ele alınmıştır:

1. Ders kitaplarında yer alan okuma eğitimi metinlerini Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'nda belirlenen seviyelerin kazanımlarına göre dağılımı nasıldır?
2. Ders kitaplarında yer alan okuma eğitimi metinleri Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'nda belirtilen metin türlerine göre dağılımı nasıldır?
3. Ders kitaplarında yer alan okuma eğitimi metinlerinin Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde belirtilen metin işlevlerine göre dağılımı nasıldır?
4. Ders kitaplarında yer alan okuma eğitimi metinleri Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'nda belirtilen dil kullanım alanlarına göre dağılımı nasıldır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Yabancılara Türkçe öğretimi alanı gün geçtikçe büyümekte ve gelişmektedir. Bu noktada ders kitaplarının niceliği artmaktadır. Bu çalışmayla ders kitaplarının niteliği referans metne göre saptanmaya çalışılmıştır. Böylece alandaki kitap çalışmalarına fikir sunabilmek, kitapların niteliği hakkında daha iyi çalışmaların ortaya çıkmasına katkı sunabilmek düşüncesiyle bu çalışma yapılmıştır.

1.4. Varsayımlar

Çalışma nitel araştırma modeli ile yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Seçilen yöntemin bu çalışmanın amacı ve içeriğiyle uygun olduğu varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu çalışma yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki okuma metinleriyle sınırlıdır. Örnekleme olarak Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe seti, A1, A2, B1, B2, C1 düzeylerindeki okuma metinleriyle sınırlandırılmıştır.

Bu çalışma Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'nda belirtilen okuma yeterlikleri, metin türleri, metin işlevleri, dilin kullanım alanları ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı: 2001 yılında Avrupa Konseyi tarafından yayınlanan dil öğretiminde farklılıkları en aza indirerek ortak bir anlayış çerçevesinde verimli bir dil öğretimi yapmayı hedefleyen referans metindir. Alandaki öğrencilere, öğretmenlere, sınav hazırlayıcılarına, program tasarlayanlara yönelik oldukça geniş kapsamlı ve işlevsel bir başvuru metnidir.

Metin: “Anlamsal ve mantıksal açıdan bir bütünlük içinde olan, iletişim görevine sahip, tümce ve tümce değerindeki birimlerden oluşan dilsel yapı.” (Keskin ve Okur, 2018:298)

Okuma: “Yazılı metnin üretildiği dilin anlamsal ve dil bilgisel özelliklerini tanıyan bireylerin, belirli amaçlar doğrultusunda, hızlı bir biçimde kod çözerek ve birtakım stratejiler kullanarak gerçekleştirdikleri, duyuşsal yönü de olan yinelemeli bir anlamlandırma sürecidir” (Ülper, 2021:3).

2. LİTERATÜR ÖZETİ

2.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Becerisi

Okuma; günlük hayatın rutin bir eylemidir ve çeşitli biçimlerde karşımıza gelir. Gazete okumak, kitap okumak gibi... İnsanlar günlük hayatta keyif almak, yeni şeyler öğrenmek, bilgi edinmek gibi belli amaçlarla okurlar. Ancak öğretim alanında okuma konusu başlı başına bir beceri alanı olarak daha geniş anlamları ve uzun vadeli hedefleri ifade eder. Dil öğretimi dört temel beceri alanına ayrılmıştır: Dinleme, konuşma, okuma, yazma becerileri. Okuma diğer becerilerin gelişimini de destekleyen, dil öğretiminin ana becerilerinden biridir. Okuma üzerine farklı tanımlar yapılmıştır.

Türk Dil Kurumuna göre okuma “Bir yazıyı meydana getiren harf ve işaretlere bakıp bunları çözümlmek veya seslendirmek”tir (TDK, 2010:1793). Bu tanım, okumanın görsel olarak tanıma işlevine işaret etmektedir. Oysa “Okuma anlam yakalamak için metni kullanma tekniğidir.” diyen Johnson (2017: 3) ise okumayı insanın anlama gayreti açısından değerlendirerek daha derin bir kavram olduğuna işaret etmiştir. Ülper (2021: 3) ise “Yazılı metnin üretildiği dilin anlamsal ve dil bilgisel özelliklerini tanıyan bireylerin, belli amaçlar doğrultusunda, hızlı bir biçimde kod çözerek ve birtakım stratejiler kullanarak gerçekleştirdikleri, duyuşsal yönü de olan yinelemeli bir anlamlandırma sürecidir.” diyerek okuma becerisini oldukça geniş bir çerçevede derin ve yüzey yönlerini de ele alarak tanımlamıştır. Benzer bir tanımlama da Demirel tarafından yapılmıştır. “Okuma, bilişsel davranışlarla psikomotor becerilerinin ortak çalışmasıyla yazılı sembollerden anlam çıkarma etkinliğidir” (Demirel, 2021:109). Özbay ise okuma becerisinde öncelikle görmenin sonra gördüğünü anlamının önemli olduğunu vurgulamış ve şu şekilde tanımlamıştır: “Okuma da bir bakıma gördüğünü anlama faaliyeti olup fiziksel ve zihinsel öğelerin birlikte kullanıldığı karmaşık bir dil becerisidir” (Özbay, 2013: 2).

Tüm bu tanımlardan yola çıkarak okuma becerisi; görme, algılama, kavrama, anlama gibi fiziksel ve zihinsel süreçlerin sonucunda ortaya çıkan bir eylem olarak ifade edilebilir.

Dil öğretiminde her bir beceri diğer beceriyi destekleyici konumdadır. Nitekim “Hiçbir şey duyulmadan önce konuşulmaz. Hiçbir şey konuşulmadan önce okunamaz. Hiçbir şey

okunmadan önce yazılamaz” (Williams 1989:14, aktaran Hasırcı 2016: 116). Bu bağlamda Türkçe öğretimi için de okuma önemli becerilerdendir. İyi bir okuma eğitimi, yazma, konuşma ve dinleme becerilerinin de gelişmesine katkı sağlar. Johnson (2017) da dil becerilerinin birbirini güçlendirdiğini ve okumanın daha iyi yazmak için öğrencilere yardım ettiği fikrini savunur. Okuma yoluyla öğrenciler dil yapısı, kelime hazinesi, dil bilgisi ile temas kurarlar. Böylece öğrencinin kelime hazinesi artar ve dile karşı da bir algı oluşturur. Paralel şekilde yazma becerisinin de okumada akıcılığı artırdığını söyler (Johnson, 2017). Ana dil olarak Türkçe öğretimi ya da yabancılarla Türkçe öğretimi alanlarında okuma becerisi dili çeşitli yönleriyle tanıtan, öğreten ve sevdiren bir beceri konumundadır. Ayrıca dil ile birlikte kültürü ve edebiyatı tanıtan bir beceri olarak da yabancı dil öğretimindeki önemi açıktır. Okuma, sözcüklerin kullanım biçimleri, telaffuzları, yüklendikleri anlamlar ve dil bilgisinin kullanım alanı olarak metin ve okuyucu arasında gerçekleşen oldukça aktif bir süreçtir. Bu bakımdan yabancılarla Türkçe öğretimi açısından kilit bir yerdedir. Zira ana dil olarak Türkçe öğretimi kültür dersi niteliğinde olup yabancılarla Türkçe öğretimi ve ikinci dil olarak Türkçe öğretimi gibi alanlardan bazı farklar teşkil etmektedir. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin zaten var olan okuma becerisini aynı kültür dairesi içinde sistematik bir eğitimle geliştirmeleri, okuma sevgisi ve alışkanlığı kazanmaları, okuduklarını anlayarak sorgulayıcı bir bakış kazanmaları temel hedeflerdir. (MEB, Türkçe Öğretim Programı, 2019: 10). Burada okuma öğretiminin kendisinden ziyade eleştirel bakış açısı kazandırabilmek, okuma alışkanlığı ve sevgisi yerleştirebilmek, ana dil farkındalığını güçlendirmek gibi daha üst hedeflere odaklanılmıştır. Yabancılarla Türkçe öğretimi ya da daha genel ifadeyle yabancı dilde okuma eğitimindeyse dil düzeyine göre okuma eğitimi sınıflandırılmıştır ve ilk okuma yazma süreci yoktur. Öğrencinin yaşam kültürü, eğitim düzeyi gibi etkenler dikkate alınarak özellikle temel kurlarda hedef dildeki belli günlük ifadeleri öğretme, okuduğunu anlama en başat hedeflerdir. Yabancı dil öğrenen öğrenciler farklı profiller çizebilir. Örneğin hedef dilin kullanıldığı ortamda yaşayan ve eğitim için yabancı dil öğrenen bir öğrenci öncelikle günlük yaşamını kolaylaştırmak için okuma becerisine ihtiyaç duyar. İş için yabancı dil öğrenen bir insan yazışmaları okuyabilmek, takip edebilmek için hedef dilde okuma becerisine ihtiyaç duyar. Çeşitli öğrenci profilleri okuma amacını çeşitlendirse bile yabancı dil öğretiminde okuma becerisinin temel işlevi; hedef dildeki sözcükleri, paragraf ya da daha büyük yapılar olan metinleri doğru anlayabilmek ve hedef dilin sözcüklerini doğru telaffuz edebilmektir.

Nitekim yabancı dil öğretiminin ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin de ölçüt kitabı olan Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'nda (2013:71) okuma etkinlikleri şu amaçları içerir: Fikir edinme amacıyla okuma, başvuru eserleri kullanma, bilgi edinme amacıyla okuma, yönergeleri okuma ve yerine getirme, okuma tadını almak amacıyla okuma.

Okuyucunun metni okuma veya kavrama esnasında gözlerinde ve zihninde neler olduğunu açıklayan sürece okuma süreci denir (Karatay, 2011). Bu süreçler metne dayalı okuma modeli, bilgiye dayalı okuma modeli ve etkileşimsel okuma modeli olarak üç grupta açıklanır. Metni merkeze alan okuma modeli; tümevarım yöntemiyle metni anlamaya çalışan, metin merkezli yaklaşımdır. Kelimelerin anlamını kavramak önemlidir. Bilgiye dayalı okuma modelinde, okuyucu metnin geneline bakarak tahmini yorumlar yapar. Tahmini yanlışsa yeni tahminler yapar. Etkileşimsel okuma modelindeyse; önemli olan okuyucunun metnin konusu hakkında önceden genel bilgi sahibi olmasıdır. Okuyucunun metni anlaması için hayat tecrübesi önemlidir (Anderson, 2000, aktaran Keskin ve Okur, 2018: 298). Buna göre yabancı dilde okuma becerisini geliştirmeye çalışan bir öğretmen temel düzeyde metne dayalı okuma sürecini kullanmalıdır. Temel düzeydeki yabancı dil öğrencisinin önce kavramları öğrenmesi ve hedef dildeki kelimelerle anlam dünyası oluşturması için bu durum önemlidir. Sonrasındaysa bilgiye dayalı okuma modeli ve etkileşimsel okuma modeli arasında geçiş yapılarak kullanılabilir (Chia, 2001, aktaran Keskin ve Okur, 2018: 298). Okuma süreçleri, yabancı dil öğretiminde anlamayı sağlamak için dikkate alınması gereken noktalardandır.

Okuma sürecinin niteliğini belirleyen önemli başlıklardan birisi de okuma türleridir. İnsanlar bilgi edinmek, metinleri hızla gözden geçirebilmek, bilgilerini tamamlamak, eleştirmek, değerlendirme yapmak ve anlamak gibi farklı amaçlarla okuma yaparlar (Grabe ve Stoller, 2002: 13 aktaran Hasırcı, 2016: 118). Farklı okuma amaçları, farklı okuma türlerini ortaya çıkarmıştır. Alanda farklı sınıflamalar olmakla beraber yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde belli başlı okuma türleri şunlardır:

Sesli Okuma: Okunan sözcüklerin dil ile ifadesidir. Özellikle temel kurlarda, kelime telaffuzunu öğretmek, öğrenciyi aktif hale getirerek hedef dili kullanmaya karşı öz güvenini geliştirmek, akıcı okumayı sağlamak gibi çeşitli sebeplerle yapılır. Geri bildirim önemlidir. Dil öğretiminde temel düzeyde kullanılır. Böylece öğrenci kelimelerin telaffuzunu uygulamalı bir biçimde öğrenir (Hasırcı, 2016: 119).

Sessiz Okuma: Sözsüz yalnızca gözlerle yapılan içten okuma türüdür. İlerleyen kurlarda tercih edilir. Öğrencinin metni düşünmesini, metinle daha çok baş başa kalmasına olanak sağlar. Orta ve ileri düzey dil öğretiminde kullanılır.

Tarama ve Yüzeysel Okuma: Bir metnin detaylarına inilmeksizin göz gezdirerek okunmasıdır. Tüm düzeylerde kullanılır.

Yoğun ve Yaygın Okuma: Yoğun okuma bir metnin tüm detaylarının dikkate alınarak okunmasıdır. Öğretmen öğrencilere yardımcı olur. Dil bilgisi yapılarını açıklama, kelime bilgisini artırmada önemlidir. Özellikle konuşma ve yazma becerilerinin gelişimine katkı sağlar. Yaygın okuma ise; öğrencinin keyif için yaptığı bireysel bir okuma türüdür. Öğretmen burada yardımcı değil rol model konumundadır (Hasırcı, 2016: 121).

2.2. Metin Kavramı

Okuma becerisinin geliştirilmesinde en büyük yardımcı kaynak metinlerdir. Nitekim “okumak eylemi de alıcının metin karşısında yaptığı düşünsel bir etkinlik” (Günay, 2001: 9) olarak düşünüldüğünde metin ve okuma becerisinin arasındaki güçlü bağ ortaya çıkmaktadır. Metin kavramı geniş bir kullanım yelpazesine sahiptir. Nitekim Günay (2001: 33-34)’a göre, “Belirli bildirişim bağlamında bir ya da birden çok kişi tarafından sözlü ya da yazılı olarak üretilen dil dizgesi bütünü” metin olarak tanımlanır. Günay bir belgenin metin olabilmesi için mutlaka bildirişim işlevi taşıması ve devingen bir yapıya sahip olması gerektiğini vurgular. Aksi takdirde bildirişim işlevi taşımayan yazılı ve sözlü belgeyi metin olarak nitelemez. Ayrıca yukarıdaki genel metin tanımını verdikten sonra “Birbirini izleyen, sıralı ve anlamlı bütünlük oluşturan tümceler dizisi” şeklinde metin kavramını dilsel açıdan ayrıca izah eder. Tanımlardan anlaşıldığı üzere bir belgenin metin olması için mutlaka iletişim maksadı taşıması gerekir. Ayrıca metnin içinde alıcı, gönderici gibi tarafların olması gerekir ki iletişim işlevini yerine getirilebilsin.

Metinler, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hedef dile ve kültüre açılan temel bir iletişim vasıtasıdır. Bu bakımdan Keskin ve Okur (2018: 298) metni şöyle açıklar: “Anlamsal ve mantıksal açıdan bir bütünlük içinde olan, iletişim görevine sahip, tümce ve tümce değerindeki birimlerden oluşan dilsel yapı.” Metinlerin iletişim işlevine vurgu yapılan bu tanıma benzer bir tanım Karatay tarafından da yapılmıştır. Karatay (2011: 76)’a göre “Okumaya konu olan, anlatım bütünlüğü bulunan kelime ve cümlelerin bir

amaç için bir araya getirilmesiyle oluşturulan anlamlı ve somut bir yapı.” metin olarak tarif edilir.

Bu tanımlardan yola çıkarak metin, insanların zihnindekileri belli amaçlar doğrultusunda, belli kurallar çerçevesinde ve iletişim maksadıyla yazılı ya da sözlü olarak ifade etmesidir. Metinler önceden planlanmış hedeflere yönelik ortaya konan yapılardır ve en temel işlevi ise iletişimdir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinler dil bilgisi yapısının belli bir bağlam içinde gösterilmesi, hedef kültürün yansıtılması, hedef dildeki cümle yapılarının, sözcük kullanımlarının gösterilmesi açısından oldukça önemli yere sahiptir. Bunların yanı sıra anlama becerilerinin geliştirilmesi için kullanılan vazgeçilmez ders malzemelerindedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de metinlerin nihai hedefi sağlıklı bir iletişim ortamına zemin hazırlamaktır.

2.3. Yabancı Dil Öğretiminde Metin Seçimi

Okuma becerisi bir anlama, alımlama sürecidir. Nitelikli, doğru yöntemlerle ilerleyen bir anlama sürecinin sonunda kavramanın gerçekleşmesi nihai hedeftir. Bu süreçte kullanılan en önemli materyal kitaplardır. Okuma becerisi bakımından ders kitapları ele alındığında metinlerin yeri de tartışılmazdır. Öğrenci hedef dile ait kültürel unsurları, sözcükleri ve telaffuz biçimlerini, dil bilgisi yapılarını metinler üzerinden anlamaya, anlamlandırmaya ve öğrenmeye çalışır. Dolayısıyla öğrenci hedef dilin canlı halini hayat kadar metinlerde de bulur. Bu yüzden metinler dil öğretiminde ve öğreniminde oldukça önemli bir noktadadır. Bu sebeple amaca, içeriğe ve kitleye uygun metinlerin seçimi dil öğretim sürecini etkiler. Demir ve Açık (2011: 58)’a göre yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılacak metinler, hedef kitlenin seviyesine ve dersin amaçlarına uymalıdır. Ayrıca seçilecek metinler günlük hayatı, dili ve hedef kültürü yansıtır nitelikte olmalıdır. Bununla beraber kazandırılması gereken dil bilgisi yapıları metinde yer almalı ve bu yolla öğrenciye sezdirilmelidir.

Dil öğretimi ve dil öğrenimi sarmal bir yapıdadır. Hiçbir beceri diğer beceriden ayrı düşünülemez. Okuma becerisinde seçilecek metin konuşma becerisini, yazma becerisini etkilediği gibi telaffuz ve sözcüklerin kullanım biçimlerini öğrenme açısından dinleme becerisini etkiler. Bu bakımdan okuma metinlerinin hedefe, kitleye ve Türk kültürüne uygun seçilmesi dil öğretim sürecinin de kalitesini belirleyen önemli bir unsur olarak karşımıza gelmektedir. Yabancı dil öğretiminde metin seçerken öğrencinin ilgisini çeken

metin tercih edilmelidir. Konular günlük hayatı yansıtmalıdır. Ayrıca seçilecek metinlerin okunabilirlik ve işlerlik kriterlerine uygun olması gerekmektedir. Okunabilirlik, öğrencinin kelime hazinesi gibi geri plandaki birikimini dikkate alırken, işlerlik ise; metnin sınıf içinde kullanılır nitelikte olması gerektiğini vurgular. Bunların yanı sıra metnin uzunluğu da bu seçimde önemlidir. Metnin uzunluğu için çok keskin sınırlar çizilirse de öğrencinin düzeyine uygun uzunlukta olması gerektiği vurgulanır. Metnin içeriği de metin tercihinde dikkat edilmesi gereken noktalardan biri olarak ifade edilir. Metinlerin içeriği oluşturulurken öğrenci düzeyi, hedef kazanımlar, kültürel unsurlar ölçütler dikkate alınmalıdır.

Polat (1993: 187-188) her metnin öğrencinin dil ve kültürle bağına güçlendirmeye elverişli olmadığını söyler. Bu sebeple dil öğretiminde metinlerin seçiminde kullanılacak bazı ölçütler sunar. Buna göre; metin öğrenci düzeyinin üstünde olmamalıdır. Aksi takdirde dil öğrenimini ve iletişimi olumsuz etkileyerek süreci zorlaştırır. Yabancı dil öğretiminde kültürlerarası etkileşimin önemli olduğunu vurgulayan Polat, bu bağlamda öğrencinin ilgi, deneyim ve gerçekliğine uygun düzeyde metinlerin tercih edilmesini ifade eder. Bununla birlikte yabancı dil öğretimindeki metinler farklı kültürlerle ait bilgiler içerir. Bu bakımdan öğrencinin düzeyini ve anlama kapasitesini aşan yoğun kültürel içerikli metinler seçilirken dikkat edilmelidir. Bu metinlerdeki artan bilgisi önceden tespit edilmelidir. Bu metinler kullanılmadan önce içerik ve yapı bakımından hassasiyetle seçilmelidir. Dolayısıyla öğrencinin kendini yabancı dilde ifade etmesine olanak sağlayacak, zemin hazırlayacak metinler tercih edilmelidir.

Metin olmadan iletişimin olamayacağını vurgulayan Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'na göre “tüm dilsel aktiviteler ve süreçler dili öğrenenlerin, kullananların ve onların konuştukları arkadaşlarının metinle olan ilişkilerini analiz eder ve gruplandırır” (ADOÇEP, 2013: 94). Bu bağlamda metin kavramını iletişimin merkezine koyan ADOÇEP (2013), sosyal hayattaki çeşitli amaç ve işlevleri yansıtan metinlerin dil öğretim ortamında tercih edilmesi, metinlerin doğal dil kullanımını örneklendirecek çeşitlilikte olması gerektiğini vurgulamaktadır.

2.4. Metin Türleri

Nitelikli bir dil öğretim süreci için doğru türde metin seçimi önemlidir. Metinler farklı ölçütlere göre türlerine ayrılmıştır. Bu sebeple literatürde pek çok metin türü tasnifi bulmak mümkündür ve bu konuda keskin sınırlar yoktur. MEB'in 2019 yılında güncellediği Türkçe Dersi Öğretim Programı'na göre metin türleri bilgilendirici metinler, hikâye edici metinler ve şiir olmak üzere üçe ayrılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı, öğrencinin bulunduğu sınıf düzeyini dikkate alarak metin türlerini belirlemiştir (MEB, 2019: 17). Güneş, metinlerin kullanımını ölçüt olarak edebî metinler, üretilmiş, özel ve özgün metinler şeklinde metin türlerini sınıflandırmıştır (Güneş, 2013: 3).

Günay (2001: 151-154) ise metinleri, metnin tonu, metnin tipi ve metnin türü şeklinde üç ölçüte göre sınıflandırır. Metnin tonu; yazarın okuyucuda bırakmak istediği izlenim, uyandırmaya çalıştığı his şeklinde açıklanır. Tip ifadesi ise metnin genel özelliklerini ifade eder ve Günay tarafından tür ifadesi ile birlikte kullanılır. Günay'a göre metinler tipine göre anlatısal, betimleyici, açıklayıcı, önceden haber verici, kanıtlayıcı, söyleşimsel, buyurucu ve sözbilimsel şeklinde sınıflandırılmıştır. Buna göre metinleri anlatı türü, şiirsel, söyleşimsel, basın metinleri, özel bilgilendirici metinler, işlevsel metinler, öğretici metinler, çözümlemeyle ilgili metinler, mesleki ve haberleşme metinleri şeklinde türlerine ayırmıştır. (Günay, 2001: 152).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hedef kitlenin farklı olması, öğretim hedeflerinin ve yöntemlerinin farklı olması metin türlerinin tasnifini de farklılaştırmıştır. Bu noktada ilk hedef, uluslararası öğrenciye dili öğretmek ve bu bağlamda kültürü tanıtmaktır. Buna göre oluşturulma şekline göre metinler ikiye ayrılmıştır: Kurma metinler ve özgün metinler. Kurma metinler, özellikle başlangıç düzeyinde tercih edilir. Bu sebeple temel dilbilgisi yapıları öğretilirken konuyu pekiştirmek, dilin kullanım bağlamını göstermek için yazılan metinlerdir. Edebi kaygılardan uzak kullanım işlevli metinlerdir. Literatürde özel üretilmiş metinler olarak da isimlendirilir. Amaca yönelik yapma metinlerdir.

Özgün metinler ise yapaylıktan uzak, doğal hayatın içinden metinlerdir. Öğrenciye hedef dilin estetik yanını hissettiren metinlerdir. Özellikle orta ve üst kurlarda daha çok tercih edilir. Kendi içinde kullanım işlevli metinler, bilgi iletici metinler ve yazınsal metinler olarak üçe ayrılır. Kullanım işlevli metinler kullanmalık, gündelik hayatı içine alan işlevsel metinlerdir.

Bilgi işlevli metinler ise, hedef dilin kültürüne özgü bilgi veren metinlerdir. Yazınsal metinler de bir hedef dilin kültürünü tanıtan metinlerdir. Kültür aktarımında önemli metinlerdir (Keskin ve Okur, 2018: 299-301). Bir metnin özgün ya da özel metin olduğunu ayıran temel faktör ise kaynaktır. Yabancı dil öğretim kitabında kullanılan metnin kaynağı biliniyorsa özgün metin olarak değerlendirilir. Bu çalışmada da bu ölçüte göre metinler türlerine ayrılmıştır. Metin türleri konusunda ana dil olarak Türkçe öğretiminde MEB sınıflaması merkeze alınırken yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ise Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı ön plandadır. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'nda metinler özel üretilmiş metinler ve özgün metinler şeklinde kategorize edilmiştir. Fakat bu sınıflamanın yanı sıra metin kavramının geniş bir çerçevede ele alındığı tür sınıflaması da ADOÇEP'de mevcuttur. Buna göre ADOÇEP metinleri, sözlü ve yazılı metinler şeklinde iki temel başlığa ayırmaktadır. Sözlü metinler; kamu duyuruları ve yönergeler, topluluk önünde yapılan konuşmalar, üniversite dersleri, sunumlar, vaazlar, geleneksel töreler (törenler gibi), eğlence (dram, şov, okumalar ve şarkılar), spor yorumları (futbol, boks ve at yarışları gibi), haber programları, halka açık tartışma ve konuşmalar, elemanlar arası ikili konuşma ve sohbetler, telefon görüşmesi, başvuru görüşmesi. Yazılı metinler ise; kitaplar, edebiyat, teknik kitaplardan edebi dergilere kadar dergiler, gazeteler, kullanım yönergeleri (el işleri ve “kendi kendine yap” kitapları, yemek kitapları), ders kitapları, çizgi romanlar, broşürler, el ilanları, reklam malzemeleri, resmî tabela ve levhalar, süpermarket, dükkân ve pazaryerlerinde bulunan levhalar, mal paketleri ve etiketleri, bilet, form ve soru katalogları, sözlükler (bir ve iki dilli), ticari ve mesleki mektuplar, faksler, özel mektuplar (ADOÇEP, 2013: 96).

İltar (2018: 70-71) ise metinleri işlevlerine göre türlerine ayırmıştır. İşlevlerine göre metinler, kullanım işlevli metinler, edebi metinler ve diğer şeklinde üçe ayrılmaktadır. Kullanım işlevli metinler dil kullanımını örneklendirmek ve göstermek amacıyla yazılan metinlerdir. Edebi kaygılardan uzak, dersin içeriği ve verimliliği göz önünde bulundurularak hazırlanan metinlerdir. Edebi metinler ise edebi, estetik kaygılarla yazılan metinlerdir. Edebi metinler kendi içinde öğretici metinler, anlatmaya/göstermeye bağlı metinler ve nazım olarak üç gruba ayrılmaktadır. Diğer ise bu kategorilerin dışında kalan ve birden fazla türün özelliğini taşıyan metinlerdir. Aşağıda şu şekilde ifade etmiştir:

Tablo 1: İşlevlerine göre metin türleri (İltar, 2018: 71)

Kullanım işlevli metinler			Edebi Metinler			Diğer
Resmî yazılar	Öğretici Metinler	İletişimsel Metinler	Öğretici Metinler	Anlatmaya/ Nazım Göstermeye Dayalı Metinler		
Dilekçe	Ders notu	Söylev	Hatıra	Söyleşi	Mâni	Herhangi bir sınıflandırma içerisinde yer verilemeyen ve birden fazla türün özelliğini taşıyan metinler
Garanti belgesi	Bulmaca	Blog	Biyografi	Deneme	Ninni	
Özgeçmiş	Harita	Broşür	Otobiyografi	Mektup	Şarkı	
Sözleşme/Anlaşma	Kroki	Afiş	Bilimsel makale	Çizgi roman	Türkü	
Hukuki Metinler (Yasa, yönetmelik, yönerge vb.)	Haber metni	E-posta	Köşe yazısı (Pbm, sohbet, fıkra)	Fabl	Şiir	
Rapor	Kullanım kılavuzu	Reklam	Karikatür	Hikâye	Tekerleme	
Tebliğat	Talimatname	Kartpostal	Atasözü	Masal	Sayısmaca	
Reçete	Turizm rehberi	Mektup	Deyim	Efsane	Bilmece	
Belge/diploma/sertifika	Hava durumu	Duvar yazısı	Özdeyiş	Mizahi fıkra		
	Ansiklopedi/sözlük maddesi	Döviz	Eleştiri	Destan		
	Katalog	Slogan(motto)	Gezi yazısı	Roman		
	Yemek tarifi	Sosyal medya mesajları	Dini metin			
	Çizelge/grafik	İlan (emlak günlük ve iş ilanları, duyuru, el ilanları)	Günlük			
	Program	Form	Anekdot			
	Tanıtım yazısı	Röportaj				
	İbare	Menü				
		Davetiye				
		Maç anlatımı				
		Diyalog				
		Günlük				
		Yer/yön tarifi				

2.5. Metinlerin İşlevleri

TDK (2011: 1227)'ye göre, “bir nesne veya bir kimsenin gördüğü iş, iş görme yetisi, görev, fonksiyon” olarak tanımlanan işlev ifadesi dil öğretiminde metinlerin işlevleri ya da dilin işlevleri şeklinde karşımıza gelir. Metinler dil öğretiminin temel çalışma alanıdır. Bu sebeple metnin yazılma hedefi, niçin kullanıldığı işlevini de ortaya koyar. Kılıç (2007: 127)'a göre “Metin yazılı/sözlü ya da yazılandırılmış /sözlendirilmiş dildir. Bu sebeple bağlamı içinde yapısal örgütleniş ve işlev bakımından irdelenebilir”. En büyük dilsel birimin metin olduğu görüşünün dil biliminde oldukça yaygınlaştığını belirten Kılıç (2007: 132) dilin işlevlerini şöyle sınıflandırır:

1. *Betimleme işlevi*: Nesnel ya da gerçek durumlar hakkında bilgi verme işlevidir.
2. *Anlatım işlevi*: Roman, öykü türlerde karşımıza çıkan göndericinin duygu düşünceleri hakkından fikir veren işlevidir.

3. *Toplumsallık işlevi*: İnsan sosyal bir varlıktır. Dil de bir toplum hayatının içinde var olur, yaşar. Bu bağlamda toplumsallık işlevi, sosyal ilişkilerle ilgilenir.
4. *Çağrı işlevi*: Mahkeme celbi, davetiye, ilan gibi alıcıya gönderme yapan işlevdir.
5. *Yazınsallık işlevi*: Dilin edebi ve sanatsal kullanımınıdır.
6. Günay'a (2001: 282) göre metinler işlevleri bakımından gruplara ayrılır. Adlandırmaları değişse bile temelde aynı görevi yerine getirirler ve kendi içinde de kategorilere bölünürler:
7. *Gönderen ve anlatımsallık (duyusal, coşku) işlevi*, Günay'a göre yazınsal metinlerdeki en önemli işlevdir. Burada vericinin varlığı önemlidir. (Günay, 2001: 283). Şiir bu işleve uygun bir metin türüdür.
8. *Gönderilen ve çağrı (seslenme, buyurma) işlevi*; gönderileni ilgilendirir. Tiyatro metinlerinde görülür. Bu işlevde alıcıda bir tepki uyandırmak amaçtır (Günay, 2001: 289).
9. *Bildiri ve Sanat (Şiirsellik, sanat, yanalanmsal, sözbilimsel, estetik) işlevi*; bildiri kendine yöneliktir. Her tür yazınsal metni kapsayabilir (Günay, 2001: 296). Bağlam gönderge (bilişsel, düzenlamsal) işlevinde ise, bilgi iletme amacı vardır. Bildiri bağlama yönelikse gönderge işlevi vardır.
10. *Dil bilim işlevi*, dile yönelik metinler taşır. Sözlükler, dil bilgisi gibi kitaplarda olduğu gibi bir metin dil ile ilgiliyse bu işlevden söz edilebilir.
11. *Durum işleviyse*, yer ve zamanla ilgilidir (Günay, 2001: 303).
12. *Kanal ve ilişki işlevi*, iletişim kurma amacı vardır.
13. *Kod ve üstdil işlevinde* metin dilin kodlarını, sözcüklerini tanımlar ve açıklar. Tanımlamalar bu işlevle ilgilidir. Bilimsel ve mantıksal kitaplarda bulunur (Günay, 2001: 307).

Çerçeve metin oluşturulmadan önce Avrupa Konseyi tarafından dil işlevleri üzerine çalışmalar yapılmış ve listeler oluşturulmuştur. Bu dil işlevleri listeleri, ADOÇEP'in oluşumuna kaynaklık etmiştir. Deniz ve Çekici (2019: 3048)'a atıfla, ADOÇEP'in temelini oluşturan Avrupa Konseyi çalışmalarına göre dilin altı temel işlevi vardır:

1. *Bilgiyi Araştırma ve Açıklama*
2. *Tutumları Keşfetme ve İfade Etme*
3. *Eylem Planlarını Yönetme ve Karar Verme (İkna)*
4. *Sosyalleşme*
5. *Söylemi Yapılandırma*
6. *İletişimi Sağlama Alma ve Onarma*

Bilgiyi araştırma ve aktarma işlevi bilgiyi paylaşma, betimleme, hikâye etme, bilgi almaya yönelik soru sorma ve cevap verme becerilerini kullanmakla ilgilidir. Tutumları keşfetme ve ifade etme işlevi ise insanın içinde bulunduğu ruh halini, duygularını yansıtmayı amaçlayan işlevdir. Eylem planlarını yönetme ve karar verme (ikna) işlevi, insanın dil vasıtasıyla karşısındaki insanı harekete geçirmesi, ikna etmesi ile ilgilidir. Sosyalleşme işlevi, bireyin günlük hayatın içindeki varoluş rutinlerini yansıtır. Söylemi yapılandırma işlevi, metnin belli bir düzen çerçevesinde yapılandırılması, inşa edilmesiyle ilgilidir. İletişimi sağlama alma ve onarma işlevi de yanlış fikirlere zemin yaratacak durumları ortadan kaldırmak varsa yanlış anlaşılmalara düzeltmeyi amaç edinir (Deniz ve Çekici, 2019: 3048). Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan ve Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'nın da alt yapısını oluşturan anlayış, bu çalışmada da referans alınmıştır. Dilin temel amacı iletişimi sağlamaktır. Dil öğretiminde de metinlerin temel amacı iletişimi sağlamak ve bunun için alt yapı oluşturmaktır. Dolayısıyla alanyazında dil işlevleri ve metin işlevleri konusu birbirinden bağımsız konular değildir. İsimlendirmeler farklı da olsa aynı konunun, oldukça benzer bağlamlarda ele alındığı anlaşılmaktadır. ADOÇEP'in aynı anlayış ve benzer adlandırmalarla hazırladığı dil işlevleri listesi ise "Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'nda Metinlerin İşlevleri" adlı başlık altında ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

2.6. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı, Avrupa Konseyi tarafından 2001 yılında yayınlanmıştır. Metin, "Hedef dillere yönelik öğretim programlarının, program yönergelerinin, sınav ve ders kitaplarının hazırlanması için ortak bir zemin oluşturur (ADOÇEP, 2013: 11). Oldukça kapsayıcı bir içeriğe sahiptir. Yabancı dil öğrenenlere, öğretenlere ve program ya da sınav hazırlayıcılarına yönelik olarak kaynak bir metin niteliğindedir. "Bu metin farklı eğitim sistemlerinden kaynaklanan sorunları yok ederek dil öğretiminde, değerlendirme süreçlerinde ortak bir sistem için temel oluşturmaktadır. Böylece; eğitim yöneticilerine, ders kitabı yazarlarına, öğretmenlere, öğretmen yetiştirenlere, sınav hazırlayıcılarına malzemeler sunar. Bu yolla ilgililerin çalışmalarını gözden geçirip bir sisteme oturtmaları, eşgüdümlü çalışmaları ve öğrenenlerin gerçek ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri amaçlanmıştır" (ADOÇEP, 2013: 11).

“Metnin ortaya koyduğu çerçeve ile ortak bir temel yaratarak dil süreçlerinde şeffaflığı artıracığına ve dolayısıyla uluslararası alanda iş birliğini geliştireceğine ve bu yolla Avrupa’da hareketliliği destekleyeceğine vurgu yapılmıştır” (ADOÇEP, 2013: 11). Avrupa Konseyi’nin dil politikası paralelinde hazırlanan metin, çok dilliliğe, çok kültürlülüğe ve kültürler arası etkileşime büyük önem verir. Buna göre Avrupa’nın çok dilli ve çok kültürlü yapısı dikkate alınarak dil öğretim, öğrenim süreçleri programlanmalıdır ki ADOÇEP bu amacın en önemli somut verilerindedir. Bu hedef kapsamında ADOÇEP’in kullanım alanları oldukça geniştir. “Metin; dil öğrenim programlarının planlanması, dil sertifikalarının planlanması, kendi kendine öğrenmenin planlanması, öğrenim programları ve sertifikaların özellikleri gibi bu alanları bütünleştirmek için yapılandırılmıştır. Bu geniş kapsamı karşılayabilmek için metnin tutarlı, saydam ve kapsamlı olması gerekmektedir” (ADOÇEP, 2013: 15-16). Metinde de vurgulanmıştır fakat metin üzerine yapılan güncellemeler de göstermektedir ki metin çok işlevli, dinamik, kullanışlı, açık ve işlevsel bir yapıya sahiptir (ADOÇEP, 2013: 17).

Dil öğretim, öğrenim, değerlendirme süreçlerinde ortak bir zemini hedefleyen çerçeve metin dokuz ana başlıkla beraber ek ve terimler sözlüğü bölümlerinden meydana gelmektedir. Metnin dil öğretim yaklaşımı eylem odaklıdır. İletişimsel yaklaşım, yabancı dil öğretiminde uzun yıllar yerini korumuş olsa da ADOÇEP’in yayınlanmasıyla ortaya çıkan Eylem Odaklı yaklaşım alanda daha fazla yer etmeye başlamıştır (Coşkun, 2017: 86). Metnin ortaya koyduğu dil öğretim yaklaşımı geleneksel yaklaşımların ötesinde çağdaş bir anlayıştır. Dil kullanan ve öğrenen birey, sosyal aktör olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla dil öğretimi sosyal hayattan bağımsız, salt yapılması gereken bir ders olarak ele alınmaz. Aksine dil yaşayan bir varlıktır ve dil öğretim süreçleri de sosyal hayat bağlamında, hayatın canlılığının içinde ele alınmaktadır. Bu anlayışla şekillenen dil öğrenim süreci ve öğretim programı yabancı dil öğrencisini, hedef dilin kullanılacağı iletişim süreçleri, yaşantılar vb. için donanımlı hale getirir. Dil kullanıcısının ya da öğrencisinin sosyal aktör olarak tanımlandığı bu yaklaşımda görev kavramı önemlidir. (ADOÇEP, 2013: 18). Sosyal bir aktör olarak dil öğrencisinin görev adı verilen belli hedeflere yönelik sorumlulukları vardır (ADOÇEP, 2013: 156). Bu yaklaşımda öğrencinin aktif olması hedeftir. Belli amaçlara yönelik görevleri yerine getirmeye çalışan dil öğrencisi aynı zamanda dil öğrenim sürecinde de edilgen değildir. Dil hem bir araç hem de bir amaç olarak kullanılmakta ve öğrenci sosyal bir aktör olarak iletişimsel süreçlerde aktif rol oynamaktadır.

Hayatın içinde dil kullanımı farklı alanlara göre çeşitlilik gösterir. Evde annemizle konuşuruz, okulda öğretmenimizle ya da iş yerinde patronumuzla konuşuruz ve dilin kullanım bağlamı değişir. Metinde bu gerçeklik göz önüne alınarak dil, kullanım alanlarına göre ayrılmıştır. “Fakat bunu yaparken bu alanların sayısının sınırlandırılmayacağı belirtilerek en azından dil öğrenimi açısından faydalı olacağı vurgulanmıştır” (MEB, 2013: 50). Böylece metinde; kişisel alan, kamusal alan, mesleki alan ve eğitim alanı olmak üzere dört dil kullanım alanı vardır. Kişisel alan bireyin ailesi, yakın çevresi kişisel hayatındaki uğraşlarını kapsar. “Kamusal alan, bireyin kişisel alanından çıkarak çeşitli hedefleri yerine getirmek için kamusal bir zeminde hareket ve etkileşimde bulunarak toplumsallaştığı alandır. Mesleki alan ferdin iş hayatını, çalışma ortamını içine alır. Eğitim alanı ise bireyin eğitim yaşantısını içine alır” (ADOÇEP, 2013: 50).

Metinde dil, altı düzeyli bir şekilde sınıflandırılmıştır. A1 ve A2 düzeyleri “Temel Dil Kullanımı” başlığı altında detaylandırılmıştır. Burada öğrenciden temel ve basit dilsel görevleri yerine getirmesi beklenir. B1 ve B2 düzeyleri “Bağımsız Dil Kullanımı” kategorisinde açıklanmıştır. Bu aşamada öğrenciden ana hatlarıyla bir konuşmayı anlaması, kendini daha iyi ifade etmesi beklenir. Bu aşamada genel olarak temel düzeyi aşmış daha yetkin hedefler karşımıza çıkar. C1 ve C2 düzeyleri de “Yetkin Dil Kullanımı” başlığı ile sınıflandırılmıştır. Öğrencinin bu noktada artık zorluk çekmeden dili kullanması yani yetkinlik düzeyine erişmesi nihai hedeftir. (MEB, 2013: 31) Dil öğrencisi temel dil kullanımından başlayarak dil sürecini inşa eder orta düzeyde yani bağımsız dil kullanımı evresinde temel düzeydeki kazanımları üst seviyeye taşıyarak yetkin dil kullanımı bölümünde artık hedeflenen dilin yetkin bir dil kullanıcısı olur. Düzeyler birbirini tekrar etmez aksine birbirinin devamı, tamamlayıcısı niteliğindedir. Dil öğretimi, öğrenimi ve değerlendirme süreçleri hakkında oldukça kapsamlı ve hala geçerli standartlar getirdiği için esas metin olarak kabul edilen 2001 baskısında dil düzeyleri bu şekilde sınıflandırılmıştır. Şunu da belirtmek gerekir ki, yayınlandığı 2001 yılından bu yana çeşitli ilaveler ve güncellemeler yapılarak metin genişletilmiştir. Metnin 2018 yılında güncellenmesiyle ‘Temel Dil Kullanımı’ başlığı genişletilmiş ve A1 öncesi düzey eklenmiştir. ADOÇEP’in ilk baskısında dil; okuma, dinleme, konuşma ve yazma şeklinde dört alt beceriye ayrılmış ve her bir beceri için yapabilirlik tanımlarına detaylı bir şekilde yer verilmiştir. Fakat 2018 ve 2020’de metinde yapılan güncellemeler ile bazı terimsel güncellemelere de gidilmiştir.

Okuma ve dinleme becerileri alımlama başlığı altında ele alınmıştır. Yazma ve konuşma becerileri ise üretim başlığı altında toplanmıştır (ADOÇEP, 2020).

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı, dil öğretimi ve değerlendirme süreçleri konusundaki geniş ve işlevsel kapsamının yanı sıra yabancılara Türkçe öğretimi ile ilgilenen kurumlar arasında ortak bir müfredatın, ortak ölçme değerlendirme sisteminin olmayışı dahası Türkiye'nin Avrupa Konseyi üyesi olması gibi çeşitli etkenlerden dolayı yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi alanında temel alınan çalışmalardan biridir. 2020 yılında yayınlanan tamamlayıcı cilt, 2021 yılı Kasım ayında, Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni adıyla dilimize çevrilmiştir. 2009 yılında MEB tarafından yapılan ilk çeviride de Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni şeklinde tercüme edilmiştir. MEB ve TELC ortaklığında 2013 yılında yapılan ikinci çevirideyse Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi adlandırması tercih edilmiştir. Bu kullanımlara bağlı olarak alanyazında her iki adlandırma da kullanılmaktadır. İlk İki çeviride de içerik bakımından fark bulunmamasına rağmen elbette çeviriden kaynaklanan farklar söz konusudur. İlk çeviride kullanılan başvuru ifadesinin yerine ikinci çeviride öneri ifadesi tercih edilmiştir. Yine ilk çeviride iletişim ifadesi kullanılırken ikinci çeviride onun yerine bildirişim ifadesi uygun görülmüştür. Son olarak, ilk çeviride gördüğümüz betimleme ifadesi ikinci çeviride yerini tanımlama ifadesine bırakmıştır. Sözcük değişimlerinin sebebi ikinci çevirinin sonunda açıklanmıştır (ADOÇEP, 2013: 253). Bu adlandırmalarla beraber Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı kullanımı giderek yaygınlaşan bir adlandırma olarak karşımıza gelmektedir. Dil uzmanları tarafından başvuru metni üzerine çalışmalar devam etmektedir. “2018’de yeni açıklamalarıyla yayımlanan metinde şu değişiklikler dikkat çekmektedir: A1 öncesi seviye eklenmiştir. Arabuluculuk (mediation) kavramı genişletilmiştir. Fonolojik ve metodolojik yenilikler yapılmıştır. İşaret dili ve genç öğrencilere yönelik yeterlikler tamamlayıcı bir metin ile açıklanmıştır. Bu yeniliklerden bir diğeri de dört temel beceri alanı (konuşma, yazma, okuma ve dinleme) yerine dört temel iletişim becerisinin (arabuluculuk, anlama, üretim ve etkileşim) öne çıkarılması olmuştur.” (Çelik ve Başutku, 2020: 94). Güncel metin üzerine de makale, çeviri çalışmaları olmakla birlikte Türkçeye henüz çevrilmiştir. Okuma bağlamında büyük bir fark görülmemekle beraber serbest okuma adlı yeni bir tanımlayıcı ölçek getirilmiştir (Özbal, 2020). Genel olarak bakıldığında ise çevrim içi kavramı literatüre girmiştir. Teknolojik gelişmelerin etkisi ve bütün dünyayı etkileyen korona virüs salgını ile eğitim, sınıf ortamlarından dijital mecralara kaymıştır. Bu değişen süreç göz önüne alınarak “Tamamlayıcı Cilt’te sözlü

etkileşimsel etkinliklere Telekomünikasyon Araçlarını Kullanma ölçeği, çevirim içi etkileşim türü için de Çevirim İçi Konuşma, Tartışma ve Amaç Odaklı Çevirim İçi İşlemler ve İş Birliği olmak üzere iki yeni tanımlayıcı ölçek eklenmiştir” (Özbal, 2020: 524). Tüm tanımlayıcıları etkileyen en önemli güncelleme ise A1 seviyesi öncesinin eklenmesi ve tanımlayıcı ölçeklerin ilave edilmesidir. Bunun yanı sıra yeni tanımlayıcılar ilave edilmiştir. Çok kültürlülük, çok dillilik becerilerine yönelik tanımlayıcılara yer verilmiştir. Tamamlayıcı Cilt’te otuz altı yeni tanımlayıcı ölçeğe yer verilmiştir (Özbal, 2020).

2.7. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı’nda Okuma Becerisi

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı okuma becerisini hem yazılı metinleri okuma hem de işaret dilindeki metinleri okuma şeklinde genel bir çerçevede ele alır. Bu bağlamda okumayı belli kategorilere ayırır: Genel okuduğunu anlama, yazışmaları okuma anlama, fikir sahibi olmak için okuma, bilgi ve sav için okuma, yönergeleri okuma, boş zaman etkinliği olarak okuma. Bu kategorileri de belli yapabilirlik kazanımlarıyla düzeye göre tek tek şu şekilde ele alır:

Tablo 2: Genel okuduğunu anlama (ADOÇEP, 2020: 57-63)

	Genel okuduğunu kavrama
C2	Soyut, yapısal olarak karmaşık veya son derece gündelik anlatıma özgü edebî ve edebî olmayan yazılar dâhil olmak üzere neredeyse tüm metin tiplerini anlayabilir. İnce tarz farklılıklarını ve hem örtük hem açık anlamı fark edip takdir ederek çok çeşitli uzun ve karmaşık metinleri anlayabilir.
C1	Zor bölümleri tekrar okuyabilmesi koşuluyla kendi uzmanlık alanıyla ilgili veya uzmanlık alanı dışında uzun ve karmaşık metinleri ayrıntılı bir şekilde anlayabilir. Tekrar okuma fırsatı olması ve kaynak araçlara erişebilmesi koşuluyla edebî yazılar, gazete veya dergi makaleleri ve uzmanlık alanına ait akademik ve mesleki yayımları da kapsayan çok çeşitli metinleri anlayabilir.
B2	Okuma tarzını ve hızını farklı metin ve amaçlara uyarlayarak ve uygun başvuru kaynaklarını titizlikle seçip kullanarak büyük ölçüde bağımsız bir şekilde okuyabilir. Geniş bir aktif okuma sözcük birikimine sahiptir fakat düşük kullanım sıklığına sahip deyimlerde biraz zorluk yaşayabilir.
B1	İlgi alanlarıyla ilgili konularda karmaşık olmayan olgusal metinleri tatmin edici ölçüde kavrayarak okuyabilir.
A2	Somut türde aşina olduğu meselelerle ilgili, yüksek kullanım sıklığına sahip günlük veya işle ilgili dilden oluşan kısa ve basit metinleri anlayabilir. Bir kısmı ortak uluslararası kelime ögeleri olan yüksek kullanım sıklığına sahip kelimeleri içeren kısa ve basit metinleri anlayabilir.
A1	Aşina olduğu isimleri, kelimeleri ve temel öbekleri seçerek ve gerektiğinde yeniden okuyarak her seferde tek bir öbek olmak üzere çok kısa ve basit metinleri anlayabilir.
A1 öncesi	Resimli hazır yemek restoran menüsü veya aşina olduğu kelimeleri içeren resimli kitap gibi resimler eşliğindeki kelimeleri/işaretleri tanıyabilir.

Tablo 3: Yazışmaları Okuma Anlama (ADOÇEP, 2020: 57-63)

Yazışmaları okuma	
C2	Karmaşık bir konuda uzmanlık gerektiren resmî yazışmaları anlayabilir.
C1	Ara sıra sözlük kullanarak herhangi bir yazışmayı anlayabilir. Tekrar okuma fırsatı olması ve kaynak araçlara erişebilmesi koşuluyla e-posta, tartışma forumları, vloglar/ bloglar vb.de ifade edilen örtük ve açık tutumları, duyguları ve fikirleri anlayabilir. Özel yazışmalardaki argo, deyimse ifade ve şakaları anlayabilir.
B2	İlgi alanları hakkındaki yazışmaları okuyabilir ve temel anlamını anında kavrayabilir. Bazı yerlerinde gündelik anlatım kullanılsa bile kişisel e-posta ve ilanlarda söyleneni anlayabilir.

Yazışmaları okuma	
B1	Daha az aşına olduğu konulardaki resmî yazışmaları başkalarına yönlendirecek kadar iyi anlayabilir. Kişisel mektuplardaki olay, duygu ve dilek betimlemelerini bir mektup arkadaşıyla düzenli yazışacak derecede iyi anlayabilir. Nispeten ayrıntılı olay ve deneyim betimlemesi yapan karmaşık olmayan kişisel mektup, e-posta veya ilanları anlayabilir. Mesleki ilgi alanına giren standart resmî yazışma ve çevrim içi ilanları anlayabilir.
A2	Yazan kişinin aşına konular (arkadaşlar ve aile gibi) hakkında konuştuğu veya bu konularda soru sorduğu basit bir kişisel mektup, e-posta veya ilanı anlayabilir. Aşına olduğu konularda temel standart rutin mektup veya faks türlerini (soruşturma, sipariş, onay mektupları gibi) anlayabilir. Kısa ve basit kişisel mektupları anlayabilir. Çok basit resmî e-posta ve mektupları (rezervasyon veya çevrim içi satın alma onayı gibi) anlayabilir
A1	Kartpostallardaki kısa, basit mesajları anlayabilir. Sosyal medya veya e-posta yoluyla gönderilen kısa, basit mesajları (ör. ne yapılacağını, ne zaman ve nerede buluşulacağını öneren) anlayabilir.
A1 öncesi	Bir mektup, kart veya e-postadan davet edildiği etkinliği ve gün, saat ve yer hakkında verilmiş olan bilgiyi anlayabilir. Arkadaşlarından veya meslektaşlarından gelen çok basit not ve mesajlardaki zamanları ve yerleri (ör. "Saat 4:00'te", "Toplantı odasında") kısaltmalar olmaması koşuluyla tanıyabilir.

Tablo 4: Fikir Sahibi Olmak İçin Okuma (ADOÇEP, 2020: 57-63)

Fikir sahibi olmak için okuma	
C2	Tanımlayıcı yok; bk. B2
C1	Tanımlayıcı yok; bk. B2
Fikir sahibi olmak için okuma	
B2	<p>Hem kendi alanındaki hem de ilgili alanlardaki birçok birbiriyle paralel kaynakları (makaleler, raporlar, web siteleri, kitaplar vb.) tarayabilir ve bu kaynaklardaki belirli bölümlerin üzerinde çalıştığı görevle ilgili uygunluğunu ve yararlılığını tanımlayabilir.</p> <p>İlgili ayrıntıları bularak uzun ve karmaşık metinleri hızla tarayabilir.</p> <p>Çok çeşitli mesleki konularla ilgili haberlerin, makalelerin ve raporların içerik ve uygunluğunu, bu metinleri daha detaylı okumanın faydalı olup olmadığına karar vererek belirleyebilir.</p>
B1	<p>İstenen bilgiyi bulmak için daha uzun metinleri tarayabilir ve belirli bir görevi yerine getirmek için bir metnin farklı yerlerinden veya farklı metinlerden bilgi toplayabilir.</p> <p>Dergilerde, broşürlerde veya internetteki karmaşık olmayan olgusal metinleri tarayabilir, ne hakkında olduklarını belirleyebilir ve kullanışlı bilgi içerip içermediklerine karar verebilir.</p> <p>Mektup, broşür ve kısa resmî belgeler gibi gündelik materyallerdeki ilgili bilgileri bulabilir ve anlayabilir.</p> <p>Gıda maddeleri ve ilaçların üzerinde yazan hazırlama ve kullanımla ilgili önemli bilgileri anlayabilir.</p> <p>Bir makale, rapor veya eleştiri yazısının ihtiyaç duyulan konu ile ilgili olup olmadığını değerlendirebilir.</p> <p>Çok fazla kısaltma olmaması koşuluyla gazete ve dergilerdeki basit ve anlaşılır şekilde hazırlanmış olan reklamlardaki önemli bilgiyi anlayabilir.</p>
A2	<p>Basit bir dilde ifade edilmeleri koşuluyla pratik, somut ve öngörülebilir metinlerdeki (ör. seyahat rehberleri, tarifler) belirli bilgileri bulabilir.</p> <p>Broşür ve web sitelerinde yer alan ürünlerin (ör. taşınabilir dijital araçlar, kameralar) kısa ve basit açıklamalarındaki temel bilgileri anlayabilir.</p> <p>Reklamlar, tanıtım broşürleri, menüler, kaynak listeleri ve çizelgeler gibi basit gündelik materyallerdeki belirli ve öngörülebilir bilgileri bulabilir.</p> <p>Listelerdeki belirli bilgileri bulabilir ve gerekli bilgiyi ayırabilir (ör. hizmet veya satıcı bulmak için telefon rehberini kullanma).</p> <p>Sokak, restoran, tren istasyonu gibi kamusal alanlardaki gündelik işaret, duyuru vb. ve iş yerlerindeki yönlendirme, yönerge ve tehlike uyarısı gibi metinleri anlayabilir.</p>
A1	<p>En yaygın gündelik durumlarla ilgili, basit uyarılardaki aşına olduğu isimleri, kelimeleri/işaretleri ve çok temel öbekleri tanıyabilir.</p> <p>Mağaza kılavuzlarını (ör. bir reyonun hangi katta olduğuna yönelik bilgi) ve yönlendirmelerini (ör. asansörlerin nerede olduğu) anlayabilir.</p> <p>Temel otel bilgilerini (ör. öğünlerine zaman servisi edildiğini) anlayabilir.</p> <p>Reklamlar, özel etkinlik programları, bildiri ve broşürlerdeki basit, önemli bilgileri (ör. önerilenleri, fiyatları, etkinlik tarihi ve yerini, hareket saatlerini) bulabilir ve anlayabilir.</p>
A1 öncesi	<p>"Otopark", "İstasyon", "Kafeterya", "Sigara İçilmez" gibi basit gündelik tabelaları anlayabilir.</p> <p>Posterler, el ilanları ve duyurularda yer, zaman ve fiyat hakkındaki bilgiyi bulabilir.</p>

Tablo 5: Bilgi ve sav için okuma (ADOÇEP, 2020: 57-63)

Bilgi ve sav için okuma	
C2	Kendi uzmanlık alanı dışında bile olsa karmaşık bir rapor veya makalenin daha ince detaylarını ve çıkarımlarını anlayabilir.
C1	Sosyal, mesleki veya akademik hayatta karşılaşılması muhtemel çok çeşitli uzun, karmaşık metinleri, tutumları ve hem ima edilen hem de açıkça belirtilen fikirleri içeren daha ince ayrıntı noktalarını belirleyerek detaylı olarak anlayabilir.
B2	Alanındaki son derece uzman kaynaklardan bilgi, fikir ve görüş alabilir. Terminoloji hakkındaki tahminlerini doğrulamak için zaman zaman sözlük kullanabilmesi koşuluyla alanı dışındaki bir uzmanlık alanına ait makaleleri anlayabilir.
	Belirli duruş ve tutumun sergilendiği çağdaş sorunlarla ilgili makaleleri ve raporları anlayabilir. Bir metnin ne zaman olgusal bilgi verdiğini ve ne zaman okuyucuyu bir şeye ikna etmeye çalıştığını fark edebilir. Söylemsel metindeki farklı yapıları (karşıt savlar, sorun-çözüm sunumu ve sebep-sonuç ilişkisi) tanıyabilir.
B1	İlgi alanları ve çalışmalarıyla ilgili olan konularda karmaşık olmayan olgusal metinleri anlayabilir. İnsanların fikirlerini paylaştığı, aşına olduğu veya ilgi alanına giren güncel konulardaki kısa metinleri (ör. çevrim içi bir tartışma forumuna yapılan önemli katkılar veya editöre yazılmış okur mektupları) anlayabilir. Açıkça işaret edilen tartışmacı metinlerdeki ana sonuçları belirleyebilir. Sunulan konunun ele alınmasındaki bir dizi tartışmayı detaylı olmasa bile fark edebilir.
	Aşına olduğu konularla ilgili karmaşık olmayan haber makalelerindeki önemli noktaları ayırt edebilir. Tekrar okumak için yeterli zamanı olması koşuluyla ilgi alanına giren aşına olduğu konulardaki olgusal çoğu bilgiyi anlayabilir. Müze sergileri ve sergilerdeki açıklayıcı panolarda yer alan betimleyici notların ana noktalarını anlayabilir.
A2	Olayları tarif eden mektup, broşür ve kısa haber makaleleri gibi daha basit materyallerdeki belirli bilgiyi bulabilir. İçeriğin aşına ve tahmin edilebilir olması koşuluyla aşına olduğu türdeki bir olay üzerine olan bir haber bülteninin genel taslağını takip edebilir. Sayıların, isimlerin, resimlerin ve başlıkların önemli bir rol oynadığı ve metnin anlamını desteklediği kısa haber metinleri veya basit makalelerdeki temel bilgileri anlayabilir. Gündelik konularla (ör. yaşam tarzı, hobiler, spor, hava) ilgili kısa metinlerin ana noktalarını anlayabilir.
	Basit bir dil kullanması koşuluyla insanlar, yerler, gündelik hayat ve kültür vb. konuları anlatan metinleri anlayabilir. Resimli broşür ve haritalarda verilen bilgileri (ör. bir şehrin başlıca turistik yerleri) anlayabilir. Kişisel ilgi alanına giren konulardaki (ör. spor, ünlüler) kısa haber metinlerinin ana noktalarını anlayabilir. Basit bir dil kullanması ve tahmin edilemeyen bir ayrıntı içermemesi koşuluyla kendi alanıyla ilgili kısa olgusal bir tarif veya raporu anlayabilir. İnsanların kısa bir ilan veya gönderide kendileri hakkında söylediklerinin ve diğer insanlarda neleri sevdikleriyle ilgili söylediklerinin çoğunu anlayabilir.
A1	Daha basit bilgilendirici metinler ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında, özellikle de görsel destek varsa, fikir edinebilir. Çok basit bir dilde yazılmış ve çizim ve resimlerle desteklenmiş, kişisel ilgi alanına giren konular (ör. spor, müzik, seyahat hakkındaki sıcak gelişmeler veya hikâyeler) hakkındaki kısa metinleri anlayabilir.
A1 öncesi	Hazır yiyecek satan resimli lokanta menüsü veya çok basit gündelik kelimeler/ işaretlerle oluşturulmuş resimli bir hikâye gibi en basit bilgilendirici materyali anlayabilir.

Tablo 6: Yönergeleri Okuma (ADOÇEP, 2020: 57-63)

	Yönergeleri okuma
C2	Tanımlayıcı yok; bk. C1
C1	Zor bölümleri tekrar okuyabilmesi koşuluyla, yeni bir makine veya prosedürle ilgili uzun ve karmaşık yönergeleri, bu yönergelerin kendi uzmanlık alanlarıyla ilgili olup olmadığını detaylı bir şekilde anlayabilir.
B2	Zor bölümleri tekrar okuyabilmesi koşuluyla koşullar ve uyarılar hakkındaki ayrıntılar da dâhil olmak üzere alanındaki uzun karmaşık yönergeleri anlayabilir.
B1	İlgili süreç ve ürüne aşina olması koşuluyla kullanma kılavuzu gibi aralıksız metin şeklindeki yönerge ve prosedürleri anlayabilir.
	Bir teçhizat parçası için açıkça ifade edilmiş karmaşık olmayan yönergeleri anlayabilir. Ambalaj üzerinde verilen basit yönergeleri (ör. pişirme yönergeleri) takip edebilir.
	Çoğu kısa güvenlik yönergelerini (ör. toplu taşımada veya elektrikli bir teçhizat kullanım kılavuzundakileri) anlayabilir.
A2	Basit bir dille ifade edildiğinde güvenlik talimatnamesi gibi düzenlemeleri anlayabilir. Adım adım resmedilen kısa yönergeleri (ör. yeni bir teknoloji kurmak için) anlayabilir.
	Halka açık bir telefon gibi gündelik hayatta karşılaşılan araç gereçlerle ilgili basit yönergeleri anlayabilir. Resimlendirilmiş olmaları ve aralıksız olmamaları koşuluyla basit kısa yönergeleri anlayabilir.
	Basit bir komut (ör. "Yemeklerden önce alınız!" veya "Araç kullanıyorsanız almayınız!") şeklinde ifade edilen ilaç prospektüslerindeki yönergeleri anlayabilir. Özellikle en önemli adımları gösteren resimler varsa basit bir yemek tarifini takip edebilir.
A1	Kısa, basit yönlendirmeleri (X noktasından Y noktasına gitmek gibi) takip edebilir.
A1 öncesi	Özellikle resimler varsa aşina olduğu gündelik bağlamlarda kullanılan çok kısa ve basit yönergeleri (ör. "Park yasaktır!", "Yemek veya içmek yasaktır!") anlayabilir.

Tablo 7: Serbest Zaman Etkinliği Olarak Okuma (ADOÇEP, 2020: 57-63)

Serbest zaman etkinliği olarak okuma	
C2	İnce tarz ayrımlarını ve hem örtük hem de açık anlamı fark edip takdir ederek farklı türlerde klasik olan veya gündelik anlatım içeren edebî veya edebî olmayan metinler de dâhil olmak üzere hemen hemen tüm metin tiplerini okuyabilir.
C1	Belli bölümleri yeniden okuyabilmesi ve dilerse kaynak araçlara ulaşabilmesi koşuluyla çeşitli edebî metinleri okuyabilir ve fark edip takdir edebilir. Dilin standart biçiminde veya aşına olduğu bir ağızda üretilmiş çağdaş edebî ve kurgu olmayan metinleri, biraz zorluk yaşayarak ve örtük anlam ve fikirleri fark edip takdir ederek okuyabilir.
B2	Büyük ölçüde bağımsız olarak, okuma tarzı ve hızını farklı metinlere (ör. dergiler, daha karmaşık olmayan romanlar, tarih kitapları, biyografiler, gezi günlükleri, rehberler, şarkı sözleri, şiirler) uyarlayarak ve uygun başvuru kaynaklarını titizlikle kullanarak kendi zevki için okuyabilir. Yeterli zamanı olması ve sözlük kullanabilmesi koşuluyla güçlü bir olay örgüsü olan ve karmaşık olmayan, ağıdalı dil kullanmayan romanları okuyabilir.
B1	Daha geniş bir izleyici için hazırlanmış gazete/dergilerin film, kitap, konser vb. anlatımlarını okuyabilir ve ana noktalarını anlayabilir. Karmaşık olmayan bir dil ve tarz kullanılması koşuluyla basit şiir ve şarkı sözlerini anlayabilir. Yüksek kullanım sıklığına sahip gündelik dil kullanan anlatılardaki, kılavuzlardaki ve dergi makalelerindeki yer, olay, açıkça ifade edilen duygu ve bakış açısı betimlemelerini anlayabilir. Temelde bir yolculuktaki olayları ve yazarın tecrübe ve keşiflerini anlatan bir seyahat günlüğünü anlayabilir. Düzenli sözlük kullanımı yardımıyla açık ve doğrusal bir akışa ve yüksek sıklık derecesi olan günlük dil kullanımına sahip hikâyelerin, basit romanların ve çizgi romanların olay örgüsünü takip edebilir.
A2	Yüksek kullanım sıklığına sahip sözcüklerle gündelik dilde, aşına olduğu somut durumları betimleyen kısa, basit hikâyeleri ve çizgi romanları okuyabilecek kadar anlayabilir. Somut, gündelik konularla (ör. hobiler, spor, serbest zaman etkinlikleri, hayvanlar) ilgili kısa dergi raporları veya kılavuz girişlerinde belirtilen ana noktaları anlayabilir. Kısa anlatıları ve birinin hayatını anlatan basit bir dille oluşturulmuş betimlemeleri anlayabilir. Bir fotoğraf hikâyesinde (ör. yaşam tarzı üzerine bir dergide) neler olduğu ve karakterlerin nasıl olduğu hakkında izlenim oluşturabilir. Bir kişinin (ör. bir ünlünün) kısa betimlemesinde verilen bilginin çoğunu anlayabilir. Basit bir dilde ve açık bir şekilde oluşturulmuş olması koşuluyla öngörülebilir bir yapı izleyen bir olayı (ör. Oscar Ödülleri) bildiren kısa bir makalenin ana noktasını anlayabilir.
A1	Basit kelimelerle anlatılmış gündelik etkinliklerle ilgili kısa, resimli anlatımları anlayabilir. Görsellerin içerik hakkında çok fazla tahminde bulunmasına yardımcı olması koşuluyla resimli hikâyelerdeki kısa metinleri ana hatlarıyla anlayabilir.
A1 öncesi	Tanımlayıcı yok.

Ortak başvuru metni 2001'den bu yana dil öğretiminde kullanılan temel bir ölçüttür. Geçen zaman içinde dil öğretimi alanındaki gelişmeler ve değişimler ışığında metne bazı ilaveler yapılmıştır. Bu çalışmada da güncel metindeki kazanımlar dikkate alınmıştır.

2.8. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'nda Metin Türleri

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı (ADOÇEP,2013:96) metin türlerini ikiye ayırır: Sözlü metinler ve yazılı metinler. Çalışma kapsamına sadece yazılı metinler girmektedir. Bu bağlamda ADOÇEP'te söz edilen yazılı metin türleri şunlardır:

- *Kullanım yönergeleri (el işleri ve “kendi kendine yap” kitapları, yemek kitapları)*
- *Ders kitapları*
- *Çizgi romanlar*
- *Broşürler*
- *El ilanları*
- *Reklam malzemeleri*
- *Resmî tabela ve levhalar*
- *Süpermarket, dükkân ve pazaryerlerinde bulunan levhalar*
- *Mal paketleri ve etiketleri*
- *Bilet, giriş bileti vb.*
- *Form ve soru katalogları*
- *Sözlükler (bir ve iki dilli)*
- *Ticari ve mesleki mektuplar, faksalar*
- *Özel mektuplar*
- *Deneme, makale ve alıştırmalar*
- *Muhtıra, rapor ve belgeler*
- *Notlar ve iletiler vb.*
- *Bilgi bankaları (haberler, edebiyat, genel bilgiler gibi)*

Bu sınıflandırmanın yanı sıra ADOÇEP (2013: 146) metin türleriyle ilgili şu soruyu sorar? “Öğrencilere sunulan yazılı ve sözlü metinler nasıl olmalıdır?” Soruya verilen cevapta dil öğretiminde kullanılan metinlerin temelde iki sınıfa ayrıldığı görülmektedir:

1. Özgün metinler: Bildirişimsel amaçlar için üretilmiş, dil öğrencisinin doğrudan karşılaştığı doğal, uyarlanmamış metinler (gazeteler, dergiler, radyo-televizyon yayınları vb.).
2. Özel olarak geliştirilmiş metinler: Doğal metinlere benzeyen ama dil öğretimi için oluşturulmuş metinlerdir. Öğretilecek dilsel içerik bağlamında örnek vermek üzere hazırlanmış metinler (ADOÇEP, 2013: 146).

2.9. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'nda Metinlerin İşlevleri

Dil işlevi ifadesi, dilin hangi amaçla, hangi görevle kullanıldığına işaret etmektedir. Dilin işlevi metnin de işlevinde belirleyicidir. Avrupa Konseyinde 1973 yılından itibaren öğretim faaliyetlerinde dil işlevlerinin önemine ilişkin çalışmalar ortaya konmuştur. Bu bağlamda Avrupa Konseyinde A1, A2, B1 ve B2 düzeyleri için dil işlevleri listeleri oluşturulmuştur (Green vd., 2012, aktaran Deniz ve Çekici, 2019: 3048). Hazırlanan bu listeler Ortak Başvuru Metni'nin dil işlevlerine yönelik yaklaşımına zemin teşkil etmiştir. Avrupa Konseyi tarafından oluşturulan ve ADOÇEP'in temeli olan dilin altı temel işlevi şu şekilde ifade edilmiştir:

1. *Bilgiyi Araştırma ve Açıklama*
2. *Tutumları Keşfetme ve İfade Etme*
3. *Eylem Planlarını Yönetme ve Karar Verme (İkna)*
4. *Sosyalleşme*
5. *Söylemi Yapılandırma*
6. *İletişimi Sağlama Alma ve Onarma* (Green vd., 2012, aktaran Deniz ve Çekici,

2019: 3048).

Bu işlevler kendi içinde alt yetkinlikleri kapsamaktadır. Söz gelimi bilgiyi araştırma ve aktarma işlevi; bilgi verme, betimleme, öyküleme, bilgi almak için soru sorma ve yanıtlama yetkinliklerini içine almaktadır. Tutumları keşfetme ve ifade etme işlevi, insanların duygu ve tutumlarını fark etmeye, anlamaya ve yansıtmaya yöneliktir. Eylem planlarını yönetme ve karar verme (ikna) işlevi, insanın dil vasıtasıyla karşısındaki kişiyi harekete geçirmesi, yönlendirmesiyle ilişkili bir işlevdir. Sosyalleşme işlevi, kişinin dil yoluyla hayatın gündelik gereklerini yerine getirmesini ifade eder. Söylemi yapılandırma işlevi, sözlü ya da yazılı metnin belli bir düzen içinde oluşturulmasıyla ilgilidir. İletişimi sağlama alma ve onarma işlevi ise, iletişimde yanlışlıkları düzeltme ya da iletişimde yanlış anlamalara mahal vermeme ile ilgili işlevdir (Deniz ve Çekici, 2019: 3048).

Dil öğretiminin kılavuz kitabı olan Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'nda, metinlerin işlevleri “İşlevsel Yeterlik” adlı başlıkta ele alınmıştır. ADOÇEP'e göre işlevler makro ve mikro olarak ikiye ayrılmaktadır. Çerçeve metin, her bir ifadenin işlevsel kullanım kategorilerini mikro işlevler şeklinde tanımlar. Mikro işlev kapsamına giren bu ifadelerin etkileşimdeki konuşmalar olduğunu da ilave eder (ADOÇEP, 2013: 128). ADOÇEP'te, mikro işlevler ve alt becerileri şu şekilde ele alınmıştır:

1. *Konu bilgilerini iletme ve sormak: Tanımak, raporlamak, düzeltmek, sormak, yanıtlamak gibi alt yetkinlikleri içine alır.*

2. *Görüşlerini dile getirmek ve aşağıdaki konulara ilişkin sorular sormak: Olaylar/olgular (onaylama/reddetme), bilgi (bilme/bilmeme, unutma/hatırlama, olasılık/ kesinlik), gereklilik ifadeleri (zorunluluk, gereklilik, beceri, müsaade), istek ifadeleri (istekler, talepler, amaçlar, tercihler), duygular (sevinç/üzüntü, beğenmek/beğenmemek, memnuniyet, ilgi, sürpriz, umut, hayal kırıklığı, korku, endişe, şükran duygusu), ahlaki davranış (özür dileme, uygun bulma, acıma, merhamet) gibi alt yetkinlikleri kapsar.*
3. *İkna etmek: öneriler, rica, ikaz, tavsiye, cesaretlendirme, yardım rica etmek, davetler, teklifler gibi alt yetkinlikleri içine alır.*
4. *Sosyal alışkanlıklar: Dikkat çekmek, birine hitap etmek ve selamlamak, birini tanıtmak, birinin şerefine konuşma yapmak, vedalaşmak gibi alt yetkinlikleri içine alır.*
5. *Söylem yapılandırma: Açılış, konuşucu ve dinleyici rollerinin değişmesi, kapanış vb. alt yetkinlikleri kapsar.*
6. *Onarım: Kendini düzeltmeyi becerisini kapsar (ADOÇEP, 2013: 128-129).*

ADOÇEP, sözlü ya da yazılı metinlerin işlevsel kullanım kategorilerini ise, makro işlevler olarak tanımlar. Makro işlevleri; betimleme, açıklama, anlatma, gösteri, bilimsel açıklama, yönerge, izah etme, gerekçelendirme, yorumlama, ikna vb. şeklinde kategorize eder (ADOÇEP, 2013: 129).

Avrupa Konseyinin altı maddelik dil işlevleri sınıflaması, ADOÇEP'in dil işlevleri, dolayısıyla metinlerin işlevleri hakkındaki fikrini belirlemiş ve ADOÇEP'e temel oluşturmuştur. Yukarıdaki atıflarda da görüldüğü üzere Avrupa Konseyinin ve ADOÇEP'in dil işlevleri konusunda anlayış farkı yoktur. Fakat ADOÇEP, işlevleri makro ve mikro şeklinde temel iki başlığa ayırmıştır. Avrupa Konseyinin bilgiyi araştırma ve açıklama işlevi, ADOÇEP'in mikro işlevler başlığı altındaki konu bilgilerini iletme ve sormak işlevine tekabül eder ve makro işlevlerdeyse betimleme, açıklama, anlatma, bilimsel açıklama işlevlerine karşılık gelir. Avrupa Konseyinin tutumları keşfetme ve ifade etme işlevi, ADOÇEP'te mikro işlev kategorisindeki görüşlerini dile getirmek (yukarıda belirtilen konulara) ilişkin sorular sormak işlevine denk gelmektedir. Makro işlev başlığında yorumlama işlevine karşılık gelmektedir. Avrupa Konseyinde eylem planlarını yönetme ve karar verme (ikna) olarak ifade edilen işlev, ADOÇEP'in mikro işlevler başlığında, ikna etmek işlevine ve makro işlevlerde ikna ve yönerge işlevlerine karşılık gelmektedir. Avrupa Konseyinin sosyalleşme işlevi, ADOÇEP'in mikro işlev başlığında sosyal alışkanlıklar işlevi olarak karşımıza çıkmaktadır. Avrupa Konseyinin söylemi yapılandırma işlevi, ADOÇEP'te mikro işlev başlığında, söylem yapılandırma işlevine denk gelmektedir. Avrupa Konseyinin iletişimi sağlama alma ve onarma işlevi,

ADOÇEP'in mikro işlev başlığındaki onarım işlevine denk gelir ve makro işlev başlığındaysa izah etme, gerekçelendirme işlevlerine karşılık gelmektedir.

Bu bağlamda Avrupa Konseyinin altı maddelik dil işlevleri, ADOÇEP'in de esasını teşkil etmektedir. Bununla birlikte ADOÇEP'e göre daha düzenli bir şekilde ele alınmış, işlevsel bir listedir. ADOÇEP'e temel teşkil etmesi ve daha kapsayıcı bir niteliğe sahip olması nedeniyle Deniz ve Çekici (2019) tarafından yapılan sınıflama bu çalışmada referans olarak alınmıştır.

2.10. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'nda Dilin Kullanım Alanları

Dil, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'nda sosyal hayattaki bağlamlarına göre çeşitli kullanım alanlarına ayrılmıştır. Çünkü dilin okulda, iş hayatında, aile ve arkadaş çevresinde, toplumsal yaşamda kullanım özellikleri farklılıklar göstermektedir. Dili öğrenenlerin daha çok hangi alanda dil kullanmaya ihtiyaç duyduğunun belirlenmesi ve öğretimin buna göre planlanması gerekmektedir. Böyle bir planlama konu seçimi, öğretim materyallerini ve ölçme ve değerlendirmenin içeriğini etkilemektedir. ADOÇEP (2013: 49). Buna göre dil kullanım alanları dört temel başlığa ayrılmıştır:

1. Kişisel alan: Bireyin aile, arkadaş çevresi gibi özel alanını ifade eder.
2. Kamusal alan: Bireyin sosyal bir varlık olarak bir kamu kurumunda. Çalıştığı ya da çeşitli faaliyetler içinde etkileşimde bulunduğu alandır.
3. Mesleki alan: Bireyin çalıştığı alan, iş alanıdır.
4. Eğitim alanı, bireyin düzenli eğitim gördüğü çevre ya da okul alanıdır (ADOÇEP, 2013: 50)

2.1.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitapları

Ders kitapları ders içeriğini, sürecini belirleyen bir program işlevi görmektedir. Öğretmen ders içeriğini kitapta hazır halde bulmakta ders sürecini ona göre planlayabilmektedir. Ayrıca ders kitapları tüm beceri alanlarının öğretilmesi, öğrenilmesi için sistematik yazılı bir kaynaktır. Bu bakımdan öğretmenlerle öğrenciler için önemli bir ders materyali ve yardımcıdır. Öğretim sürecini tamamlayıcı nitelikteki ders kitapları, tecrübesiz öğreticilere, alanda kullanılan müfredatı tanımaları ve öğrencilere öğretebilmeleri bakımından çok

önemlidir (Özdemir, 2013: 2051). Dil öğretim sürecinin niteliği ders kitaplarının niteliğiyle yakından ilgilidir. Ortak bir program ve anlayışın olmadığı Türkçe öğretim merkezlerinde ders kitaplarının içeriğine, öğretim yöntemine ve kültürel içeriklerine bağlı olarak kur bitirme sınavlarının da çerçevesi çizilmekte, içeriği oluşturulmaktadır. Dolayısıyla ders kitaplarının öğretim süreci ve bu sürecin tarafları için önemi açıktır.

“Kitaplarda okuma-anlama, dinleme-anlama, yazma-anlatma ve konuşma-anlatma becerileri ile dil bilgisi yapıları işlenmiş ve öğrencinin dili aktif kullanabilme becerisi dikkate alınmıştır.” (Topçuoğlu Ünal, 2018: 387). Kitaplar hazırlanırken çağdaş yaklaşımlar ve ADOÇEP’in dil anlayışı merkeze alınmaktadır. Bu bağlamda dil becerilerini öğretirken kültürel aktarımı da dikkate alan kitap çalışmaları artmıştır. “Yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgilenen kurumlarda yazılı kaynak olarak genellikle Türkçe öğretim setleri tercih edilmektedir. Öğretim kolaylığı sağlaması, belirli bir programı takip ediyor olması, temel dil becerilerini aşamalı geliştirmesi sebebiyle setler, tekil kitaplardan daha çok ön plana çıkmaktadır (Topçuoğlu Ünal, 2018: 388). Yabancılara Türkçe öğretimi alanında İstanbul Dil Merkezi tarafından hazırlanan İstanbul Yabancılar İçin Türkçe kitabı, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Seti, alanın öncü kurumlarından Ankara TÖMER tarafından hazırlanan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Seti ve bunların yanı sıra (Şen, 2019: 173), Gazi TÖMER’in Yabancılar İçin Türkçe Öğretim seti, YEE tarafından hazırlanan Çocuklar İçin Türkçe (ÇİT) seti, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitimi ve Araştırmaları Merkezi (DEDAM) tarafından hazırlanan İzmir Yabancılar İçin Türkçe seti, Hakan Yılmaz ve Zeki Sözer tarafından yazılan Yabancı Dilim Türkçe, TİKA tarafından basılan Türkçe Öğreniyoruz-Orhun gibi setler alanda kullanılan ders kitaplarıdır. Bunlar dışında da alanda çalışmalar vardır ve son olarak Uludağ Üniversitesi TÖMER birimi, Uludağ Türkçe Öğretim Seti adıyla kendi kitap setini çıkarmıştır. TÖMER’lerin sayısı arttıkça alandaki çalışmalar çeşitlenmiş ve kitap çalışmaları da artış göstermiştir. Bu durum kitapların niteliği üzerine yapılan araştırmaları da beraberinde getirmiştir. Kemiksiz (2021)’in yaptığı çalışmaya göre ders kitapları üzerine yapılan araştırmaların örneklem tercihinde Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe öğretim seti, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe öğretim seti, Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti ve Gazi Yabancılar İçin Türkçe öğretim seti öne çıkmaktadır.

2.1.2. İlgili Araştırmalar

Yabancılara Türkçe öğretiminde ders kitapları pek çok açıdan incelenmiştir. Araştırmalar incelendiğinde kültür aktarımı, dil bilgisi öğretimi, okunabilirlik gibi çeşitli açılardan ders kitaplarının ele alındığı görülmektedir. Bu araştırmanın konusu, yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki okuma metinlerinin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'na uygunluğu olduğundan bu bölümde ders kitaplarındaki okuma metinleri ve Avrupa dil ölçütlerinin ders kitaplarına nasıl yansıdığını ele alan çalışmalar incelenecektir.

Uysal (2009), “Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni Doğrultusunda Türkçe Öğretimi Programları ve Örnek Kitapların Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve ana dili olarak Türkçe öğretiminde ADOÇEP'ten nasıl faydalanılabileceğini araştırmıştır. Çalışma kapsamında öğretim programları ve Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca Türkçe öğretimi kitaplarıyla, Türklere yabancı dil öğretiminde kullanılan kitaplar da ADOÇEP bağlamında incelenmiştir. Bu bağlamda Yeni Hitit serisi A1 ve A2 ders kitaplarıyla Oxford Heroes ders kitapları ele alınmıştır. Çalışma sonucunda kitapların ADOÇEP'e uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Tunay (2010), “Avrupa Dil Çerçevesinin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarına Uygulanışının Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde Yeni Hitit Türkçe serisi ileri düzey ders kitaplarının 2007 ve 2009 basımlarını incelemiştir. Çalışma metin dil bilim ve bilgiyi işleme kuramları bakımından ele alınmıştır. Metin altı sorularının, daha çok yüzey anlam soruları şeklinde olduğu saptanmıştır.

Ak (2011), “İkinci Dil Öğretim Kaynaklarında Yer Alan Anlama Etkinliklerinin Karşılaştırılması (Yeni Hitit ve New Headway Örnekleme)” adlı yüksek lisans tezinde, Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarından biri olan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe serisi 1-2-3 ve İngilizce öğretiminde kullanılan New Headway adlı kitabı, anlama etkinlikleri bakımından karşılaştırmıştır. Tarama yönteminin kullanıldığı çalışmada etkinlikler çeşitlilik, nitelik vb. gibi çeşitli yönlerden kıyaslanmıştır. Karşılaştırılan iki kitap ve tezin hazırlanmasında Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı temel alınmıştır. Sonuç itibarıyla Yeni Hitit okuma/dinleme metinlerinin ilgi çekici olmasına rağmen metne yönelik oluşturulan anlama etkinliklerinin yetersiz kaldığı belirtilmiştir.

Şimşek (2011), “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma Metinleri ve Yardımcı Okuma Kitapları Üzerine Bir Araştırma” adlı yüksek lisans tezinde Yeni Hitit ve Gazi TÖMER’in Yabancılar için Türkçe adlı kitaplarını incelemiştir. Ayrıca okuma kitabı olarak da Adım Adım Türkçe öğretim seti incelenmiştir. Okuma becerisine odaklanan çalışmada, yabancılara Türkçe öğretiminde daha faydalı okuma metinlerinin nasıl oluşturulabileceği, ders kitabına yardımcı okuma kitaplarının nitelikleri gibi hususlar üzerinde durulmuştur. Ayrıca yardımcı okuma kaynaklarının yeterli olmadığı, sayısının artması gerektiği de vurgulanmıştır.

Toprak (2011), “Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitaplarındaki Okuma Parçaları ve Diyaloglar Üzerine Bir Değerlendirme” adlı makalede Yabancılar İçin Türkçe (Gazi TÖMER), Yeni Hitit Türkçe (Ankara TÖMER), Mustafa Arslan’ın Yabancılara Türkçe Öğretim Kılavuzu adlı kitabı ve TİKA’nın yayımladığı Türkçe Öğreniyoruz- Orhun seti ele alınmıştır. Kitaplardaki okuma parçaları ve diyaloglar incelenmiş, eksiklikler tespit edilmiştir. Okuma parçalarıyla ilgili yanlış soruya rastlanmıştır.

İşçi (2012), “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan “Yeni Hitit” Ders Kitabının Dört Temel Dil Becerisi ve Kültür Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde ders kitabı incelemesi yapmıştır. B1 düzeyi Yeni Hitit ders kitabında bulunan toplam on iki üniteden sekiz tanesi seçilmiş ve bu ünitelerdeki metinler üzerinde çalışılmıştır. Dil becerileri ve kültür aktarımı bakımından incelenen kitapta, okuma metinlerinin hazırlanırken öğrenci ilgi ve isteklerinin dikkate alınması, ayrıca orta seviyede özgün metinlere daha fazla yer verilmesi gerektiği gibi önerilere yer verilmiştir.

Erdem, Gün, Şengül ve Şimşek’in (2015), “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Okuma Metinlerinin Öğretim Elemanlarınca Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni ve İşlevsel Metin Özellikleri Kapsamında Değerlendirilmesi” adlı çalışmalarında, yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan okuma metinleri çeşitli üniversitelerin TÖMER hocaları tarafından değerlendirilmiş. Değerlendirme ADOÇEP ve işlevsel metin özellikleri bakımından yapılmıştır. Böylece yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma becerisinin gelişimine katkı sağlamak ve ders kitaplarının daha nitelikli olmasına yardımcı olmak hedeflenmiştir. Buna göre ADOÇEP’te belirlenen seviye, amaç ve kazanımların yabancılara Türkçe öğretimi kapsamında yeniden ele alınması ve detaylandırılması

gerektiği, ders kitaplarının ADOÇEP'e kısmen uygun olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca orta kurlardan itibaren özgün metinlere daha fazla yer verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Serin ve Turan (2015), "Yunus Emre Türkçe Öğretimi Seti'nde Yer Alan Metinlerin Tür, Tema ve Özgünlük Açısından İncelenmesi" adlı makalede Yunus Emre Türkçe Öğretim Seti'ndeki metinleri tür, tema ve özgünlük bakımından incelemişlerdir. Doküman analizi yönteminin kullanıldığı çalışmada metinler, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı belirtilen metinsellik ölçütlerine uygunluk bakımından da ele alınmıştır. Sonuç itibarıyla metinlerin tür ve sayı yönüyle zengin olduğu saptanmış ve Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'nda önerilen metin türlerinin dışında, farklı metin türlerine de yer verildiği sonucuna varılmıştır.

Ömeroğlu (2016), "Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Hazırlanmış Ders Kitaplarının İncelenmesi" adlı doktora tezinde, yabancılara Türkçe öğretimi alanında kullanılan kitaplar içerik ve biçimsel yönden yeterli midir sorusuna cevap aramıştır. Bu bağlamda alanda yaygın kullanılan kitaplardan Yedi İklim Türkçe, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, Yabancılar İçin Türkçe (Gazi TÖMER), İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyinde incelenmiştir. Çalışmada karma yöntem kullanılmıştır. Çalışmanın içerik boyutunda çeşitli faktörlerin yanı sıra kitapların Avrupa Dil Portfolyosu'na uygun hazırlanıp hazırlanmadığı da araştırılmıştır. Sonuç itibarıyla kitapların ADP'ye uygun hazırlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

şimşek (2016), "Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Temel Dil Becerileri Bağlamında Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde, Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti, İstanbul Yabancılara İçin Türkçe Öğretim Seti B2 düzeyinde incelenmiştir. Doküman analizi yönteminin kullanıldığı tezde, kitaplar dil becerileri, ünite değerlendirme ölçütleri, kültür aktarımı gibi kriterler bakımından ele alınmıştır. Okuma becerisinin iki kitapta da diğer becerilere göre ön planda olduğu saptanmıştır.

Turgut, Karakuş ve Ökten (2017), "Cef-Estim Kılavuzuna göre Hitit, İstanbul ve Yedi İklim setlerindeki A2 Okuma Metinlerinin Değerlendirilmesi" adlı makalede yabancılara Türkçe öğretiminde yaygın olarak kullanılan Hitit, İstanbul ve Yedi İklim kitaplarını A2 düzeyinde doküman analizi yöntemiyle, karşılaştırılmalı olarak ele almıştır. Bu kitaplardan

her üniteye ait rastgele on sekiz metin seçilmiş ve incelenmiştir. Metinlerin, sınıf etkinliklerinin Cef-Estim Kılavuzu kullanılarak ADOÇEP'e uygunluğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Buradaki nihai amaç okuma metinlerinin seviyeye uygunluğunu araştırırken, öğretmenlere Cef-Estim Kılavuzu'nu ve kullanımını tanıtmaktır.

Tiryaki ve Doğan (2017), “Yabancılara Türkçe Öğretimindeki Ders Kitaplarındaki Okuma Metinlerinin Bilgi Türleri Açısından İncelenmesi (İstanbul C1/+ Örneği)” adlı makalede İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı C1 düzeyinde ele alınmıştır. Kitaptaki okuma metinleri; tür, bilgi zenginliği bakımından incelenmiştir. İçerik analizinin kullanıldığı makalede okuma metinlerinde 1499 bilgi saptanmış ve bilgi miktarı bakımından üniteler arasında anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna varılmıştır.

İltar (2018), “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Okuma Metinlerinin Farklı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi” adlı doktora tezinde ‘Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe’ kitaplarındaki okuma metinleri A1, A2, B1, B2, C1 düzeylerinde incelenmiştir. Görüşme ve doküman analizi yöntemiyle yapılan çalışmada okuma metinleri; metin türleri, metin sayıları, dil bilgisi öğretimi gibi çeşitli değişkenler bakımından karşılaştırılmalı olarak ele alınmıştır. Buna göre kitaplarda özgün metinlere, özel üretilmiş metinlerden daha az yer verildiği ve kitaplarda kullanım işlevli metinlere edebi metinlerden fazla yer verilmesi gerektiği önerilerine yer verilmiştir.

Aydoğan (2018), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Set Halinde Kullanılan ‘İstanbul’ ve ‘Yedi İklim’ Metot Kitaplarında Okuma Metinleri Üzerine Bir Karşılaştırma ve Kitaplara İlişkin TÖMER Öğretim Elemanlarının Görüşleri” adlı yüksek lisans tezinde, Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti ile İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Seti’ni karşılaştırmalı bir şekilde ele almıştır. Söz konusu kitaplar B1 ve B2 düzeyi okuma metinleri bakımından kıyaslanmıştır. Okuma metinleri ile birlikte metin altı soruları, kültür aktarımı, temel dil becerileri, ünite standartları gibi başlıklar araştırmanın çerçevesini oluşturmuştur. TÖMER öğretim elemanlarının bu kitaplardaki okuma metinlerine yönelik görüşlerine de yer verilen çalışmanın sonucunda her iki kitaptaki okuma metinlerinin kültürel açıdan yetersiz kaldığını ancak Yedi İklim kitabının İstanbul kitabına nazaran daha kapsamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Yedi İklim kitabındaki metin sayısı ve metin altı sorularının daha fazla olduğu, İstanbul kitabının bu bakımdan daha sınırlı olduğu

sonucu ifade edilmiştir. Bununla birlikte her iki kitapta da öğrenciyi düşünmeye sevk eden açık uçlu soruların yetersiz düzeyde olduğu saptanmıştır.

Sönmez (2019), “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçevesi Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde, Yedi İklim Türkçe Öğretim Kitapları, Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Seti (Gazi TÖMER) ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe setlerinin başlangıç düzeyi ders kitaplarını incelemiştir. Kitaplardaki etkinlikler Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı uygunlukları bakımından ele alınmıştır. Sonuç itibarıyla kitaplarda işlevsel yaklaşımın ön planda olduğu, dil öğretiminde ADOÇEP’in merkeze alındığı sonucuna varılmıştır.

Yılmaz (2019), “Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Bağlamında Okuma Kazanımlarının (B1 Düzeyi) Ders Kitaplarındaki Görünümü” adlı yüksek lisans tezinde Yedi İklim Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe kitapları B1 düzeyinde ve okuma becerisi yönünden ADOÇEP referans alınarak incelenmiştir. Her üç kitaba bakarak İstanbul B1 kitabının daha az metin ve ünite sayısı barındırdığı saptanmıştır. Metin sayısı az olmakla beraber en fazla etkinlikle desteklenen kitap yine İstanbul B1 ders kitabıdır. ADOÇEP kazanımlarından bazıları İstanbul B1 ders kitabındaki okuma metinleriyle örtüşürken bazılarının ise örtüşmediği tespit edilmiştir.

Güleç (2019), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Okuma Metinlerinin İncelenmesi: Gazi TÖMER Örneği” adlı çalışmada okuma metinlerini türlerin temalara göre dağılımı, oluşturulma amaçları ve kullanım işlevlerini Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni (CEFR) kazanımlarına uygunluk açısından incelemiştir. Çalışma sonucunda Gazi TÖMER Yabancı Dil Olarak Türkçe C1 düzeyi ders kitabındaki okuma metinlerinin ve etkinliklerinin ADOÇEP kazanımlarına ve türsel dağılımına uygun olduğu saptanmıştır.

Demirel (2019), “Ne Güzel! ve Kolay Gelsin! Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Karşılaştırılması” adlı makalesinde Almanya’da Türkçe öğretimi için kullanılan temel düzeyde hazırlanmış, “Ne Güzel ve Kolay Gelsin” adlı kitapları doküman analizi yöntemiyle karşılaştırmıştır. Bu çalışmayla ders kitaplarında kullanılan dil ve anlatımın, seviyeye ve kitabın amacına uygunluğu araştırılmıştır. ADOÇEP dikkate alınarak hazırlanan çalışma sonucunda kitaplarda eksiklikler olduğu saptanmıştır. Bu ders

kitaplarının ana dille yani Almanca ile hazırlanmış olmasının öğrenci açısından dezavantaj oluşturabileceği ifade edilmiştir. Kitapların konu ve içerik bakımından önemli farklar taşımadığı ancak dil bilgisi sıralamalarının farklılık göstermesinin, ADOÇEP'in amaçladığı dil düzeyi çıktılarında eşitsizlik yaratacağı vurgulanmıştır.

Çelik ve Başutku'ya ait (2020), “2018 (CEFR) Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Yeni Açıklamalar Metninde Okuma Becerisine Yönelik İncelemeler” adlı makalede yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma becerisinin yeri ve güncel çerçeve metnin okuma becerisine bakışı ele alınmıştır. Çerçeve metin yayınlandığı 2001 yılından beri yeni bilimsel gelişmeler ve anlayışlar rehberliğinde çeşitli ilavelerle daha da geliştirilmiştir. Bu değişim ve gelişim sürecinde okuma becerisinin aldığı seyri inceleyen çalışmada, güncel çerçeve metinde belirlenen okuma tanımları ve kazanımları saptanmıştır. Bu yolla alan öğrencilerine ve program hazırlayıcılarına yönelik kaynak bir metin oluşturmak amaçlanmıştır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, her geçen gün çalışmaların üzerinde yoğunluk kazandığı bir alan haline gelmektedir. Bu bakımdan alanda kullanılan ders kitaplarının niteliği önemlidir. Bu noktada yukarıdaki araştırmalara en çok konu olan kitaplar, Ankara TÖMER'in Yeni Hitit Türkçe öğretim seti, İstanbul Üniversitesinin İstanbul Türkçe öğretim seti, Yunus Emre'nin Yedi İklim Türkçe öğretim seti, Gazi TÖMER'in Yabancı Dil Olarak Türkçe öğretim setidir. Özellikle bu kitaplar temel ve orta düzeyde ele alınmıştır. Kitaplar genellikle karşılaştırmalı ele alınmış ve kitapların ADOÇEP'e uygunluk bakımından kazanım, tür gibi çeşitli bağlamlarda geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Yüksek lisans düzeyinde, sadece bir beceriye yönelik bütün bir öğretim setinin incelendiği çalışmalar sınırlıdır. Bu çalışmada ise Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe seti okuma metinleri tüm düzeylerde incelenmiştir. İncelemede okuma metinleri; işlevlerine, türlerine, ADOÇEP kazanımlarına uygunluğuna ve dil kullanım alanlarına göre topluca ele alınmıştır. Bu nedenle araştırmanın konuya yönelik bütüncül bir bakış açısı ortaya koyacağı söylenebilir. Bu noktada çalışmamızın yüksek lisans düzeyinde yeni çalışmalara fikir verebileceği, ders kitabı yazarlarına kritik yapma imkânı sunacağı ümit edilmektedir. Ayrıca İstanbul öğretim seti güncellenmiştir. Yüz yüze eğitimde ya da uzaktan eğitimde kullanılmaya elverişli bir formatta yeniden hazırlanmış, kitabın adındaki yabancı ifadesi kaldırılarak yerine uluslararası ibaresi konmuştur. Bununla birlikte içerikte, metin türlerinde bazı dil bilgisi yapılarının verilmiş sırasınında değişikliklere

gidilmiştir. Okuma metinlerinin bir kısmı aynıyken bir kısmı yeniden uyarlanmış ya da bazıları tamamen özel metne çevrilmiştir. 2020 basımı Yeni İstanbul öğretim seti, 2020’de çeşitli ilavelerle zenginleştirilen ve güncellenen Ortak Başvuru Metni açısından ele alınmıştır. Bu bağlamda çalışmanın alana özgün katkıları sunacağı öngörülmektedir.

3.MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma nitel araştırma modeli ile yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. “Doküman incelemesi yöntemi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2018, 189). Bu çalışmada yabancılara Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan ders kitapları ele alınmıştır. Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe öğretim setindeki okuma eğitimi metinleri Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı’na uygunluğu açısından tüm düzeylerde incelenmiştir. Yapılan incelemede Yeni İstanbul setinde yer alan okuma metinleri; Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı’nda belirlenen seviyelerin kazanımlarına, metin türlerine, metin işlevlerine ve dili kullanma alanlarına göre betimlenmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Yabancılara Türkçe öğretimi alanı, ana dil olarak Türkçe öğretiminden oldukça farklı ve müstakil bir alan olarak gelişimini sürdürmektedir. Bu bakımdan Türkçe öğretim merkezlerine ait farklı ders kitapları alanda mevcuttur. Dolayısıyla bu araştırmanın evrenini yabancılara Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan tüm ders kitapları oluşturmaktadır. Evrenin tamamına ulaşmak mümkün olmadığı ya da ekonomik olmadığı durumlarda örneklem alınabilmektedir (Büyüköztürk vd., 2012). Örneklem olarak ise, Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı A1, A2, B1, B2, C1 serisinin tamamı ele alınmıştır ve tüm düzeylerdeki okuma metinleri ADOÇEP bağlamında incelenmiştir. İstanbul setinin yenilenmiş olması örneklem olarak seçilmesinde etkili olmuştur. Kitapların hepsi ders kitabı ve çalışma kitabından oluşmaktadır. Bu çalışmada ders kitaplarında yer alan toplam seksen dokuz okuma metni incelenmiştir. Kültürden

kültüre bölümünde yer alan metinler eğitsel amaçlı kullanılmadığı için incelenmemiştir. Aşağıda künyeleri de verilen ders kitaplarının okuma metinleri Ortak Başvuru Metni çerçevesinde incelenmiştir:

Bölükbaş, F., Yılmaz, M., Y., Keskin, F. (Ed.). (2020). *Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı A1*. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.

Bölükbaş, F., Yılmaz, M., Y., Keskin, F. (Ed.). (2020). *Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı A2*. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.

Bölükbaş, F., Yılmaz, M., Y., Keskin, F. (Ed.). (2020). *Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı B1*. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.

Bölükbaş, F., Yılmaz, M., Y., Keskin, F. (Ed.). (2020). *Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı B2*. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.

Bölükbaş, F., Yılmaz, M., Y., Keskin, F. (Ed.). (2020). *Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı C1*. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.

3.3. Verilerin Toplanması

Veri toplama aracı olarak Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'na dayalı ölçütleri kapsayan bir form geliştirilmiştir. Bu form ve problem soruları çerçevesinde veriler elde edilmiştir. Form Ek 1'de verilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analizde veri seti önceden belirlenen temalar doğrultusunda özetlenip yorumlanmaktadır. Bu yöntemde çokça doğrudan anlatımları başvurulur ve bulgular düzenlenip açıklanarak okuyucuya sunulur (Yıldırım ve Şimşek, 2018, 239-240).

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak üzere araştırmacı tarafından veri seti iki kez analiz edilmiştir. Miles ve Huberman'ın güvenilirlik katsayısı formülü ile iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Söz konusu formüle göre güvenilirlik katsayısı “uzlaşılan kod sayısı / uzlaşılan kod sayısı + uzlaşılmayan kod sayısına eşittir ve kodlayıcılar arasında görüş birliğinin en az %80 olması beklenmektedir (Miles ve Huberman, 2019). İki analiz arasında kazanımlarda %88, metnin türünde %100, metnin işlevinde %100 ve dil kullanım alanında %95 düzeyinde uyum olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar kodlayıcı iç tutarlılığının olduğunu göstermektedir.

Veri setinden rastgele seçilen A2 ve C1 metinleri ile bu düzeylere ilişkin okuma kazanımları tablosu, metin türü, metin işlevi ve dil kullanım alanı ile ilişkili ölçütler iki alan uzmanına sunulmuştur. Alan uzmanlarının kodlamaları ile araştırmacının aynı ve farklı olan kodları belirlenmiştir. Yapılan hesaplamalar sonucunda kodlayıcılar arasında görüş birliğinin kazanımlar açısından %84, metnin türü açısından %100, metnin işlevi açısından %100 ve dil kullanım alanı açısından %93 düzeyinde olduğu görülmüştür. Bu sonuç, yapılan kodlamanın güvenilir olduğunu göstermektedir. Ancak uzmanlar arasında görülen farklı kodlar üzerinde tartışılarak uzlaşma yoluna gidilebilmektedir (Sağlam ve Kanadlı, 2021). Görüş birliğinin sağlanmadığı belirlenen kodlar üzerinde uzmanlarla tartışılarak görüş birliği sağlanmıştır.

4.BULGULAR VE YORUMLAR

Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan okuma eğitimi metinleri A1 düzeyinden C1 düzeyine kadar bütün bir set halinde incelenmiştir. Setteki ünitelerin içinde seksen dokuz okuma metni vardır. Kültürden kültüre bölümlerindeki okuma metinleri çalışma kapsamına alınmamıştır. Metinler ADOÇEP'teki kazanımlara, metin türlerine, metin işlevlerine ve kullanım alanlarına uygunluk bakımından ele alınmıştır. Metinler incelenirken 2001'de yayınlanan ana metin ve 2020 yılında yayınlanan tamamlayıcı cilt dikkate alınmıştır. Bu bölümde araştırmanın bulgu ve yorumları ele alınacaktır.

4.1. Ders Kitabında Yer Alan Okuma Eğitimi Metinlerinin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'ndaki Kazanımlara Uygunluğuna İlişkin Bulgular

Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan okuma eğitimi metinleri A1 düzeyinden C1 düzeyine kadar Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'ndaki okuma kazanımları dikkate alınarak incelenmiştir. Öğretim setinin A1 düzeyi ders kitabında on yedi, diğer düzeylerin her birinde, on sekiz okuma metni bulunmaktadır. Metinler ADOÇEP'in kazanımlarına göre dağılımı bakımından incelenmiştir ve bütün düzeylerdeki okuma metinlerinin bulguları tablolar halinde verilmiştir.

A1 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP'teki kazanımlara göre dağılımına ilişkin bulgular Tablo 8'de paylaşılmıştır.

Tablo 8: A1 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP'teki kazanımlara göre dağılımı

Metnin Düzeyi	Metnin Sırası	Metnin Adı	Kitaptaki Sayfa Numarası	ADOÇEP'teki Kazanımlarla Uygunluğu
A1	1	Tanışma	12	Bilgi ve sav için okuma Daha basit bilgilendirici metinler ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında, özellikle de görsel destek varsa fikir edinebilir.
A1	2	Sınıf	19	Bilgi ve sav için okuma Daha basit bilgilendirici metinler ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında, özellikle de görsel destek varsa fikir edinebilir.

A1	3	Okul	30	Bilgi ve sav için okuma Daha basit bilgilendirici metinler ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında, özellikle de görsel destek varsa, fikir edinebilir.
A1	4	Kaç?	34	Bilgi ve sav için okuma Daha basit bilgilendirici metinler ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında, özellikle de görsel destek varsa, fikir edinebilir.
A1	5	Neredesin?	39	Bilgi ve sav için okuma Daha basit bilgilendirici metinler ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında, özellikle de görsel destek varsa, fikir edinebilir.
A1	6	Bir Günüm	51	Bilgi ve sav için okuma Daha basit bilgilendirici metinler ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında, özellikle de görsel destek varsa, fikir edinebilir.
A1	7	Sosyal Gruplar	56	Bilgi ve sav için okuma Çok basit bir dilde yazılmış ve çizim ve resimlerle desteklenmiş, kişisel ilgi alanına giren konular (ör. spor, müzik, seyahat hakkındaki sıcak gelişmeler veya hikâyeler) hakkındaki kısa metinleri anlayabilir.
A1	8	Hafta Sonu Ne Yapıyorsun?	59	Bilgi ve sav için okuma Daha basit bilgilendirici metinler ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında, özellikle de görsel destek varsa fikir edinebilir.
A1	9	Benim Ailem	68	Bilgi ve sav için okuma Daha basit bilgilendirici metinler ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında, özellikle de görsel destek varsa fikir edinebilir.
A1	10	Benim Sınıfım	72	Bilgi ve sav için okuma Daha basit bilgilendirici metinler ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında, özellikle de görsel destek varsa fikir edinebilir.
A1	11	Sevgili Ailem	76	Yazışmaları Okuma Anlama Sosyal medya veya e-posta yoluyla gönderilen kısa, basit mesajları (ör. ne yapılacağını ne zaman ve nerede buluşulacağını öneren) anlayabilir.
A1	12	Ne Zaman?	88	Fikir Sahibi Olmak İçin Okuma En yaygın gündelik durumlarla ilgili, basit uyarılardaki aşına olduğu isimleri, kelimeleri/işaretleri ve çok temel öbekleri tanıyabilir.
A1	13	Bir Bayram Sabahı	93	Bilgi ve sav için okuma Daha basit bilgilendirici metinler ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında, özellikle de görsel destek varsa fikir edinebilir.
A1	14	Özel Günler	96	Bilgi ve sav için okuma Daha basit bilgilendirici metinler ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında, özellikle de görsel destek varsa fikir edinebilir.
A1	15	Akrabalarım	106	Bilgi ve sav için okuma Daha basit bilgilendirici metinler ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında, özellikle de görsel destek varsa fikir edinebilir.
A1	16	Benim Mahallem	111	Bilgi ve sav için okuma Daha basit bilgilendirici metinler ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında, özellikle de görsel destek varsa fikir edinebilir.
A1	17	Hastayım	116	Bilgi ve sav için okuma Daha basit bilgilendirici metinler ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında, özellikle de görsel destek varsa fikir edinebilir.

Tablo 8'e göre, "Tanışma, Sınıf, Okul, Kaç, Neredesin, Bir Günüm, Sosyal Gruplar, Hafta Sonu Ne Yapıyorsun, Benim Ailem, Benim Sınıfım, Bir Bayram Sabahı, Özel Günler, Akrabalarım, Benim Mahallem, Hastayım" adlı metinler ADOÇEP'teki bilgi ve sav için okuma kategorisine girmektedir. Ders kitabındaki Sosyal Gruplar adlı okuma metni, bilgi ve sav için okuma kategorisindeki "Çok basit bir dilde yazılmış ve çizim ve resimlerle desteklenmiş, kişisel ilgi alanına giren konular (ör. spor, müzik, seyahat hakkındaki sıcak

gelişmeler veya hikâyeler) hakkındaki kısa metinleri anlayabilir.” kazanımına uygundur. Sevgili Ailem metni, yazışmaları okuma anlama kategorisindeki “Sosyal medya veya e-posta yoluyla gönderilen kısa, basit mesajları (ör. ne yapılacağını ne zaman ve nerede buluşulacağını öneren) anlayabilir.” kazanımına uygunken kitapta yer verilen Ne Zaman adlı metin ise; fikir sahibi olmak için okuma kategorisindeki “En yaygın gündelik durumlarla ilgili, basit uyarılardaki aşına olduğu isimleri, kelimeleri/işaretleri ve çok temel öbekleri tanıyabilir.” kazanımına uygundur. Sosyal Gruplar, Sevgili Ailem, Ne Zaman adlı okuma metinlerinin dışındaki tüm metinler, bilgi ve sav için okuma kategorisindeki “Daha basit bilgilendirici metinler ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında, özellikle de görsel destek varsa fikir edinebilir.” kazanımına uygundur. Bu kazanım A1 düzeyi okuma metinleriyle en çok örtüşen ve en çok tekrar eden kazanımdır. Ders kitabındaki ünite sonlarında yer verilen kültürden kültüre bölümlerinin okuma metinleri direkt okuma becerisiyle ilgili etkinlik içermediği için çalışma kapsamı dışında tutulmuştur. A1 düzeyindeki metinler, yabancı dil öğrenimine yeni başlayan öğrencinin hazır bulunuşluğuna uygun olarak karmaşıklıktan uzak, yalın ve temel gündelik ifade kalıplarından oluşmaktadır. Bununla beraber görsellerle desteklenen metinler öğrencinin yaşam bilgisini harekete geçirerek daha kolay ve hızlı anlama süreci oluşmasına yardımcı konumdadır.

A2 düzeyi Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı’nda on sekiz okuma metni vardır. Her üniteye üç okuma metni bulunmaktadır. Dolayısıyla okuma metinlerinin ünitelere paylaşımında eşit ve düzenli bir dağılım bulunmaktadır. Metinler dil bilgisi yapısı ve ünitenin içeriğiyle uyumlu ve paralel bir şekilde ilerlemektedir.

A2 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP’teki kazanımlara göre dağılımına ilişkin bulgular Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9: A2 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP’teki kazanımlara göre dağılımı

Metnin Düzeyi	Metnin Sayısı	Metnin Adı	Kitaptaki Sayfa Numarası	ADOÇEP’teki Kazanımlarla Uygunluğu
A2	1	Mantı Yapalım	8	Fikir sahibi olmak için okuma Basit bir dilde ifade edilmeleri koşuluyla pratik, somut ve öngörülebilir metinlerdeki (ör. seyahat rehberleri, tarifler) belirli bilgileri bulabilir.
A2	2	Yemek Siparişi	13	Bilgi ve sav için okuma Basit bir dil kullanması koşuluyla insanlar, yerler, gündelik hayat ve kültür vb. konuları anlatan metinleri anlayabilir.

A2	3	Arkadaş Arıyorum	17	Bilgi ve sav için okuma İnsanların kısa bir ilan veya gönderide kendileri hakkında söylediklerinin ve diğer insanlarda neleri sevdikleriyle ilgili söylediklerinin çoğunu anlayabilir.
A2	4	Küçük Hayatlar Büyük Başarılar	28	Bilgi ve sav için okuma Basit bir dil kullanması koşuluyla insanlar, yerler, gündelik hayat ve kültür vb. konuları anlatan metinleri anlayabilir.
A2	5	Sinemada Hangi Film Vardı?	31	Bilgi ve sav için okuma Gündelik konularla (ör. yaşam tarzı, hobiler, spor, hava) ilgili kısa metinlerin ana noktalarını anlayabilir.
A2	6	Sağlıklı Bir Hayat İçin On Altın Kural	36	Bilgi ve sav için okuma Gündelik konularla (ör. yaşam tarzı, hobiler, spor, hava) ilgili kısa metinlerin ana noktalarını anlayabilir.
A2	7	Gelecek Planlarım	46	Bilgi ve sav için okuma Basit bir dil kullanması koşuluyla insanlar, yerler, gündelik hayat ve kültür vb. konuları anlatan metinleri anlayabilir.
A2	8	Avrupa Turu	50	Bilgi ve sav için okuma Basit bir dil kullanması koşuluyla insanlar, yerler, gündelik hayat ve kültür vb. konuları anlatan metinleri anlayabilir.
A2	9	Piknikte	53	Bilgi ve sav için okuma Basit bir dil kullanması koşuluyla insanlar, yerler, gündelik hayat ve kültür vb. konuları anlatan metinleri anlayabilir.
A2	10	Yeni Komşu	62	Bilgi ve sav için okuma Basit bir dil kullanması koşuluyla insanlar, yerler, gündelik hayat ve kültür vb. konuları anlatan metinleri anlayabilir.
A2	11	Keloğlan ve Sihirli Tas	66	Serbest zaman etkinliği olarak okuma Yüksek kullanım sıklığına sahip sözcüklerle gündelik dilde, aşına olduğu somut durumları betimleyen kısa, basit hikâyeleri ve çizgi romanları okuyabilecek kadar anlayabilir.
A2	12	Eşeğin Sözü	70	Serbest zaman etkinliği olarak okuma Yüksek kullanım sıklığına sahip sözcüklerle gündelik dilde, aşına olduğu somut durumları betimleyen kısa, basit hikâyeleri ve çizgi romanları okuyabilecek kadar anlayabilir.
A2	13	Doğa Olayları	81	Bilgi ve sav için okuma Basit bir dil kullanması ve tahmin edilemeyen bir ayrıntı içermemesi koşuluyla kendi alanıyla ilgili kısa olgusal bir tarif veya raporu anlayabilir.
A2	14	Alışkanlıklarımız ve Hobilerimiz	85	Bilgi ve sav için okuma Gündelik konularla (ör. yaşam tarzı, hobiler, spor, hava) ilgili kısa metinlerin ana noktalarını anlayabilir.
A2	15	Çalıkuşu	89	Serbest zaman etkinliği olarak okuma Kısa anlatıları ve birinin hayatını anlatan basit bir dille oluşturulmuş betimlemeleri anlayabilir.
A2	16	İş İlanı	99	Bilgi ve sav için okuma Basit bir dil kullanması koşuluyla insanlar, yerler, gündelik hayat ve kültür vb. konuları anlatan metinleri anlayabilir.

A2	17	Otelde	102	Bilgi ve sav için okuma Basit bir dil kullanması koşuluyla insanlar, yerler, gündelik hayat ve kültür vb. konuları anlatan metinleri anlayabilir.
A2	18	İstanbul'da Neler Yapabilirsiniz?	105	Bilgi ve sav için okuma Basit bir dil kullanması koşuluyla insanlar, yerler, gündelik hayat ve kültür vb. konuları anlatan metinleri anlayabilir.

Tablo 9’da görüldüğü gibi A2 düzeyi okuma metinleri en çok bilgi ve sav için okuma kategorisi ile eşleşmektedir. Yemek Siparişi, Arkadaş Arıyorum, Küçük Hayatlar Büyük Başarılar, Sinemada Hangi Film Vardı, Sağlıklı Bir Hayat İçin On Altın Kural, Gelecek Planlarım, Avrupa Turu, Piknikte, Yeni Komşu, Doğa Olayları, Alışkanlıklarımız ve Hobilerimiz adlı metinler bilgi ve sav için okuma kategorisindeki kazanımlarla eşleşmiştir. Yemek Siparişi, Küçük Hayatlar Büyük Başarılar, Gelecek Planlarım, Avrupa Turu, Piknikte, Yeni Komşu, Doğa Olayları, İş İlanı, Otelde, İstanbul’da Neler Yapabilirsiniz adlı okuma metinleri bilgi ve sav için okuma kategorisindeki “Basit bir dil kullanması koşuluyla insanlar, yerler, gündelik hayat ve kültür vb. konuları anlatan metinleri anlayabilir.” kazanımıyla eşleşmektedir. Mantı Yapalım metni ise fikir sahibi olmak için okuma kategorisindeki “Basit bir dilde ifade edilmeleri koşuluyla pratik, somut ve öngörülebilir metinlerdeki (ör. seyahat rehberleri, tarifler) belirli bilgileri bulabilir.” kazanımıyla bir kez eşleşmektedir. Arkadaş Arıyorum metni ise bilgi ve sav için okuma kategorisinde “İnsanların kısa bir ilan veya gönderide kendileri hakkında söylediklerinin ve diğer insanlarda neleri sevdikleriyle ilgili söylediklerinin çoğunu anlayabilir.” kazanımına uygundur. Sinemada Hangi Film Vardı, Sağlıklı Bir Hayat İçin On Altın Kural, Alışkanlıklarımız ve Hobilerimiz adlı metinlerse bilgi ve sav için okuma kategorisindeki “Gündelik konularla (ör. yaşam tarzı, hobiler, spor, hava) ilgili kısa metinlerin ana noktalarını anlayabilir.” kazanımına uygundur. Keloğlan ve Sihirli Tas, Eşeğin Sözü adlı metinler, serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorisindeki “Yüksek kullanım sıklığına sahip sözcüklerle gündelik dilde, aşına olduğu somut durumları betimleyen kısa, basit hikâyeleri ve çizgi romanları okuyabilecek kadar anlayabilir.” kazanımıyla uygundur. Çalıkuşu metni ise, serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorisindeki “Kısa anlatıları ve birinin hayatını anlatan basit bir dille oluşturulmuş betimlemeleri anlayabilir.” kazanımına uygundur. İstanbul serisinin B1 düzeyi ders kitabının, ADOÇEP kazanımlarına göre dağılımı Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10: B1 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP'teki kazanımlara göre dağılımı

Metnin Düzeyi	Metnin Sayısı	Metnin Adı	Kitaptaki Sayfa Numarası	ADOÇEP'teki Kazanımlarla Uygunluğu
B1	1	Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz?	9	Bilgi ve sav için okuma İlgi alanları ve çalışmalarıyla ilgili olan konularda karmaşık olmayan olgusal metinleri anlayabilir.
B1	2	Nereye Gideceğiz?	13	Bilgi ve sav için okuma İlgi alanları ve çalışmalarıyla ilgili olan konularda karmaşık olmayan olgusal metinleri anlayabilir.
B1	3	İkinci Vatanım Türkiye	17	Serbest zaman etkinliği olarak okuma Temelde bir yolculuktaki olayları ve yazarın tecrübe ve keşiflerini anlatan bir seyahat günlüğünü anlayabilir.
B1	4	İş Hayatındaki Roller	29	Bilgi ve sav için okuma İlgi alanları ve çalışmalarıyla ilgili olan konularda karmaşık olmayan olgusal metinleri anlayabilir.
B1	5	Yoğurdun Steve Jobs'u	34	Serbest zaman etkinliği olarak okuma Yüksek kullanım sıklığına sahip gündelik dil kullanan anlatılardaki, kılavuzlardaki ve dergi makalelerindeki yer, olay, açıkça ifade edilen duygu ve bakış açısı betimlemelerini anlayabilir.
B1	6	Meslek Seçimi	38	Bilgi ve sav için okuma Aşına olduğu konularla ilgili karmaşık olmayan haber makalelerindeki önemli noktaları ayırt edebilir.
B1	7	Sağlıklı Yaşam Tavsiyeleri	49	Bilgi ve sav için okuma İlgi alanları ve çalışmalarıyla ilgili olan konularda karmaşık olmayan olgusal metinleri anlayabilir.
B1	8	Bulaşıcı Hastalıklar ve Korunma Yolları	53	Bilgi ve sav için okuma Tekrar okumak için yeterli zamanı olması koşuluyla ilgi alanına giren aşına olduğu konulardaki olgusal çoğu bilgiyi anlayabilir.
B1	9	Obsesif Kompulsif Bozukluk Nedir?	59	Bilgi ve sav için okuma Tekrar okumak için yeterli zamanı olması koşuluyla ilgi alanına giren aşına olduğu konulardaki olgusal çoğu bilgiyi anlayabilir.
B1	10	Okumanın Yaşı Yoktur	70 -71	Serbest zaman etkinliği olarak okuma Yüksek kullanım sıklığına sahip gündelik dil kullanan anlatılardaki, kılavuzlardaki ve dergi makalelerindeki yer, olay, açıkça ifade edilen duygu ve bakış açısı betimlemelerini anlayabilir.
B1	11	Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir?	75	Bilgi ve sav için okuma İlgi alanları ve çalışmalarıyla ilgili olan konularda karmaşık olmayan olgusal metinleri anlayabilir.
B1	12	Dünyadan Eğitim Haberleri	80	Bilgi ve sav için okuma Aşına olduğu konularla ilgili karmaşık olmayan haber makalelerindeki önemli noktaları ayırt edebilir.
B1	13	Dilekler	90	Bilgi ve sav için okuma İnsanların fikirlerini paylaştığı, aşına olduğu veya ilgi alanına giren güncel konulardaki kısa metinleri (ör. çevrim içi bir tartışma forumuna yapılan önemli katkılar veya editöre yazılmış okur mektupları) anlayabilir.

B1	14	Pişmanlıklarınızdan Kurtulun	96	Serbest zaman etkinliği olarak okuma Yüksek kullanım sıklığına sahip gündelik dil kullanan anlatılardaki, kılavuzlardaki ve dergi makalelerindeki yer, olay, açıkça ifade edilen duygu ve bakış açısı betimlemelerini anlayabilir.
B1	15	Şikâyetim Var	100	Bilgi ve sav için okuma İnsanların fikirlerini paylaştığı, aşına olduğu veya ilgi alanına giren güncel konulardaki kısa metinleri (ör. çevrim içi bir tartışma forumuna yapılan önemli katkılar veya editöre yazılmış okur mektupları) anlayabilir.
B1	16	Farklı Kültürlerde Beden Dilleri	110	Serbest zaman etkinliği olarak okuma Yüksek kullanım sıklığına sahip gündelik dil kullanan anlatılardaki, kılavuzlardaki ve dergi makalelerindeki yer, olay, açıkça ifade edilen duygu ve bakış açısı betimlemelerini anlayabilir.
B1	17	Göçebe Yaşam: Yörükler	115	Serbest zaman etkinliği olarak okuma Yüksek kullanım sıklığına sahip gündelik dil kullanan anlatılardaki, kılavuzlardaki ve dergi makalelerindeki yer, olay, açıkça ifade edilen duygu ve bakış açısı betimlemelerini anlayabilir.
B1	18	Bir Dünya Festival	120	Serbest zaman etkinliği olarak okuma Yüksek kullanım sıklığına sahip gündelik dil kullanan anlatılardaki, kılavuzlardaki ve dergi makalelerindeki yer, olay, açıkça ifade edilen duygu ve bakış açısı betimlemelerini anlayabilir.

Tablo 10'a göre B2 İstanbul ders kitabında yer alan Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz, Nereye Gideceğiz, İş Hayatındaki Roller, Meslek Seçimi, Sağlıklı Yaşam Tavsiyeleri, Bulaşıcı Hastalıklar ve Korunma Yolları, Obsesif Kompulsif Bozukluk Nedir, Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir, Dünyadan Eğitim Haberleri, Dilekler, Şikâyetim Var adlı metinler, ADOÇEP'in okuma metinleri için belirlediği kategorilerden biri olan bilgi ve sav için okuma kategorisine aittir. Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz, Nereye Gideceğiz, İş Hayatındaki Roller, Sağlıklı Yaşam Tavsiyeleri, Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir adlı metinler, ADOÇEP'teki bilgi ve sav için okuma kategorisinin "İlgi alanları ve çalışmalarıyla ilgili olan konularda karmaşık olmayan olgusal metinleri anlayabilir." kazanımıyla örtüşmektedir. Meslek Seçimi, Dünyadan Eğitim Haberleri adlı metinler bilgi ve sav için okuma "Aşına olduğu konularla ilgili karmaşık olmayan haber makalelerindeki önemli noktaları ayırt edebilir." kazanımıyla örtüşmektedir. Bulaşıcı Hastalıklar ve Korunma Yolları, Obsesif Kompulsif Bozukluk Nedir adlı metinler bilgi ve sav için okuma kategorisindeki "Tekrar okumak için yeterli zamanı olması koşuluyla ilgi alanına giren aşına olduğu konulardaki olgusal çoğu bilgiyi anlayabilir." kazanımına uygundur. Dilekler, Şikâyetim Var adlı metinler bilgi ve sav için okuma kategorisindeki "İnsanların fikirlerini paylaştığı, aşına olduğu veya ilgi alanına giren güncel konulardaki kısa metinleri (ör. çevrim içi bir tartışma forumuna yapılan önemli katkılar veya editöre yazılmış okur mektupları) anlayabilir." kazanımıyla örtüşmektedir. Yoğurdun Steve Jobs'u, İkinci

Vatanım Türkiye, Okumanın Yaşı Yoktur, Pişmanlıklarınızdan Kurtulun, Farklı Kültürlerde Beden Dilleri Göçebe Yaşam: Yörükler, Bir Dünya Festival adlı metnin serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorisinde olduğu saptanmıştır. İkinci Vatanım Türkiye adlı metnin serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorisindeki “Temelde bir yolculuktaki olayları ve yazarın tecrübe ve keşiflerini anlatan bir seyahat günlüğünü anlayabilir.” kazanımına uygundur. Yoğurdun Steve Jobs’u, Okumanın Yaşı Yoktur, Pişmanlıklarınızdan Kurtulun, Farklı Kültürlerde Beden Dilleri Göçebe Yaşam: Yörükler, Bir Dünya Festival adlı metnin serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorisindeki “Yüksek kullanım sıklığına sahip gündelik dil kullanan anlatılardaki, kılavuzlardaki ve dergi makalelerindeki yer, olay, açıkça ifade edilen duygu ve bakış açısı betimlemelerini anlayabilir.” kazanımına uygundur.

B1 ders kitabında toplamda on sekiz tane okuma metni bulunmaktadır. Bu metinlerden on bir tanesi bilgi ve sav için okuma kategorisindedir. Geriye kalan yedi metin ise serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorisindedir. Buna göre artan öğrenci düzeyi metinlerin hazırlanmasında dikkate alınmaktadır.

B1 düzeyi ders kitabı incelendiğinde yalnızca bilgi ve sav için okuma ve serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorilerine yer verildiği görülmektedir. B2 ders kitabındaysa bu kategoriler ön planda olmakla birlikte fikir sahibi olmak için okuma kategorisine de bu düzeyde yer verildiği saptanmıştır. B2 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP’teki kazanımlara göre dağılımı aşağıda, Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11: B2 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP’teki kazanımlara göre dağılımı

Metnin Düzeyi	Metnin Sayısı	Metnin Adı	Kitaptaki Sayfa Numarası	ADOÇEP’teki Kazanımlarla Uygunluğu
B2	1	Turizmde Çekyat Dönemi	9	Serbest zaman etkinliği olarak okuma Büyük ölçüde bağımsız olarak, okuma tarzı ve hızını farklı metinlere (ör. dergiler, daha karmaşık olmayan romanlar, tarih kitapları, biyografiler, gezi günlükleri, rehberler, şarkı sözleri, şiirler) uyarlayarak ve uygun başvuru kaynaklarını titizlikle kullanarak kendi zevki için okuyabilir.
B2	2	Bavul Hazırlama Sanatı	12-13	Serbest zaman etkinliği olarak okuma Büyük ölçüde bağımsız olarak, okuma tarzı ve hızını farklı metinlere (ör. dergiler, daha karmaşık olmayan romanlar, tarih kitapları, biyografiler, gezi günlükleri, rehberler, şarkı sözleri, şiirler) uyarlayarak ve uygun başvuru kaynaklarını titizlikle kullanarak kendi zevki için okuyabilir.
B2	3	Meryem Ana Evi	19	Serbest zaman etkinliği olarak okuma Büyük ölçüde bağımsız olarak, okuma tarzı ve hızını farklı metinlere (ör. dergiler, daha karmaşık olmayan romanlar, tarih kitapları, biyografiler, gezi günlükleri, rehberler, şarkı sözleri, şiirler) uyarlayarak ve uygun başvuru kaynaklarını titizlikle kullanarak kendi zevki için okuyabilir.

				okuyabilir.
B2	4	Bilgisayarın Kısa Tarihi	30	Bilgi ve sav için okuma Bir metnin ne zaman olgusal bilgi verdiğini ve ne zaman okuyucuyu bir şeye ikna etmeye çalıştığını fark edebilir.
B2	5	Türkiye’de İnternet Erişimi ve Kullanımı	37	Bilgi ve sav için okuma Terminoloji hakkındaki tahminlerini doğrulamak için zaman zaman sözlük kullanabilmesi koşuluyla alanın dışındaki bir uzmanlık alanına ait makaleleri anlayabilir.
B2	6	Havali Ulaşım Araçları	42	Serbest zaman etkinliği olarak okuma Büyük ölçüde bağımsız olarak, okuma tarzı ve hızını farklı metinlere (ör. dergiler, daha karmaşık olmayan romanlar, tarih kitapları, biyografiler, gezi günlükleri, rehberler, şarkı sözleri, şiirler) uyarlayarak ve uygun başvuru kaynaklarını titizlikle kullanarak kendi zevki için okuyabilir.
B2	7	Geçmişten Günümüze Moda	55	Serbest zaman etkinliği olarak okuma Büyük ölçüde bağımsız olarak, okuma tarzı ve hızını farklı metinlere (ör. dergiler, daha karmaşık olmayan romanlar, tarih kitapları, biyografiler, gezi günlükleri, rehberler, şarkı sözleri, şiirler) uyarlayarak ve uygun başvuru kaynaklarını titizlikle kullanarak kendi zevki için okuyabilir.
B2	8	Nasıl Besleniyoruz?	60	Bilgi ve sav için okuma Bir metnin ne zaman olgusal bilgi verdiğini ve ne zaman okuyucuyu bir şeye ikna etmeye çalıştığını fark edebilir.
B2	9	Değişen Müzik	66	Fikir Sahibi Olmak İçin Okuma İlgili ayrıntıları bularak uzun ve karmaşık metinleri hızla tarayabilir.
B2	10	Pardon Bir Yanlışlık Oldu	77	Bilgi ve sav için okuma Bir metnin ne zaman olgusal bilgi verdiğini ve ne zaman okuyucuyu bir şeye ikna etmeye çalıştığını fark edebilir.
B2	11	Hayatta Olmama Rağmen Resmen Ölüyüm	82	Bilgi ve sav için okuma Bir metnin ne zaman olgusal bilgi verdiğini ve ne zaman okuyucuyu bir şeye ikna etmeye çalıştığını fark edebilir.
B2	12	Kültür Sanat	86	Bu metin düzeyin hiçbir kazanımı ile ilişkili değil. Seçilen metinler aslında okuyucuyu etkinlik hakkında bilgilendiriyor. En ilişkili olduğu kazanım: A2 düzeyinde Bilgi ve sav için okuma kazanımlarından “Kişisel ilgi alanları (örneğin spor, ünlüler) hakkındaki kısa haberlerde ana noktaları anlayabilir.”
B2	13	Peri Bacaları	96	Serbest zaman etkinliği olarak okuma Büyük ölçüde bağımsız olarak, okuma tarzı ve hızını farklı metinlere (ör. dergiler, daha karmaşık olmayan romanlar, tarih kitapları, biyografiler, gezi günlükleri, rehberler, şarkı sözleri, şiirler) uyarlayarak ve uygun başvuru kaynaklarını titizlikle kullanarak kendi zevki için okuyabilir.
B2	14	Taç Mahal	101	Serbest zaman etkinliği olarak okuma Büyük ölçüde bağımsız olarak, okuma tarzı ve hızını farklı metinlere (ör. dergiler, daha karmaşık olmayan romanlar, tarih kitapları, biyografiler, gezi günlükleri, rehberler, şarkı sözleri, şiirler) uyarlayarak ve uygun başvuru kaynaklarını titizlikle kullanarak kendi zevki için okuyabilir.

B2	15	İlginç İcatlar	106	Serbest zaman etkinliği olarak okuma Büyük ölçüde bağımsız olarak, okuma tarzı ve hızını farklı metinlere (ör. dergiler, daha karmaşık olmayan romanlar, tarih kitapları, biyografiler, gezi günlükleri, rehberler, şarkı sözleri, şiirler) uyarlayarak ve uygun başvuru kaynaklarını titizlikle kullanarak kendi zevki için okuyabilir.
B2	16	DNA Testinin Sınırları Nelerdir?	118	Bilgi ve sav için okuma Bir metnin ne zaman olgusal bilgi verdiğini ve ne zaman okuyucuyu bir şeye ikna etmeye çalıştığını fark edebilir.
B2	17	Uzayda Hayat Nasıl?	124	Fikir Sahibi Olmak için Okuma İlgili ayrıntıları bularak uzun ve karmaşık metinleri hızla tarayabilir.
B2	18	Geçmişten Günümüze Para	128	Bilgi ve sav için okuma Bir metnin ne zaman olgusal bilgi verdiğini ve ne zaman okuyucuyu bir şeye ikna etmeye çalıştığını fark edebilir.

Tablo 11'e göre Turizmde Çekyat Dönemi, Bavul Hazırlama Sanatı, Meryem Ana Evi, Havalı Ulaşım Araçları, Geçmişten Günümüze Moda, Peri Bacaları, Taç Mahal, İlginç İcatlar adlı metinler serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorisinde yer almaktadır. Bu kategorinin “Büyük ölçüde bağımsız olarak, okuma tarzı ve hızını farklı metinlere (ör. dergiler, daha karmaşık olmayan romanlar, tarih kitapları, biyografiler, gezi günlükleri, rehberler, şarkı sözleri, şiirler) uyarlayarak ve uygun başvuru kaynaklarını titizlikle kullanarak kendi zevki için okuyabilir.” kazanımına uygundur. Bilgisayarın Kısa Tarihi, Türkiye’de İnternet Erişimi ve Kullanımı, Nasıl Besleniyoruz, Pardon Bir Yanlışlık Oldu, Hayatta Olmama Rağmen Resmen Ölüyüm, DNA Testinin Sınırları Nelerdir, Geçmişten Günümüze Para adlı metinler bilgi ve sav için okuma kategorisinde yer almaktadır. Bu kategorideki metinlerden yalnızca Türkiye’de İnternet Erişimi ve Kullanımı adlı metin bu kategorinin “Terminoloji hakkındaki tahminlerini doğrulamak için zaman zaman sözlük kullanabilmesi koşuluyla alanın dışındaki bir uzmanlık alanına ait makaleleri anlayabilir.” kazanımıyla örtüşmektedir. Bu kategorideki diğer metinler ise “Bir metnin ne zaman olgusal bilgi verdiğini ve ne zaman okuyucuyu bir şeye ikna etmeye çalıştığını fark edebilir.” kazanımına uygundur. Değişen Müzik, Uzayda Hayat Nasıl adlı metinler, fikir sahibi olmak için okuma kategorisindeki “İlgili ayrıntıları bularak uzun ve karmaşık metinleri hızla tarayabilir.” kazanımıyla uygundur. Kültür Sanat adlı metin ise, B2 düzeyinde hiçbir kazanımla örtüşmemektedir. Kültür Sanat metninin içinde yer verilen metinler okuyucuyu etkinlik hakkında bilgilendirmektedir. A2 düzeyinde bilgi ve sav için okuma kazanımlarından “Kişisel ilgi alanları (örneğin spor, ünlüler) hakkındaki kısa haberlerde ana noktaları anlayabilir.” kazanımı ile ilişkilidir. Sonuç olarak B2 düzeyindeki on sekiz tane okuma metninden, sekiz tanesi serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorisinde, yedi tanesi bilgi ve sav için okuma kategorisinde, iki tanesi ise fikir sahibi

olmak için okuma kategorisinde yer almaktadır. Bir metnin ise B2 düzeyindeki kazanımlarla ilişkili olmadığı A2 düzeyine uygun olduğu saptanmıştır. Öğrenci düzeyi ilerledikçe bağımsız okuma önem kazanmış ve serbest zaman etkinliği olarak okuma daha fazla yer edinmiştir. Bu düzeydeki metinler bireysel çalışabilen, gerektiğinde sözlük kullanabilen, metnin amacını anlayabilen üst düzey bir dil kullanıcısına uygundur. C1 düzeyi ders kitabındaki on sekiz okuma metni incelenmiştir. C1 düzeyi ders kitabındaki metinlerin ADOÇEP’teki kazanımlara göre dağılımı Tablo 12’de görülmektedir.

Tablo 12: C1 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP’teki kazanımlara göre dağılımı

Metnin Düzeyi	Metnin Sayısı	Metnin Adı	Kitaptaki Sayfa Numarası	ADOÇEP’teki Kazanımlarla Uygunluğu
C1	1	On İkiye Bir Var	8	Serbest zaman etkinliği olarak okuma Dilin standart biçiminde veya aşına olduğu bir ağzında üretilmiş çağdaş edebî ve kurgu olmayan metinleri, biraz zorluk yaşayarak ve örtük anlam ve fikirleri fark edip takdir ederek okuyabilir.
C1	2	Vakit Nakittir	14	Bilgi ve sav için okuma Sosyal, mesleki veya akademik hayatta karşılaşılması muhtemel çok çeşitli uzun, karmaşık metinleri, tutumları ve hem ima edilen hem de açıkça belirtilen fikirleri içeren daha ince ayrıntı noktalarını belirleyerek detaylı olarak anlayabilir.
C1	3	Ünlü Bilim Adamlarının Çocukluğu	18-19	Serbest zaman etkinliği olarak okuma Dilin standart biçiminde veya aşına olduğu bir ağzında üretilmiş çağdaş edebî ve kurgu olmayan metinleri, biraz zorluk yaşayarak ve örtük anlam ve fikirleri fark edip takdir ederek okuyabilir.
C1	4	Aşkın Kimyası	30 -31	Fikir sahibi olmak için okuma Hem kendi alanındaki hem de ilgili alanlardaki birçok birbiriyle paralel kaynakları (makaleler, raporlar, web siteleri, kitaplar vb.) tarayabilir ve bu kaynaklardaki belirli bölümlerin üzerinde çalıştığı görevle ilgili uygunluğunu ve yararlılığını tanımlayabilir.
C1	5	Ünlü Aşıklar ve Aşk Mektupları	36-37	Serbest zaman etkinliği olarak okuma Dilin standart biçiminde veya aşına olduğu bir ağzında üretilmiş çağdaş edebî ve kurgu olmayan metinleri, biraz zorluk yaşayarak ve örtük anlam ve fikirleri fark edip takdir ederek okuyabilir.
C1	6	Aşk Mektupları	41	Serbest zaman etkinliği olarak okuma Dilin standart biçiminde veya aşına olduğu bir ağzında üretilmiş çağdaş edebî ve kurgu olmayan metinleri, biraz zorluk yaşayarak ve örtük anlam ve fikirleri fark edip takdir ederek okuyabilir.
C1	7	Arzuahden Dilekçeye	53	Bilgi ve sav için okuma Sosyal, mesleki veya akademik hayatta karşılaşılması muhtemel çok çeşitli uzun, karmaşık metinleri, tutumları ve hem ima edilen hem de açıkça belirtilen fikirleri içeren daha ince ayrıntı noktalarını belirleyerek detaylı olarak anlayabilir.
C1	8	İş Başvurusunun En Önemli Adımı: Mülakat	60	Fikir sahibi olmak için okuma Hem kendi alanındaki hem de ilgili alanlardaki birçok birbiriyle paralel kaynakları (makaleler, raporlar, web siteleri, kitaplar vb.) tarayabilir ve bu kaynaklardaki belirli bölümlerin üzerinde

				çalıştığı görevle ilgili uygunluğunu ve yararlılığını tanımlayabilir.
C1	9	Tarihten Günümüze Mahkemeler	65	Bilgi ve sav için okuma Kendi uzmanlık alanı dışında bile olsa karmaşık bir rapor veya makalenin daha ince detaylarını ve çıkarımlarını anlayabilir. C2 düzeyi ile uyumludur.
C1	10	Öğrenciler İçin Tasarruf Yöntemleri	77	Fikir Sahibi Olmak İçin Okuma Hem kendi alanındaki hem de ilgili alanlardaki birçok birbiriyle paralel kaynakları (makaleler, raporlar, web siteleri, kitaplar vb.) tarayabilir ve bu kaynaklardaki belirli bölümlerin üzerinde çalıştığı görevle ilgili uygunluğunu ve yararlılığını tanımlayabilir.
C1	11	Para Parayı Çeker	82	Bilgi ve sav için okuma Sosyal, mesleki veya akademik hayatta karşılaşılması muhtemel çok çeşitli uzun, karmaşık metinleri, tutumları ve hem ima edilen hem de açıkça belirtilen fikirleri içeren daha ince ayrıntı noktalarını belirleyerek detaylı olarak anlayabilir.
C1	12	Kolay Kazanıp Kolay Kaybedenler	87	Serbest zaman etkinliği olarak okuma Dilin standart biçiminde veya aşına olduğu bir ağzında üretilmiş çağdaş edebî ve kurgu olmayan metinleri, biraz zorluk yaşayarak ve örtük anlam ve fikirleri fark edip takdir ederek okuyabilir.
C1	13	Büyülü Bir Dünya: Sinema	98	Fikir Sahibi Olmak İçin Okuma Hem kendi alanındaki hem de ilgili alanlardaki birçok birbiriyle paralel kaynakları (makaleler, raporlar, web siteleri, kitaplar vb.) tarayabilir ve bu kaynaklardaki belirli bölümlerin üzerinde çalıştığı görevle ilgili uygunluğunu ve yararlılığını tanımlayabilir.
C1	14	Dünden Bugüne Türk Sineması	104	Bilgi ve sav için okuma Sosyal, mesleki veya akademik hayatta karşılaşılması muhtemel çok çeşitli uzun, karmaşık metinleri, tutumları ve hem ima edilen hem de açıkça belirtilen fikirleri içeren daha ince ayrıntı noktalarını belirleyerek detaylı olarak anlayabilir.
C1	15	Türkiye'nin izleyici Profili	111	Bilgi ve sav için okuma Sosyal, mesleki veya akademik hayatta karşılaşılması muhtemel çok çeşitli uzun, karmaşık metinleri, tutumları ve hem ima edilen hem de açıkça belirtilen fikirleri içeren daha ince ayrıntı noktalarını belirleyerek detaylı olarak anlayabilir.
C1	16	Ne Kadar Görürseniz O Kadar Seversiniz	122	Bilgi ve sav için okuma Sosyal, mesleki veya akademik hayatta karşılaşılması muhtemel çok çeşitli uzun, karmaşık metinleri, tutumları ve hem ima edilen hem de açıkça belirtilen fikirleri içeren daha ince ayrıntı noktalarını belirleyerek detaylı olarak anlayabilir.
C1	17	Bitkilerden İlaçlara	126	Bilgi ve sav için okuma Sosyal, mesleki veya akademik hayatta karşılaşılması muhtemel çok çeşitli uzun, karmaşık metinleri, tutumları ve hem ima edilen hem de açıkça belirtilen fikirleri içeren daha ince ayrıntı noktalarını belirleyerek detaylı olarak anlayabilir.
C1	18	İnsan Beyninin Yapısı Üzerine	130	Bilgi ve sav için okuma Sosyal, mesleki veya akademik hayatta karşılaşılması muhtemel çok çeşitli uzun, karmaşık metinleri, tutumları ve hem ima edilen hem de açıkça belirtilen fikirleri içeren daha ince ayrıntı noktalarını belirleyerek detaylı olarak

				anlayabilir.
--	--	--	--	--------------

Tablo 12’ye göre C1 düzeyi İstanbul ders kitabındaki on sekiz metinden beş tanesi serbest zaman etkinliği olarak okuma, dokuz tanesi bilgi ve sav için okuma ve dört tanesi ise, fikir sahibi olmak için okuma kategorisindedir. On İkiye Bir Var, Ünlü Bilim Adamlarının Çocukluğu, Ünlü Aşıklar ve Aşk Mektupları, Aşk Mektupları, Kolay Kazanıp Kolay Kaybedenler adlı metinler serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorisindeki “Dilin standart biçiminde veya aşına olduğu bir ağzında üretilmiş çağdaş edebî ve kurgu olmayan metinleri, biraz zorluk yaşayarak ve örtük anlam ve fikirleri fark edip takdir ederek okuyabilir.” kazanımına uygundur. Vakit Nakittir, Arzuholden Dilekçeye, Para Parayı Çeker, Dünden Bugüne Türk Sineması, Türkiye’nin İzleyici Profili, Ne Kadar Görürseniz O Kadar Seversiniz, Bitkilerden İlaçlara, İnsan Beyninin Yapısı Üzerine adlı metinler bilgi ve sav için okuma kategorisindeki “Sosyal, mesleki veya akademik hayatta karşılaşılması muhtemel çok çeşitli uzun, karmaşık metinleri, tutumları ve hem ima edilen hem de açıkça belirtilen fikirleri içeren daha ince ayrıntı noktalarını belirleyerek detaylı olarak anlayabilir.” kazanımıyla örtüşmektedir. Tarihten Günümüze Mahkemeler adlı metin C2 düzeyine uygundur. Bu metin C2 düzeyi bilgi ve sav için okuma kategorisindeki “Kendi uzmanlık alanı dışında bile olsa karmaşık bir rapor veya makalenin daha ince detaylarını ve çıkarımlarını anlayabilir” kazanımıyla örtüşmektedir. Aşkın Kimyası, İş Başvurusunun En Önemli Adımı: Mülakat, Öğrenciler İçin Tasarruf Yöntemleri, Büyülü Bir Dünya: Sinema adlı metinler fikir sahibi olmak için okuma “Hem kendi alanındaki hem de ilgili alanlardaki birçok birbiriyle paralel kaynakları (makaleler, raporlar, web siteleri, kitaplar vb.) tarayabilir ve bu kaynaklardaki belirli bölümlerin üzerinde çalıştığı görevle ilgili uygunluğunu ve yararlılığını tanımlayabilir.” kazanımına uygundur.

Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe öğretim setinde yer alan seksen dokuz okuma metni, ADOÇEP’teki kazanımlara uygunluğu bakımından tüm düzeylerde incelenmiştir. Metinlerden seksen yedi tanesinin ADOÇEP’teki kazanımlarla örtüştüğü saptanmıştır. Yalnızca B2 ders kitabındaki Kültür Sanat metni ve C1 ders kitabındaki Tarihten Günümüze Mahkemeler düzey kazanımlarına uygun bulunmamıştır. Buna göre Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı’ndaki okuma metinlerinin büyük oranda ADOÇEP ile örtüştüğü yorumu yapılabilir.

4.2.Ders Kitabında Yer Alan Okuma Eğitimi Metinlerinin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde Belirtilen Metin Türlerine Uygunluğuna İlişkin Bulgular

Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı'ndaki okuma eğitimi metinleri ADOÇEP'te belirtilen metin türlerine uygunluk bakımından tüm düzeylerde incelenmiştir. Bu incelemede ADOÇEP'teki (doğal) özgün metinler ve özel geliştirilmiş metinler sınıflaması ölçüt alınmıştır (MEB, 2013: 145). A1 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP'teki metin türlerine göre dağılımı Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13: A1 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP'teki metin türlerine göre dağılımı

Metnin Düzeyi	Metnin Sayısı	Metnin Adı	Kitaptaki Sayfa Numarası	Metnin Türü
A1	1	Tanışma	12	Özel Geliştirilmiş Metin
A1	2	Sınıf	19	Özel Geliştirilmiş Metin
A1	3	Okul	30	Özel Geliştirilmiş Metin
A1	4	Kaç?	34	Özel Geliştirilmiş Metin
A1	5	Neredesin?	39	Özel Geliştirilmiş Metin
A1	6	Bir Günüm	51	Özel Geliştirilmiş Metin
A1	7	Sosyal Gruplar	56	Özel Geliştirilmiş Metin
A1	8	Hafta Sonu Ne Yapıyorsun?	59	Özel Geliştirilmiş Metin
A1	9	Benim Ailem	68	Özel Geliştirilmiş Metin
A1	10	Benim Sınıfım	72	Özel Geliştirilmiş Metin
A1	11	Sevgili Ailem	76	Özel Geliştirilmiş Metin
A1	12	Ne Zaman?	88	Özel Geliştirilmiş Metin
A1	13	Bir Bayram Sabahı	93	Özel Geliştirilmiş Metin
A1	14	Özel Günler	96	Özel Geliştirilmiş Metin
A1	15	Akrabalarım	106	Özel Geliştirilmiş Metin
A1	16	Benim Mahallem	111	Özel Geliştirilmiş Metin
A1	17	Hastayım	116	Özel Geliştirilmiş Metin

Tablo 13'e göre A1 düzeyindeki okuma eğitimi metinlerinin tamamı özel geliştirilmiş metindir. Nitekim A1 düzeyi, uluslararası öğrencinin hedef dille tanıştığı temel düzeydir.

Bu nokta göz önüne alındığında metinlerin türü ADOÇEP’te ve hedef kitlenin düzeyine uygundur. A2 düzeyindeki okuma eğitimi metinlerine bakıldığında özel geliştirilmiş ve özgün metinlerin birlikte yer aldığı görülmektedir. Tablo 14’te A2 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP’teki metin türlerine uygunluğuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 14: A2 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP’teki metin türlerine göre dağılımı

Metnin Düzeyi	Metnin Sayısı	Metnin Adı	Kitaptaki Sayfa Numarası	Metnin Türü
A2	1	Mantı Yapalım	8	Özel Üretilmiş Metin
A2	2	Yemek Siparişi	13	Özel Üretilmiş Metin
A2	3	Arkadaş Arıyorum	17	Özel Üretilmiş Metin
A2	4	Küçük Hayatlar Büyük Başarılar	28	Özel Üretilmiş Metin
A2	5	Sinemada Hangi Film Vardı?	31	Özel Üretilmiş Metin
A2	6	Sağlıklı Bir Hayat İçin On Altın Kural	36	Özel Üretilmiş Metin
A2	7	Gelecek Planlarım	46	Özel Üretilmiş Metin
A2	8	Avrupa Turu	50	Özel Üretilmiş Metin
A2	9	Piknikte	53	Özel Üretilmiş Metin
A2	10	Yeni Komşu	62	Özel Üretilmiş Metin
A2	11	Keloğlan ve Sihirli Tas	66	Özgün Metin
A2	12	Eşeğin Sözü	70	Özgün Metin
A2	13	Doğa Olayları	81	Özel Üretilmiş Metin
A2	14	Alışkanlıklarımız ve Hobilerimiz	85	Özel Üretilmiş Metin
A2	15	Çalığışu	89	Özgün Metin
A2	16	İş İlanı	99	Özel Üretilmiş Metin
A2	17	Otelde	102	Özel Üretilmiş Metin
A2	18	İstanbul’da Neler Yapabilirsiniz?	105	Özel Üretilmiş Metin

Tablo 14’te verilen bulgulara göre; Mantı Yapalım, Yemek Siparişi, Arkadaş Arıyorum, Küçük Hayatlar Büyük Başarılar, Sinemada Hangi Film Vardı, Sağlıklı Bir Hayat İçin On Altın Kural, Gelecek Planlarım, Avrupa Turu, Piknikte, Yeni Komşu, Doğa Olayları, Alışkanlıklarımız ve Hobilerimiz, İş İlanı, Otelde, İstanbul’da Neler Yapabilirsiniz adlı metinler özel geliştirilmiş metin türüdür. Keloğlan ve Sihirli Tas, Eşeğin Sözü, Çalığışu

adlı metinlerse özgün metin kategorisine girmektedir. A1 düzeyinde hiç özgün metin türüne yer verilmezken A2 düzeyinde üç özgün metin yer almaktadır. Buna göre düzeylerin değişmesi metin türünü de etkilemektedir denilebilir.

B1 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP'teki metin türlerine uygunluğuna ilişkin bulgular Tablo 15'te paylaşılmıştır.

Tablo 15: B1 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP'teki metin türlerine göre dağılımı

Metnin Düzeyi	Metnin Sayısı	Metnin Adı	Kitaptaki Sayfa Numarası	Metnin Türü
B1	1	Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz?	9	Özel Üretilmiş Metin
B1	2	Nereye Gideceğiz?	13	Özel Üretilmiş Metin
B1	3	İkinci Vatanım Türkiye	17	Özel Üretilmiş Metin
B1	4	İş Hayatındaki Roller	29	Özgün Metin
B1	5	Yoğurdun Steve Jobs' u	34	Özgün Metin
B1	6	Meslek Seçimi	38	Özgün Metin
B1	7	Sağlıklı Yaşam Tavsiyeleri	49	Özel Üretilmiş Metin
B1	8	Bulaşıcı Hastalıklar ve Korunma Yolları	53	Özel Üretilmiş Metin
B1	9	Obsesif Kompulsif Bozukluk Nedir?	59	Özel Üretilmiş Metin
B1	10	Okumanın Yaşı Yoktur	70 -71	Özel Üretilmiş Metin
B1	11	Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir?	75	Özgün Metin
B1	12	Dünyadan Eğitim Haberleri	80	Özel Üretilmiş Metin
B1	13	Dilekler	90	Özel Üretilmiş Metin
B1	14	Pişmanlıklarımızdan Kurtulun	96	Özgün Metin
B1	15	Şikâyetim Var	100	Özel Üretilmiş Metin
B1	16	Farklı Kültürlerde Beden Dilleri	110	Özel Üretilmiş Metin
B1	17	Göçebe Yaşam: Yörükler	115	Özel Üretilmiş Metin
B1	18	Bir Dünya Festival	120	Özel Üretilmiş Metin

Tablo 15'e göre, Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz, Nereye Gideceğiz, İkinci Vatanım Türkiye Sağlıklı Yaşam Tavsiyeleri, Bulaşıcı Hastalıklar ve Korunma Yolları, Obsesif Kompulsif Bozukluk Nedir, Okumanın Yaşı Yoktur Dünyadan Eğitim Haberleri, Dilekler Şikâyetim

Var, Farklı Kültürlerde Beden Dilleri, Göçebe Yaşam: Yörükler, Bir Dünya Festival adlı metinler, özel geliştirilmiş metin türündedir. İş Hayatındaki Roller, Yoğurdun Steve Jobs’u, Meslek Seçimi, Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir, Pişmanlıklarınızdan Kurtulun adlı metinler ise özgün metin türündedir. Buna göre kitaptaki on sekiz metinden on üçü özel geliştirilmiş metin türüken beşi özgün metindir. Dil düzeyi ilerledikçe özgün metin sayısında artış görülse de özel geliştirilmiş metinlerin kitaptaki sayısal üstünlüğünü koruduğu görülmektedir. B2 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP’teki metin türlerine uygunluğuna ilişkin bulgulara Tablo 16’da yer verilmiştir.

Tablo 16: B2 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP’teki metin türlerine göre dağılımı

Metnin Düzeyi	Metnin Sayısı	Metnin Adı	Kitaptaki Sayfa Numarası	Metin Türü
B2	1	Turizmde Çekyat Dönemi	9	Özgün Metin
B2	2	Bavul Hazırlama Sanatı	12-13	Özgün Metin
B2	3	Meryem Ana Evi	19	Özel Üretilmiş Metin
B2	4	Bilgisayarın Kısa Tarihi	30	Özel Üretilmiş Metin
B2	5	Türkiye’de İnternet Erişimi ve Kullanımı	37	Özel Üretilmiş Metin
B2	6	Havalı Ulaşım Araçları	42	Özel üretilmiş metin
B2	7	Geçmişten Günümüze Moda	55	Özgün Metin
B2	8	Nasıl Besleniyoruz?	60	Özel Üretilmiş Metin
B2	9	Değişen Müzik	66	Özel Üretilmiş Metin
B2	10	Pardon Bir Yanlışlık Oldu	77	Özgün Metin
B2	11	Hayatta Olmama Rağmen Resmen Ölüyüm	82	Özel Üretilmiş Metin
B2	12	Kültür Sanat	86	Özel üretilmiş Metin
B2	13	Peri Bacaları	96	Özgün Metin
B2	14	Taç Mahal	101	Özgün Metin
B2	15	İlginç İcatlar	106	Özgün Metin
B2	16	DNA Testinin Sınırları Nelerdir?	118	Özgün Metin
B2	17	Uzayda Hayat Nasıl?	124	Özgün Metin
B2	18	Geçmişten Günümüze Para	128	Özgün Metin

--	--	--	--	--

Tablo 16'ya göre, B2 düzeyi ders kitabında yer alan Turizmde Çekyat Dönemi, Bavul Hazırlama Sanatı, Geçmişten Günümüze Moda, Pardon Bir Yanlışlık Oldu, Peri Bacaları, Taç Mahal, İlginç İcatlar, DNA Testinin Sınırları Nelerdir, Uzayda Hayat Nasıl, Geçmişten Günümüze Para adlı metinler özgün metindir. Meryem Ana Evi, Bilgisayarın Kısa Tarihi, Türkiye'de İnternet Erişimi ve Kullanımı, Havalı Ulaşım Araçları Nasıl Besleniyoruz, Değişen Müzik, Hayatta Olmama Rağmen Resmen Ölüyüm, Kültür Sanat adlı metinlerse özel üretilmiş metinlerdir. B2 ders kitabındaki on sekiz okuma metninden onu özgün metin türüken sekizinin de özel üretilmiş metin olduğu tespit edilmiştir. B2 düzeyinde özgün metin sayısı özel üretilmiş metin sayısını geçmiştir. B2 düzeyinde bir öğrencinin doğal dil kullanımına maruz kalması, özgün içeriklerle daha fazla karşılaşması gerektiğinden B2 düzeyindeki metin türleri ADOÇEP'e ve öğrencinin düzeyine uygundur yorumu yapılabilir.

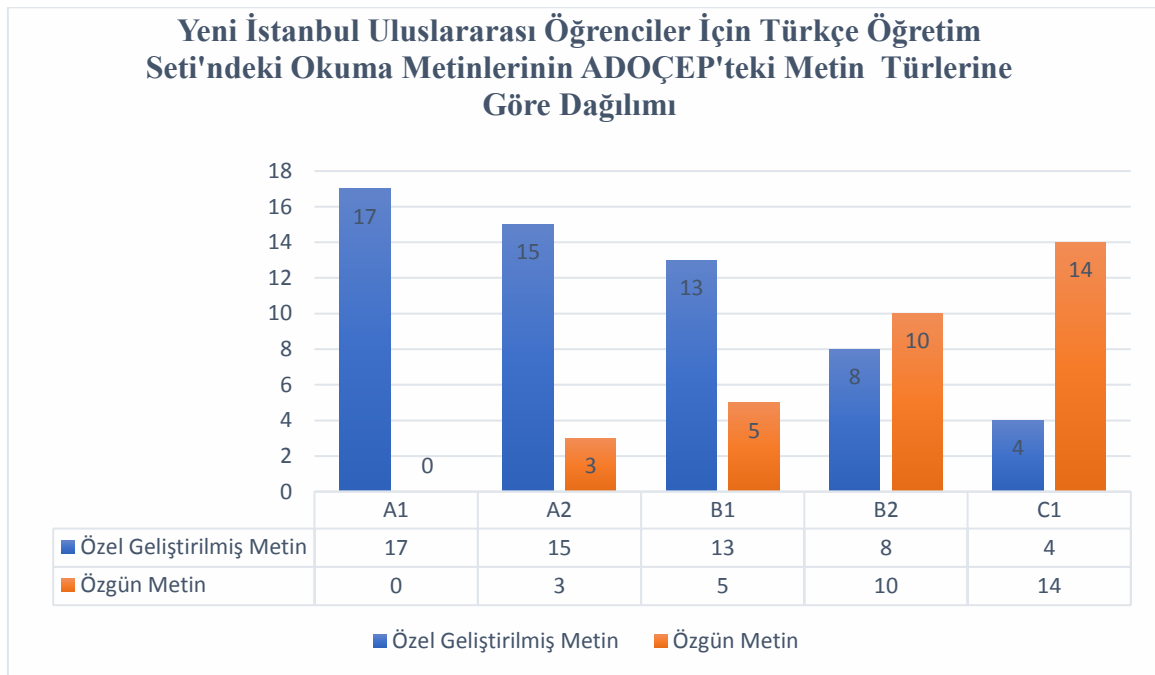
C1 düzeyindeki okuma metinleri ADOÇEP'teki metin türlerine uygunluk bakımından incelenmiştir. Buna ilişkin veriler Tablo 17'de paylaşılmıştır.

Tablo 17: C1 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP'teki metin türlerine göre dağılımı

Metnin Düzeyi	Metnin Sayısı	Metnin Adı	Kitaptaki Sayfa Numarası	Metin türü
C1	1	On İkiye Bir Var	8	Özgün Metin
C1	2	Vakit Nakittir	14	Özel Üretilmiş Metin
C1	3	Ünlü Bilim Adamlarının Çocukluğu	18-19	Özgün Metin
C1	4	Aşkın Kimyası	30 -31	Özgün Metin
C1	5	Ünlü Aşklar ve Aşk Mektupları	36-37	Özgün Metin
C1	6	Aşk Mektupları	41	Özgün Metin
C1	7	Arzuholden Dilekçeye	53	Özel Üretilmiş Metin
C1	8	İş Başvurusunun En Önemli Adımı: Mülakat	60	Özgün Metin
C1	9	Tarihten Günümüze Mahkemeler	65	Özgün Metin
C1	10	Öğrenciler İçin Tasarruf Yöntemleri	77	Özel Üretilmiş Metin
C1	11	Para Parayı Çeker	82	Özel Üretilmiş Metin
C1	12	Kolay Kazanıp Kolay Kaybedenler	87	Özgün Metin
C1	13	Büyülü Bir Dünya: Sinema	98	Özgün Metin
C1	14	Dünden Bugüne Türk Sineması	104	Özgün Metin

C1	15	Türkiye'nin İzleyici Profili	111	Özgün Metin
C1	16	Ne Kadar Görürseniz O Kadar Seversiniz	122	Özgün Metin
C1	17	Bitkilerden İlaçlara	126	Özgün Metin
C1	18	İnsan Beyninin Yapısı Üzerine	130	Özgün Metin

Tablo 17'ye göre C1 düzeyinde de on sekiz tane okuma metni bulunmaktadır. Bu metinlerden dört tanesi özel üretilmiş metindir. Geriye kalan on dört metnin ise özgün metin türünde olduğu saptanmıştır. Buna göre Vakit Nakittir, Arzuhalden Dilekçeye, Öğrenciler İçin Tasarruf Yöntemleri, Para Parayı Çeker adlı metinler özel üretilmiş metin türündedir. On İkiye Bir Var, Ünlü Bilim Adamlarının Çocukluğu, Aşkın Kimyası, Ünlü Âşıklar ve Aşk Mektupları, Aşk Mektupları, İş Başvurusunun En Önemli Adımı: Mülakat, Tarihten Günümüze Mahkemeler, Kolay Kazanıp Kolay Kaybedenler, Büyülü Bir Dünya: Sinema Dünden Bugüne Türk Sineması, Türkiye'nin İzleyici Profili, Kadar Görürseniz O Kadar Seversiniz, Bitkilerden İlaçlara, İnsan Beyninin Yapısı Üzerine adlı metinlerse özgün metindir. Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı öğretim setinde toplamda seksen dokuz okuma metni bulunmaktadır. Bu metinlerin elli yedisi özel üretilmiş metin türündeyken otuz ikisi ise özgün metin türündedir. Bu sette özel üretilmiş metinler ön plandadır. Özgün metinler düzeye paralel olarak artmaktadır. Genel olarak okuma metinlerinin ADOÇEP'teki metin türlerine uygun olduğu fikrine varılmıştır.

Şekil 1: Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe öğretim setindeki okuma metinlerinin ADOÇEP'teki metin türlerine göre dağılımı

Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı öğretim setinde toplamda seksen dokuz okuma metni bulunmaktadır. Bu metinlerin elli yedisi özel üretilmiş metin türündeyken otuz ikisi ise özgün metin türündedir. Şekil 1'de görüldüğü üzere bu sette özel üretilmiş metinler ön plandadır. Özgün metinler düzeye paralel olarak artmaktadır.

4.3. Ders Kitabında Yer Alan Okuma Eğitimi Metinlerinin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'ndaki Metin İşlevlerine Uygunluğuna İlişkin Bulgular

Metin işlevlerinde belirleyici olan dilin işlevidir. Dilin işlevinde de ADOÇEP için bağlayıcı olan Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan altı maddelik dil işlevleri listesidir. Avrupa Konseyi'nin altı maddelik dil işlevleri, ADOÇEP'in de esasını teşkil etmektedir. Bununla birlikte ADOÇEP'e göre daha düzenli bir şekilde ele alınmış, işlevsel bir listedir. ADOÇEP'e temel teşkil etmesi ve daha kapsayıcı bir niteliğe sahip olması nedeniyle Deniz ve Çekici (2019)'den atıfla bu çalışmaya referans olarak alınmıştır. Buna göre A1 düzeyi okuma metinlerinin, dil işlevlerine uygunluğuna ilişkin bulgular Tablo 18'de gösterilmiştir.

Tablo 18: A1 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP'teki metin işlevlerine göre dağılımı

Metnin Düzeyi	Metnin Sayısı	Metnin Adı	Kitaptaki Sayfa Numarası	Metnin İşlevi
A1	1	Tanışma	12	Sosyalleşme
A1	2	Sınıf	19	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
A1	3	Okul	30	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
A1	4	Kaç?	34	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
A1	5	Neredesin?	39	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
A1	6	Bir Günüm	51	Sosyalleşme
A1	7	Sosyal Gruplar	56	Tutumları Keşfetme ve İfade Etme
A1	8	Hafta Sonu Ne Yapıyorsun?	59	Eylem Planlarını Yönetme ve Karar Verme
A1	9	Benim Ailem	68	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
A1	10	Benim Sınıfım	72	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama

A1	11	Sevgili Ailem	76	Sosyalleşme
A1	12	Ne Zaman?	88	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
A1	13	Bir Bayram Sabahı	93	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
A1	14	Özel Günler	96	Bilgiyi araştırma ve açıklama
A1	15	Akrabalarım	106	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
A1	16	Benim Mahallem	111	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
A1	17	Hastayım	116	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama

Tablo 18'e göre Tanışma, Bir Günüm, Sevgili Ailem adlı metinler sosyalleşme işlevindedir. Sınıf, Okul, Kaç, Neredesin, Benim Ailem, Benim Sınıfım, Ne Zaman, Bir Bayram Sabahı, Özel Günler, Akrabalarım, Benim Mahallem, Hastayım adlı metinler bilgiyi araştırma ve açıklama işlevindedir. Sosyal Gruplar adlı metin, tutumları keşfetme ve ifade etme işlevindedir. Hafta Sonu Ne Yapıyorsun adlı metinse eylem planlarını yönetme ve karar verme işlevindedir.

Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin A1 Türkçe Ders Kitabı'nda bulunan on yedi okuma metni, ADOÇEP'teki metin işlevlerine uygunluğu bakımından incelenmiştir. Buna göre, üç metin sosyalleşme işlevindedir. On iki metin bilgiyi araştırma ve açıklama işlevindedir. Bir metin tutumları keşfetme ve ifade etme işlevinde ve bir metinse eylem planlarını yönetme ve karar verme işlevindedir. A2 düzeyi okuma metinlerinin metin işlevlerine göre dağılımına ilişkin veriler Tablo 19'da paylaşılmıştır.

Tablo 19: A2 düzeyi okuma metinlerinin metin işlevlerine uygunluğu

Metnin Düzeyi	Metnin Sayısı	Metnin Adı	Kitaptaki Sayfa Numarası	Metnin işlevi
A2	1	Mantı Yapalım	8	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
A2	2	Yemek Siparişi	13	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
A2	3	Arkadaş Arıyorum	17	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
A2	4	Küçük Hayatlar Büyük Başarılar	28	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
A2	5	Sinemada Hangi Film Vardı?	31	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
A2	6	Sağlıklı Bir Hayat İçin On Altın Kural	36	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama

A2	7	Gelecek Planlarım	46	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
A2	8	Avrupa Turu	50	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
A2	9	Piknikte	53	Eylem Planlarını Yönetme ve Karar Verme
A2	10	Yeni Komşu	62	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
A2	11	Keloğlan ve Sihirli Tas	66	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
A2	12	Eşeğin Sözü	70	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
A2	13	Doğa Olayları	81	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
A2	14	Alışkanlıklarımız ve Hobilerimiz	85	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
A2	15	Çalıkuşu	89	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
A2	16	İş İlanı	99	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
A2	17	Otelde	102	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama İşlevi
A2	18	İstanbul'da Neler Yapabilirsiniz?	105	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama

Tablo 19'a göre Mantı Yapalım, Yemek Siparişi, Arkadaş Arıyorum, Küçük Hayatlar, Büyük Başarılar, Sinemada Hangi Film Vardı, Sağlıklı Bir Hayat İçin On Altın Kural, Gelecek Planlarım, Avrupa Turu, Yeni Komşu, Keloğlan ve Sihirli Tas, Eşeğin Sözü, Doğa Olayları, Alışkanlıklarımız ve Hobilerimiz, Çalıkuşu, İş İlanı, Otelde, İstanbul'da Neler Yapabilirsiniz adlı metinler bilgiyi araştırma ve açıklama işlevindedir. Piknikte metni ise eylem planlarını yönetme ve karar verme işlevindedir.

Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin A2 Türkçe Ders Kitabı'nda on sekiz okuma metni bulunmaktadır. Bu metinler ADOÇEP'teki metin işlevlerine göre dağılımı bakımından incelenmiştir. Buna göre bir metin eylem planlarını yönetme ve karar verme işlevindedir. Kalan on yedi metin ise, bilgiyi araştırma ve açıklama işlevindedir. B1 düzeyi okuma metinlerinin metin işlevlerine uygunluğuna ilişkin bulgular Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20: B1 düzeyi okuma metinlerinin metin işlevlerine uygunluğu

Metnin Düzeyi	Metnin Sayısı	Metnin Adı	Kitaptaki Sayfa Numarası	Metnin İşlevi
B1	1	Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz?	9	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B1	2	Nereye Gideceğiz?	13	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B1	3	İkinci Vatanım Türkiye	17	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B1	4	İş Hayatındaki Roller	29	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama

B1	5	Yoğurdun Steve Jobs' u	34	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B1	6	Meslek Seçimi	38	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B1	7	Sağlıklı Yaşam Tavsiyeleri	49	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B1	8	Bulaşıcı Hastalıklar ve Korunma Yolları	53	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B1	9	Obsesif Kompulsif Bozukluk Nedir?	59	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B1	10	Okumanın Yaşı Yoktur	70 -71	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B1	11	Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir?	75	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B1	12	Dünyadan Eğitim Haberleri	80	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B1	13	Dilekler	90	Tutumları Keşfetme ve İfade Etme
B1	14	Pişmanlıklarınızdan Kurtulun	96	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B1	15	Şikâyetim Var	100	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B1	16	Farklı Kültürlerde Beden Dilleri	110	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B1	17	Göçebe Yaşam: Yörükler	115	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B1	18	Bir Dünya Festival	120	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama

Tablo 20'ye göre Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz, Nereye Gideceğiz, İkinci Vatanım Türkiye, İş Hayatındaki Roller, Yoğurdun Steve Jobs'u, Meslek Seçimi, Sağlıklı Yaşam Tavsiyeleri, Bulaşıcı Hastalıklar ve Korunma Yolları, Obsesif Kompulsif Bozukluk Nedir, Okumanın Yaşı Yoktur, Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir, Dünyadan Eğitim Haberleri, Pişmanlıklarınızdan Kurtulun, Şikâyetim Var, Farklı Kültürlerde Beden Dilleri Göçebe Yaşam: Yörükler, Bir Dünya Festival adlı metinler bilgiyi araştırma ve açıklama işlevindedir. Dilekler adlı metinse tutumları keşfetme ve ifade etme işlevindedir.

Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin B1 Türkçe Ders Kitabı'nda on sekiz okuma metni bulunmaktadır. Bu metinler ADOÇEP'teki metin işlevlerine göre dağılımı bakımından incelenmiştir. Buna göre, on yedi metin bilgiyi araştırma ve açıklama işlevindedir. Bir metin ise, tutumları keşfetme ve ifade etme işlevindedir. B2 düzeyi okuma metinlerinin metin işlevlerine uygunluğu Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21: B2 düzeyi okuma metinlerinin metin işlevlerine göre dağılımı

Metnin Düzeyi	Metnin Sayısı	Metnin Adı	Kitaptaki Sayfa Numarası	Metnin işlevi
B2	1	Turizmde Çekyat Dönemi	9	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama

B2	2	Bavul Hazırlama Sanatı	12-13	Eylem Planlarını Yönetme ve Karar Verme
B2	3	Meryem Ana Evi	19	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B2	4	Bilgisayarın Kısa Tarihi	30	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B2	5	Türkiye’de İnternet Erişimi ve Kullanımı	37	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B2	6	Havalı Ulaşım Araçları	42	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B2	7	Geçmişten Günümüze Moda	55	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B2	8	Nasıl Besleniyoruz?	60	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B2	9	Değişen Müzik	66	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B2	10	Pardon Bir Yanlışlık Oldu	77	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B2	11	Hayatta Olmama Rağmen Resmen Ölüyüm	82	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B2	12	Kültür Sanat	86	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B2	13	Peri Bacaları	96	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B2	14	Taç Mahal	101	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B2	15	İlginç İcatlar	106	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B2	16	DNA Testinin Sınırları Nelerdir?	118	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B2	17	Uzayda Hayat Nasıl?	124	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
B2	18	Geçmişten Günümüze Para	128	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama

Tablo 21’e göre Turizmde Çekyat Dönemi, Meryem Ana Evi, Bilgisayarın Kısa Tarihi, Türkiye’de İnternet Erişimi ve Kullanımı, Havalı Ulaşım Araçları, Geçmişten Günümüze Moda, Nasıl Besleniyoruz, Değişen Müzik, Pardon Bir Yanlışlık Oldu, Hayatta Olmama Rağmen Resmen Ölüyüm, Kültür Sanat, Peri Bacaları, Taç Mahal, İlginç İcatlar, DNA Testinin Sınırları Nelerdir, Uzayda Hayat Nasıl, Geçmişten Günümüze Para adlı metinler bilgiyi araştırma ve açıklama işlevindedir. Bavul Hazırlama Sanatı adlı metinse, eylem planlarını yönetme ve karar verme işlevindedir.

Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin B2 Türkçe Ders Kitabı’nda on sekiz okuma metni bulunmaktadır. Bu metinler ADOÇEP’teki metin işlevlerine uygunluğu bakımından incelenmiştir. Buna göre, bir metin eylem planlarını yönetme ve karar verme işlevindedir. Kalan on yedi metinse, bilgiyi araştırma ve açıklama işlevindedir. C1 düzeyi okuma metinlerinin metin işlevlerine uygunluğuyla ilgili veriler Tablo 22’de gösterilmiştir.

Tablo 22: C1 düzeyi okuma metinlerinin metin işlevlerine uygunluğu

Metnin Düzeyi	Metnin Sayısı	Metnin Adı	Kitaptaki Sayfa Numarası	Metnin işlevi
C1	1	On İkiye Bir Var	8	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
C1	2	Vakit Nakittir	14	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
C1	3	Ünlü Bilim Adamlarının Çocukluğu	18-19	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
C1	4	Aşkın Kimyası	30 -31	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
C1	5	Ünlü Aşıklar ve Aşk Mektupları	36-37	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
C1	6	Aşk Mektupları	41	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
C1	7	Arzuhalde Dilekçeye	53	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
C1	8	İş Başvurusunun En Önemli Adımı: Mülakat	60	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
C1	9	Tarihten Günümüze Mahkemeler	65	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
C1	10	Öğrenciler İçin Tasarruf Yöntemleri	77	Eylem planlarını yönetme ve karar verme (ikna)
C1	11	Para Parayı Çeker	82	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
C1	12	Kolay Kazanıp Kolay Kaybedenler	87	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
C1	13	Büyülü Bir Dünya: Sinema	98	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
C1	14	Dünden Bugüne Türk Sineması	104	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
C1	15	Türkiye'nin izleyici Profili	111	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
C1	16	Ne Kadar Görürseniz O Kadar Seversiniz	122	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
C1	17	Bitkilerden İlaçlara	126	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama
C1	18	İnsan Beyninin Yapısı Üzerine	130	Bilgiyi Araştırma ve Açıklama

Tablo 22'ye göre On İkiye Bir Var, Vakit Nakittir, Ünlü Bilim Adamlarının Çocukluğu, Aşkın Kimyası Ünlü Aşıklar ve Aşk Mektupları, Aşk Mektupları, Arzuhalde Dilekçeye, İş Başvurusunun En Önemli Adımı: Mülakat, Tarihten Günümüze Mahkemeler, Para Parayı Çeker, Kolay Kazanıp Kolay Kaybedenler, Büyülü Bir Dünya: Sinema, Dünden Bugüne Türk Sineması, Türkiye'nin izleyici Profili, Ne Kadar Görürseniz O Kadar

Seversiniz, Bitkilerden İlaçlara, İnsan Beyninin Yapısı Üzerine adlı metinler bilgiyi araştırma ve açıklama işlevindedir. Öğrenciler İçin Tasarruf Yöntemleri adlı metinse eylem planlarını yönetme ve karar verme (ikna) işlevindedir.

Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin C1 Türkçe Ders Kitabı'nda on sekiz okuma metni vardır. Bu metinler ADOÇEP'teki metin işlevlerine uygunluğu bakımından incelenmiştir. Buna göre, bir metin eylem planlarını yönetme ve karar verme işlevindedir. Kalan on yedi metinse, bilgiyi araştırma ve açıklama işlevindedir.

4.4. Ders Kitaplarında Yer Alan Okuma Eğitimi Metinlerinin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'ndaki Dil Kullanım Alanlarına Uygunluğuna İlişkin Bulgular

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'nda dil; meslek alanı, kişisel, kamusal, eğitsel alan şeklinde dört kullanım alanına ayrılmıştır. Kişisel alan, bireyin aile, arkadaş gibi yakın çevresini ifade eder. Kamusal alan, bireyin sosyal bir varlık olarak kamusal bir kurumda çalışması ya da sosyal faaliyetlerde bulunmasını ifade eder. Eğitsel alan eğitim çevresini, okul alanını ifade eder. Meslek alanıysa, bireyin çalıştığı iş alanıdır (MEB, 2013: 50).

Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı'ndaki okuma eğitimi metinleri ADOÇEP'teki dil kullanım alanlarına uygunluk bakımından tüm düzeylerde incelenmiştir. A1 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP'teki dil kullanım alanlarına göre dağılımına ilişkin bulgular Tablo 23'te paylaşılmıştır.

Tablo 23: A1 okuma metinlerinin ADOÇEP'teki dil kullanım alanlarına göre dağılımı

Metnin Düzeyi	Metnin Sayısı	Metnin Adı	Kitaptaki Sayfa Numarası	Dil Kullanım Alanı
A1	1	Tanışma	12	Kişisel alan
A1	2	Sınıf	19	Eğitsel alanı
A1	3	Okul	30	Eğitsel alanı
A1	4	Kaç?	34	Kişisel + Kamusal alan
A1	5	Neredesin?	39	Kişisel alan
A1	6	Bir Günüm	51	Kişisel alan

A1	7	Sosyal Gruplar	56	Kamusal alan
A1	8	Hafta Sonu Ne Yapıyorsun?	59	Kişisel alan
A1	9	Benim Ailem	68	Kişisel alan
A1	10	Benim Sınıfım	72	Eğitsel alan
A1	11	Sevgili Ailem	76	Kişisel alan
A1	12	Ne Zaman?	88	Kamusal alan
A1	13	Bir Bayram Sabahı	93	Kişisel alan + Kamusal
A1	14	Özel Günler	96	Kamusal alan
A1	15	Akrabalarım	106	Kişisel alan
A1	16	Benim Mahallem	111	Kişisel alan
A1	17	Hastayım	116	Kamusal alan

Tablo 23'e göre Tanışma, Neredesin, Bir Günüm, Hafta Sonu Ne Yapıyorsun, Benim Ailem, Sevgili Ailem, Akrabalarım, Benim Mahallem adlı metinler kişisel alan içeriğine sahip metinlerdir. Sınıf, Okul, Benim Sınıfım adlı metinler eğitsel alan içeriğine sahiptir. Sosyal Gruplar, Ne Zaman, Özel Günler, Hastayım adlı metinler kamusal alan içeriğine sahiptir. Kaç ve Bir Bayram Sabahı adlı metinlerse hem kişisel hem de kamusal alan içeriğine sahiptir.

Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin A1 Türkçe Ders Kitabı'nda on yedi tane okuma eğitimi metni bulunmaktadır. Bu metinlerden sekiz tanesi kişisel alan, üç tanesi eğitsel alan, dört tanesi kamusal alan, iki tanesi ise hem kişisel hem de kamusal alan içeriğine sahiptir. A2 ders kitabındaki okuma metinlerinin ADOÇEP'teki dil kullanım alanlarına göre dağılımı Tablo 24'te verilmiştir.

Tablo 24: A2 okuma metinlerinin ADOÇEP'teki dil kullanım alanlarına göre dağılımı

Metnin Düzeyi	Metnin Sayısı	Metnin Adı	Kitaptaki Sayfa Numarası	Dil Kullanım Alanı
A2	1	Mantı Yapalım	8	Kişisel alan
A2	2	Yemek Siparişi	13	Kamusal alan
A2	3	Arkadaş Arıyorum	17	Kişisel alan
A2	4	Küçük Hayatlar Büyük Başarılar	28	Kişisel alan
A2	5	Sinemada Hangi Film	31	Kişisel alan

		Vardı?		
A2	6	Sağlıklı Bir Hayat İçin On Altın Kural	36	Kamusal alan
A2	7	Gelecek Planlarım	46	Kişisel alan
A2	8	Avrupa Turu	50	Kamusal alan
A2	9	Piknikte	53	Kişisel alan/Kamusal alan
A2	10	Yeni Komşu	62	Kişisel alan
A2	11	Keloğlan ve Sihirli Tas	66	Kişisel alan
A2	12	Eşeğin Sözü	70	Kişisel alan
A2	13	Doğa Olayları	81	Eğitsel alan
A2	14	Alışkanlıklarımız ve Hobilerimiz	85	Kişisel alan
A2	15	Çalıkuşu	89	Kişisel alan
A2	16	İş İlanı	99	Kamusal alan
A2	17	Otelde	102	Kamusal alan
A2	18	İstanbul'da Neler Yapabilirsiniz?	105	Kamusal alan

Tablo 24'e göre Mantı Yapalım, Arkadaş Arıyorum, Küçük Hayatlar Büyük Başarılar, Sinemada Hangi Film Vardı, Gelecek Planlarım, Yeni Komşu, Keloğlan ve Sihirli Tas, Eşeğin Sözü, Alışkanlıklarımız ve Hobilerimiz, Çalıkuşu adlı metinler kişisel alan içeriğine sahiptir. Yemek Siparişi, Sağlıklı Bir Hayat İçin On Altın Kural, Avrupa Turu, İş İlanı, Otelde, İstanbul'da Neler Yapabilirsiniz adlı metinler kamusal alan içeriğine sahiptir. Doğa Olayları adlı metin eğitsel alan içeriğine sahiptir. Piknikte adlı metin ise içeriği dikkate alınarak hem kişisel hem de kamusal alan olarak değerlendirilmiştir.

Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin A2 Türkçe Ders Kitabı'nda on sekiz okuma eğitimi metni bulunmaktadır. Bu metinlerden onu kişisel alan, altı tanesi kamusal alan, bir tanesi eğitsel alan ve bir tanesi de hem kişisel hem de kamusal alan içeriğine sahiptir.

B1 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP'teki dil kullanım alanlarına göre dağılımı Tablo 25'te verilmiştir.

Tablo 25: B1 okuma metinlerinin ADOÇEP'teki dil kullanım alanlarına göre dağılımı

Metnin Düzeyi	Metnin Sayısı	Metnin Adı	Kitaptaki Sayfa Numarası	Dil Kullanım Alanı
B1	1	Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz?	9	Kamusal Alan

B1	2	Nereye Gideceğiz?	13	Kamusal alan
B1	3	İkinci Vatanım Türkiye	17	Kamusal
B1	4	İş Hayatındaki Roller	29	Meslek Alanı
B1	5	Yoğurdun Steve Jobs' u	34	Meslek Alanı
B1	6	Meslek Seçimi	38	Meslek Alanı
B1	7	Sağlıklı Yaşam Tavsiyeleri	49	Kişisel Alan
B1	8	Bulaşıcı Hastalıklar ve Korunma Yolları	53	Kamusal Alan
B1	9	Obsesif Kompulsif Bozukluk Nedir?	59	Kamusal Alan
B1	10	Okumanın Yaşı Yoktur	70 -71	Eğitsel Alan
B1	11	Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir?	75	Eğitsel Alan
B1	12	Dünyadan Eğitim Haberleri	80	Eğitsel Alan
B1	13	Dilekler	90	Kişisel Alan
B1	14	Pişmanlıklarınızdan Kurtulun	96	Kişisel Alan
B1	15	Şikâyetim Var	100	Kamusal Alan
B1	16	Farklı Kültürlerde Beden Dilleri	110	Kamusal Alan
B1	17	Göçebe Yaşam: Yörükler	115	Kişisel Alan
B1	18	Bir Dünya Festival	120	Kamusal Alan

Tablo 25'e göre, Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz, Nereye Gideceğiz, İkinci Vatanım Türkiye Bulaşıcı Hastalıklar ve Korunma Yolları, Obsesif Kompulsif Bozukluk Nedir, Şikâyetim Var, Farklı Kültürlerde Beden Dilleri, Bir Dünya Festival adlı metinler kamusal alan içeriğine sahiptir. İş Hayatındaki Roller, Yoğurdun Steve Jobs' u, Meslek Seçimi adlı metinler meslek alanındadır. Sağlıklı Yaşam Tavsiyeleri, Dilekler, Pişmanlıklarınızdan Kurtulun, Göçebe Yaşam: Yörükler adlı metinler kişisel alan içeriğine sahiptir. Okumanın Yaşı Yoktur, Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir, Dünyadan Eğitim Haberleri adlı metinler eğitsel alan içeriğine sahiptir. Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin B1 Türkçe Ders Kitabı'nda on sekiz okuma eğitimi metni bulunmaktadır. Bu metinlerden sekizi kamusal alan, üçü meslek alanı, dördü kişisel alan ve üçü ise eğitsel alan içeriğine sahiptir.

B2 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP'teki dil kullanım alanlarına göre dağılımına ilişkin bulgular Tablo 26'da gösterilmiştir.

Tablo 26: B2 okuma metinlerinin ADOÇEP'teki dil kullanım alanlarına dağılımı

Metnin Düzeyi	Metnin Sayısı	Metnin Adı	Kitaptaki Sayfa Numarası	Dil Kullanım Alanı
---------------	---------------	------------	--------------------------	--------------------

B2	1	Turizmde Çekyat Dönemi	9	Kişisel alan
B2	2	Bavul Hazırlama Sanatı	12-13	Kişisel alan
B2	3	Meryem Ana Evi	19	Kamusal alan
B2	4	Bilgisayarın Kısa Tarihi	30	Eğitsel Alan
B2	5	Türkiye’de İnternet Erişimi ve Kullanımı	37	Kamusal alan
B2	6	Havalı Ulaşım Araçları	42	Kamusal alan
B2	7	Geçmişten Günümüze Moda	55	Kamusal alan
B2	8	Nasıl Besleniyoruz?	60	Kamusal alan
B2	9	Değişen Müzik	66	Kamusal alan
B2	10	Pardon Bir Yanlışlık Oldu	77	Kamusal alan
B2	11	Hayatta Olmama Rağmen Resmen Ölüyüm	82	Kamusal alan
B2	12	Kültür Sanat	86	Kamusal alan
B2	13	Peri Bacaları	96	Kamusal alan
B2	14	Taç Mahal	101	Kamusal alan
B2	15	İlginç İcatlar	106	Kamusal alan
B2	16	DNA Testinin Sınırları Nelerdir?	118	Kamusal alan
B2	17	Uzayda Hayat Nasıl?	124	Kamusal alan
B2	18	Geçmişten Günümüze Para	128	Kamusal alan

Tablo 26’ya göre Turizmde Çekyat Dönemi, Bavul Hazırlama Sanatı adlı metinler kişisel alan içeriğine sahiptir. Meryem Ana Evi, Türkiye’de İnternet Erişimi ve Kullanımı, Havalı Ulaşım Araçları, Geçmişten Günümüze Moda, Nasıl Besleniyoruz, Değişen Müzik, Pardon Bir Yanlışlık Oldu, Hayatta Olmama Rağmen Resmen Ölüyüm, Kültür Sanat, Peri Bacaları Taç Mahal, İlginç İcatlar, DNA Testinin Sınırları Nelerdir, Uzayda Hayat Nasıl, Geçmişten Günümüze Para adlı metinler kamusal alan içeriğine sahiptir. Bilgisayarın Kısa Tarihi adlı metin ise eğitsel alan içeriğine sahiptir.

Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin B2 Türkçe Ders Kitabı’nda on sekiz okuma eğitimi metni bulunmaktadır. Bu metinlerden biri eğitsel alan, ikisi kişisel alan ve on beşi kamusal alan içeriğine sahiptir. Bu düzeyde metinler genel olarak kamusal alan içeriğinde hazırlanmıştır.

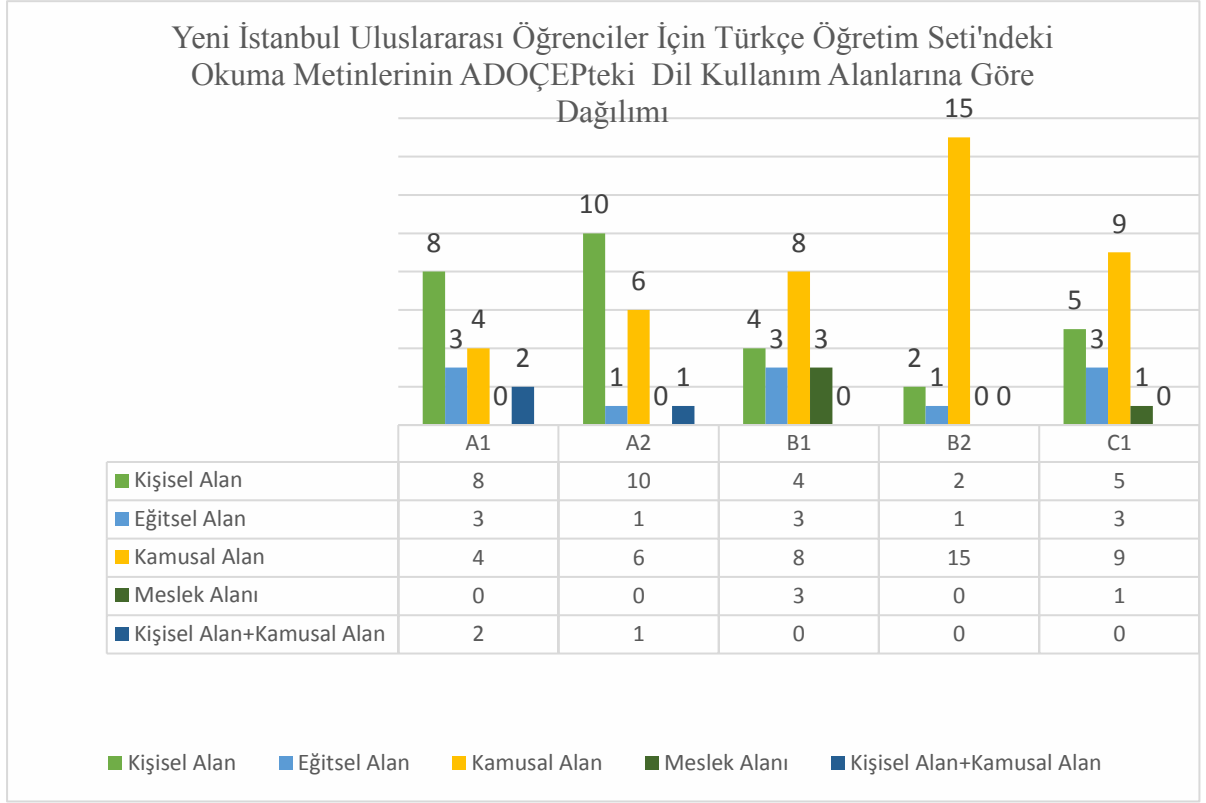
C1 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP’teki dil kullanım alanlarına göre dağılımına ilişkin bulgular Tablo 27’de gösterilmiştir.

Tablo 27: C1 okuma metinlerinin ADOÇEP'teki dil kullanım alanlarına göre dağılımı

Metnin Düzeyi	Metnin Sayısı	Metnin Adı	Kitaptaki Sayfa Numarası	Dil Kullanım Alanı
C1	1	On İkiye Bir Var	8	Kişisel Alan
C1	2	Vakit Nakittir	14	Kamusal Alan
C1	3	Ünlü Bilim Adamlarının Çocukluğu	18-19	Kamusal Alan
C1	4	Aşkın Kimyası	30 -31	Kişisel Alan
C1	5	Ünlü Âşıklar ve Aşk Mektupları	36-37	Kişisel Alan
C1	6	Aşk Mektupları	41	Kişisel Alan
C1	7	Arzuhalden Dilekçeye	53	Kamusal Alan
C1	8	İş Başvurusunun En Önemli Adımı: Mülakat	60	Meslek Alanı
C1	9	Tarihten Günümüze Mahkemeler	65	Kamusal Alan
C1	10	Öğrenciler İçin Tasarruf Yöntemleri	77	Kamusal Alan
C1	11	Para Parayı Çeker	82	Kamusal Alan
C1	12	Kolay Kazanıp Kolay Kaybedenler	87	Kişisel Alan
C1	13	Büyülü Bir Dünya: Sinema	98	Kamusal Alan
C1	14	Dünden Bugüne Türk Sineması	104	Kamusal Alan
C1	15	Türkiye'nin izleyici Profili	111	Kamusal Alan
C1	16	Ne Kadar Görürseniz O Kadar Seversiniz	122	Eğitsel Alan
C1	17	Bitkilerden İlaçlara	126	Eğitsel Alan.
C1	18	İnsan Beyninin Yapısı Üzerine	130	Eğitsel Alan

Tablo 27'deki verilere göre On İkiye Bir Var, Aşkın Kimyası, Ünlü Âşıklar ve Aşk Mektupları, Aşk Mektupları, Kolay Kazanıp Kolay Kaybedenler adlı metinler kişisel alan içeriğine sahiptir. Vakit Nakittir, Ünlü Bilim Adamlarının Çocukluğu, Arzuhalden Dilekçeye, Tarihten Günümüze Mahkemeler, Öğrenciler İçin Tasarruf Yöntemleri, Para Parayı Çeker, Büyülü Bir Dünya: Sinema, Dünden Bugüne Türk Sineması, Türkiye'nin izleyici Profili adlı metinler kamusal alan içeriğine sahiptir. İş Başvurusunun En Önemli Adımı: Mülakat adlı metinse meslek alanına uygun içeriğe sahiptir. Ne Kadar Görürseniz O Kadar Seversiniz, Bitkilerden İlaçlara, İnsan Beyninin Yapısı Üzerine adlı metinler

eğitsel alan içeriğine sahiptir. Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin C1 Türkçe Ders Kitabı'nda on sekiz okuma eğitimi metni bulunmaktadır. Bu metinlerden beşi kişisel alan, dokuzu kamusal alan ve biri meslek alanına uygun içeriğe sahiptir. Üç metinse, eğitsel alan içeriğine sahiptir.

Şekil 2: Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe öğretim setindeki okuma metinlerinin ADOÇEP'teki dil kullanım alanlarına göre dağılımı

Şekil 2'de Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe öğretim setindeki okuma metinlerinin ADOÇEP'teki dil alanlarına göre dağılımı verilmiştir. Buna göre kamusal alan ve kişisel alan kullanımının ön planda olduğu, meslek alanının ise, en çok ihmal edilen alan olduğu görülmektedir.

Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Öğretim Seti'ndeki okuma metinlerinin tamamı ADOÇEP'teki okuma kazanımları bakımından incelenmiştir. Buna göre yazışmaları okuma kategorisindeki “Kartpostallardaki kısa, basit mesajları anlayabilir.” A1 kazanımına uygun bir metne rastlanmamıştır. Değişen zaman ve gelişen teknolojinin

insanların iletişim araçlarını değiştirdiği bir dñnyada bu kazanımın işlevinin azalması ya da tamamen kaybolması mümkündür.

Fikir sahibi olmak için okuma kategorisindeki “Mağaza kılavuzlarını (ör. bir reyonun hangi katta olduğuna yönelik bilgi) ve yönlendirmelerini (ör. asansörlerin nerede olduğu) anlayabilir.” A1 kazanımı, “Temel otel bilgilerini (ör. öğünlerine zaman servis edildiğini) anlayabilir.” A1 kazanımı ve “Reklamlar, özel etkinlik programları, bildiri ve broşürlerdeki basit, önemli bilgileri (ör. önerilenleri, fiyatları, etkinlik tarihi ve yerini, hareket saatlerini) bulabilir ve anlayabilir.” A1 kazanımına uygun bir metne rastlanmamıştır. A1 düzeyi İstanbul ders kitabı temel düzeyde tanışma, kendini tanıtmaya, günlük ifade kalıpları, aile ve yakın çevreyi öğretme merkezli metin içeriklerine sahiptir. Bu bakımdan bu kazanımlara uygun bir metin içeriğine rastlanmamıştır. Bilgi ve sav için okuma kategorisindeki kazanımlar en işlek kazanımlardandır. Bu kategorideki tüm kazanımları karşılayacak nitelikte metinler, A1 düzeyi ders kitabında mevcuttur. Yönergeleri okuma kategorisindeki “Kısa, basit yönlendirmeleri (X noktasından Y noktasına gitmek gibi) takip edebilir.” A1 kazanımına ilişkin metne rastlanmamıştır. Bu öğretim setinde bu kazanıma uygun metinlere A2 düzeyinden itibaren geniş yer verilmektedir. Serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorisindeki “Basit kelimelerle anlatılmış gündelik etkinliklerle ilgili kısa, resimli anlatımları anlayabilir.” ve genel okuduğunu anlama kategorisindeki “Aşına olduğu isimleri, kelimeleri ve temel öbekleri seçerek ve gerektiğinde yeniden okuyarak her seferde tek bir öbek olmak üzere çok kısa ve basit metinleri anlayabilir.” kazanımları genel olarak tüm metinlerle uyum göstermektedir. Tablolarda en ilgili olunan okuma kategorisi ve kazanımlarına yer verildiğinden bu kazanımlar tablolarda belirtilmemiştir. Serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorisindeki “Görsellerin içerik hakkında çok fazla tahminde bulunmasına yardımcı olması koşuluyla resimli hikâyelerdeki kısa metinleri ana hatlarıyla anlayabilir.” kazanımıysa A1 düzeyinde hikâyelere yer verilmediği için geri planda kalan kazanımlar içinde yer almıştır.

A2 düzeyinde okuma kazanımlarının durumuna bakıldığında ise yazışmaları okuma ve yönergeleri okuma kategorilerindeki kazanımlara yönelik içeriğe rastlanmamıştır. Fikir sahibi olmak için okuma kategorisindeki “Broşür ve web sitelerinde yer alan ürünlerin (ör. taşınabilir dijital araçlar, kameralar) kısa ve basit açıklamalarındaki temel bilgileri anlayabilir.” ve “Reklamlar, tanıtım broşürleri, menüler, kaynak listeleri ve çizelgeler gibi basit gündelik materyallerdeki belirli ve öngörülebilir bilgileri bulabilir.” kazanımı ile

“Listelerdeki belirli bilgileri bulabilir ve gerekli bilgiyi ayırabilir (ör. hizmet veya satıcı bulmak için telefon rehberini kullanma).”, “Sokak, restoran, tren istasyonu gibi kamusal alanlardaki gündelik işaret, duyuru vb. ve iş yerlerindeki yönlendirme, yönerge ve tehlike uyarısı gibi metinleri anlayabilir.” kazanımlarına yönelik içeriğe rastlanmamıştır. Bilgi ve sav için okuma kategorisinde tüm tanımlayıcılara yönelik içeriğe rastlanırken “Resimli broşür ve haritalarda verilen bilgileri (ör. bir şehrin başlıca turistik yerleri) anlayabilir.” ve “Kişisel ilgi alanına giren konulardaki (ör. spor, ünlüler) kısa haber metinlerinin ana noktalarını anlayabilir.” kazanımlarının ihmal edildiği saptanmıştır. Serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorisinde A2 düzeyine ait altı kazanımdan yalnızca ikisini karşılayan içeriğe rastlanmıştır. Buna karşın bilgi ve sav için okuma kategorisindeki “Basit bir dil kullanması koşuluyla insanlar, yerler, gündelik hayat ve kültür vb. konuları anlatan metinleri anlayabilir.” Kazanımın çok sık tekrar ettiği saptanmıştır.

B1 düzeyi ders kitabındaki kazanımlarına bakıldığında ise yalnızca bilgi ve sav için okuma kategorisi ve serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorisindeki belli kazanımlara yönelik içerik bulunmuştur. Fakat yönergeleri okuma, yazışmaları okuma, fikir sahibi olmak için okuma kategorilerindeki kazanımlara uygun metne rastlanmamıştır. Serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorisindeki, “Daha geniş bir izleyici için hazırlanmış gazete/dergilerin film, kitap, konser vb. anlatımlarını okuyabilir ve ana noktalarını anlayabilir.”, “Karmaşık olmayan bir dil ve tarz kullanılması koşuluyla basit şiir ve şarkı sözlerini anlayabilir.”, “Düzenli sözlük kullanımı yardımıyla açık ve doğrusal bir akışa ve yüksek sıklık derecesi olan günlük dil kullanımına sahip hikâyelerin, basit romanların ve çizgi romanların olay örgüsünü takip edebilir.” kazanımlarının ihmal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Aynı şekilde bilgi ve sav için okuma kategorisindeki “Açıkça işaret edilen tartışmacı metinlerdeki ana sonuçları belirleyebilir.” ve “Sunulan konunun ele alınmasındaki bir dizi tartışmayı detaylı olmasa bile fark edebilir.”, “Müze sergileri ve sergilerdeki açıklayıcı panolarda yer alan betimleyici notların ana noktalarını anlayabilir.” kazanımlarına yönelik bağlayıcı bir içerik saptanmamıştır.

B2 düzeyi ders kitabında, serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorisindeki “Büyük ölçüde bağımsız olarak, okuma tarzı ve hızını farklı metinlere (ör. dergiler, daha karmaşık olmayan romanlar, tarih kitapları, biyografiler, gezi günlükleri, rehberler, şarkı sözleri, şiirler) uyarlayarak ve uygun başvuru kaynaklarını titizlikle kullanarak kendi zevki için okuyabilir.” kazanımıyla bilgi ve sav için okuma kategorisindeki “Bir metnin ne zaman

olgusal bilgi verdiğini ve ne zaman okuyucuyu bir şeye ikna etmeye çalıştığını fark edebilir.” kazanımlarının sık tekrar ettiği görülmüştür. Fikir sahibi olmak için okuma kategorisinde ise yalnızca “İlgili ayrıntıları bularak uzun ve karmaşık metinleri hızla tarayabilir.” kazanımına yer verilmiştir. Bunların dışında kalan kazanım ve kategorilere ise rastlanmamıştır.

C1 düzeyi ders kitabında ise, yönergeleri okuma ve yazışmaları okuma kategorilerine yönelik içeriğe rastlanmamıştır. Serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorisinde “Belli bölümleri yeniden okuyabilmesi ve dilerse kaynak araçlara ulaşabilmesi koşuluyla çeşitli edebî metinleri okuyabilir ve fark edip takdir edebilir.” kazanımının ihmal edildiği saptanmıştır. Bilgi ve sav için okuma kategorisinde yalnızca bir kazanım vardır ve o da metinde saptanmıştır. Fakat Tarihten Günümüze Mahkemeler adlı metnin C2 düzeyine uygundur. Bu metin C2 düzeyi bilgi ve sav için okuma kategorisindeki “Kendi uzmanlık alanı dışında bile olsa karmaşık bir rapor veya makalenin daha ince detaylarını ve çıkarımlarını anlayabilir” kazanımıyla örtüşmektedir. Fikir sahibi olmak için okuma kategorisinde C1 tanımlayıcıları yoktur. Bu sebeple B2 tanımlayıcılarına bakılması gerektiğini belirtir. Bu bağlamda B2 düzeyi tanımlayıcılarından “Hem kendi alanındaki hem de ilgili alanlardaki birçok birbiriyle paralel kaynakları (makaleler, raporlar, web siteleri, kitaplar vb.) tarayabilir ve bu kaynaklardaki belirli bölümlerin üzerinde çalıştığı görevle ilgili uygunluğunu ve yararlılığını tanımlayabilir.” kazanıma yönelik içerik oluşturulmuştur. Diğer kazanımlarsa ihmal edilmiştir.

Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Öğretim Seti’ndeki okuma metinlerinin tamamı ADOÇEP’teki okuma türlerine uygunluk bakımından incelenmiştir. A1 düzeyindeki tüm metinler özel geliştirilmiş metinken, A2 düzeyinde yalnızca üç tane özgün metne yer verilmiştir. B1 düzeyinde bu sayı beşe yükselmiş, B2’de on olmuş ve C1 düzeyinde ise on dört özgün metne yer verilerek seri tamamlanmıştır. Buna göre düzey ilerledikçe özgün metin sayısı da artış göstermiştir. Düzeye göre özgün metin dağılımı değişmiştir.

Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Öğretim Seti’ndeki okuma metinlerinin tamamı işlevler bakımından ele alındığında bilgiyi araştırma ve açıklama işlevinin tüm seviyelerdeki okuma metinlerinde en çok tekrar eden işlev olduğu dikkat çekmektedir. Bununla birlikte tutumları keşfetme ve ifade etme, eylem planlarını yönetme ve karar

verme, sosyalleşme işlevleri farklı düzeylerde karşımıza çıkan işlevlerdir. Fakat söylemi yapılandırma ve iletişimi sağlama alma ve onarma işlevi ise metinde saptanmayan işlevlerdir. Bu bağlamda metinlerin işlevlerinin, okuma kazanımlarının destekleyecek şekilde çeşitlilik göstermediği yorumu yapılabilir.

Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Öğretim Seti'ndeki okuma metinlerinin tamamı ADOÇEP'teki dil kullanım alanları bakımından ele alınmıştır. Buna göre dil kullanım alanları temel düzeyden ileri düzeye orantılı bir dağılıma sahip değildir. Tüm düzeylerde kamusal ve kişisel alan içeriğine sahip metinler fazlaca yer bulurken bunları eğitsel alana ait metin içerikleri takip etmiştir. Mesleki alan ise en az alan içeriğine sahip dil kullanım alanı olarak yalnızca B1 ve C1 düzeylerinde karşımıza çıkmaktadır.

Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Öğretim Seti'ndeki okuma metinlerinin tamamı ADOÇEP'teki okuma kazanımları, metin türleri, metin işlevleri ve dil kullanım alanları bakımından incelenmiştir. Sonuç itibarıyla bu setin ADOÇEP ile büyük oranda uyumlu olduğu fakat bununla beraber geliştirilmesi gereken yönlerinin de olduğu yorumu yapılabilir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Yabancılara Türkçe öğretimi alanında temel ders materyali kitaplardır. Bu çerçevede Yeni İstanbul Uluslararası Türkçe öğretim setindeki okuma metinleri tüm düzeylerde incelenmiştir. Okuma metinleri, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'ndaki kazanımlar, metnin türü, metnin işlevi ve dil kullanım alanı çerçevesinde ele alınmıştır. Bu bölümde çalışmanın bulgularına yönelik sonuç, tartışma ve öneriler ele alınmıştır.

5.1. Ders Kitabında Yer Alan Okuma Eğitimi Metinlerinin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'ndaki Seviyelerin Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Sonuçlar

Yeni İstanbul öğretim setinde toplamda seksen dokuz okuma metni vardır. Fakat bu sayıya Kültürden Kültüre adlı bölümdeki okuma metinleri dâhil edilmemiştir. Kitap altı üniteden oluşmaktadır. Her üniteye üç okuma metni olacak şekilde eşit bir dağılım görülmektedir. Bunun tek istisnası A1 kitabı ilk ünitelerdir. A1 kitabı birinci üniteye iki tane okuma metni varken kalan tüm düzeylerde ünite başına üç okuma metni düşmektedir.

A1 düzeyindeki toplam on yedi okuma metni kazanımlara eşit bir dağılım göstermemiştir. On yedi metinden on dördü bilgi ve sav için okuma kategorisindeki “Daha basit bilgilendirici metinler ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında, özellikle de görsel destek varsa, fikir edinebilir.” kazanımıyla örtüşmektedir. Bir tanesi ise yazışmaları okuma kategorisindeki “Sosyal medya veya e-posta yoluyla gönderilen kısa, basit mesajları (ör. ne yapılacağını ne zaman ve nerede buluşulacağını öneren) anlayabilir.” kazanımıyla örtüşmektedir. Diğer biri fikir sahibi olmak için okuma kategorisindeki “En yaygın gündelik durumlarla ilgili, basit uyarılardaki aşına olduğu isimleri, kelimeleri/işaretleri ve çok temel öbekleri tanıyabilir.” kazanımıyla örtüşmektedir. Son bir tanesi ise, bilgi ve sav için okuma kategorisindeki “Çok basit bir dilde yazılmış ve çizim ve resimlerle desteklenmiş, kişisel ilgi alanına giren konular (ör. spor, müzik, seyahat hakkındaki sıcak

gelişmeler veya hikâyeler) hakkındaki kısa metinleri anlayabilir.” kazanımıyla örtüşmektedir. Fakat öğretim setinde tüm ADOÇEP kazanımları karşılanmamıştır.

Yazışmaları okuma kategorisindeki “Kartpostallardaki kısa, basit mesajları anlayabilir.” kazanımına yer verilmemiştir. Fikir sahibi olmak için okuma kategorisindeki “Mağaza kılavuzlarını (ör. bir reyonun hangi katta olduğuna yönelik bilgi) ve yönlendirmelerini (ör. asansörlerin nerede olduğu) anlayabilir.” ve “Temel otel bilgilerini (ör. Öğünlerin ne zaman servis edildiğini) anlayabilir.” kazanımıyla; “Reklamlar, özel etkinlik programları, bildiri ve broşürlerdeki basit, önemli bilgileri (ör. önerilenleri, fiyatları, etkinlik tarihi ve yerini, hareket saatlerini) bulabilir ve anlayabilir.” kazanımlarına yer verilmemiştir. Yönergeleri okuma kategorisindeki “Kısa, basit yönlendirmeleri (X noktasından Y noktasına gitmek gibi) takip edebilir.” kazanımına uygun metne rastlanmamıştır. Aynı şekilde serbest zaman etkinliği olarak okuma kazanımlarından, “Basit kelimelerle anlatılmış gündelik etkinliklerle ilgili kısa, resimli anlatımları anlayabilir.” ve “Görsellerin içerik hakkında çok fazla tahminde bulunmasına yardımcı olması koşuluyla resimli hikâyelerdeki kısa metinleri ana hatlarıyla anlayabilir.” kazanımları da kitapta yer almamıştır. Buna göre yönergeleri okuma ve serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorilerinin kazanımlarına bu düzeyde hiç yer verilmemiştir. Ancak her metin aynı kategori ve kazanım bile olsa mutlaka bir kazanımla örtüşmüştür. Bu bağlamda İstanbul setinin A1 düzeyindeki okuma metinleri ADOÇEP kazanımlarına uygundur.

A2 düzeyinde on sekiz tane okuma metni bulunmaktadır. Bilgi ve sav için okuma kategorisindeki “Basit bir dil kullanması koşuluyla insanlar, yerler, gündelik hayat ve kültür vb. konuları anlatan metinleri anlayabilir.” kazanımı A2 kitabındaki dokuz metinle uygun bulunmuştur. Dolayısıyla A2’de en çok tekrar eden kazanım budur. Bilgi ve sav için okuma kategorisindeki “Gündelik konularla (ör. yaşam tarzı, hobiler, spor, hava) ilgili kısa metinlerin ana noktalarını anlayabilir.” kazanımıysa kitaptaki üç metinle örtüşmektedir. Dolayısıyla üç kez tekrar etmektedir. Bilgi ve sav için okuma kategorisindeki “Basit bir dil kullanması ve tahmin edilemeyen bir ayrıntı içermemesi koşuluyla kendi alanıyla ilgili kısa olgusal bir tarif veya raporu anlayabilir.” kazanımıyla; “İnsanların kısa bir ilan veya gönderide kendileri hakkında söylediklerinin ve diğer insanlarda neleri sevdikleriyle ilgili söylediklerinin çoğunu anlayabilir.” kazanımı birer kez tekrar etmektedir. Dolayısıyla birer metinle örtüşmüştür. Fikir sahibi olmak için okuma kategorisindeki “Basit bir dilde ifade edilmeleri koşuluyla pratik, somut ve öngörülebilir metinlerdeki (ör. seyahat rehberleri,

tarifler) belirli bilgileri bulabilir.” kazanımı bir metinle örtüşmüştür. Serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorisindeki “Yüksek kullanım sıklığına sahip sözcüklerle gündelik dilde, aşına olduğu somut durumları betimleyen kısa, basit hikâyeleri ve çizgi romanları okuyabilecek kadar anlayabilir.” kazanımı iki metinle örtüşürken; aynı kategorideki “Kısa anlatıları ve birinin hayatını anlatan basit bir dille oluşturulmuş betimlemeleri anlayabilir.” kazanımı da bir metinle örtüşmektedir. Buna göre A2 kitabındaki on sekiz okuma metninin her biri, bir kazanıma denk gelerek ADOÇEP’e uygun bulunmuştur. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı’ndaki A2 düzeyi tüm kazanımlar kitapta yer almamıştır. Buna göre, Yazışmaları okuma kazanımlarından “Yazan kişinin aşına konular (arkadaşlar ve aile gibi) hakkında konuştuğu veya bu konularda soru sorduğu basit bir kişisel mektup, e-posta veya ilanı anlayabilir.” kazanımı, “Aşına olduğu konularda temel standart rutin mektup veya faks türlerini (soruşturma, sipariş, onay mektupları gibi) anlayabilir.” kazanımı, “Kısa ve basit kişisel mektupları anlayabilir.” ve “Çok basit resmî e-posta ve mektupları (rezervasyon veya çevrim içi satın alma onayı gibi) anlayabilir.” kazanımlarına yer verilmemiştir.

Fikir sahibi olmak için okuma kazanımlarından “Broşür ve web sitelerinde yer alan ürünlerin (ör. taşınabilir dijital araçlar, kameralar) kısa ve basit açıklamalarındaki temel bilgileri anlayabilir.” kazanımı, “Reklamlar, tanıtım broşürleri, menüler, kaynak listeleri ve çizelgeler gibi basit gündelik materyallerdeki belirli ve öngörülebilir bilgileri bulabilir.” kazanımı, “Listelerdeki belirli bilgileri bulabilir ve gerekli bilgiyi ayırabilir (ör. hizmet veya satıcı bulmak için telefon rehberini kullanma).” kazanımı ve “Sokak, restoran, tren istasyonu gibi kamusal alanlardaki gündelik işaret, duyuru vb. ve iş yerlerindeki yönlendirme, yönerge ve tehlike uyarısı gibi metinleri anlayabilir.” kazanımı bu düzeyde hiç yer almayan kazanımlardır. Aynı şekilde bilgi ve sav için okuma kategorisinde, “Olayları tarif eden mektup, broşür ve kısa haber makaleleri gibi daha basit materyallerdeki belirli bilgiyi bulabilir.” kazanımı, “İçeriğin aşına ve tahmin edilebilir olması koşuluyla aşına olduğu türdeki bir olay üzerine olan bir haber bülteninin genel taslağını takip edebilir.” kazanımı, “Sayıların, isimlerin, resimlerin ve başlıkların önemli bir rol oynadığı ve metnin anlamını desteklediği kısa haber metinleri veya basit makalelerdeki temel bilgileri anlayabilir.” kazanımı, “Resimli broşür ve haritalarda verilen bilgileri (ör. bir şehrin başlıca turistik yerleri) anlayabilir.” kazanımı ve “Kişisel ilgi alanına giren konulardaki (ör. spor, ünlüler) kısa haber metinlerinin ana noktalarını anlayabilir.” kazanımına hiç yer verilmemiştir. Aynı şekilde A2 düzeyinde yönergeleri

okuma kategorisinin kazanımlarına da hiç yer verilmemiştir. Yani, “Basit bir dille ifade edildiğinde güvenlik talimatnamesi gibi düzenlemeleri anlayabilir.”, “Adım adım resmedilen kısa yönergeleri (ör. yeni bir teknoloji kurmak için) anlayabilir.”, “Halka açık bir telefon gibi gündelik hayatta karşılaşılan araç gereçlerle ilgili basit yönergeleri anlayabilir.”, “Resimlendirilmiş olmaları ve aralıksız olmamaları koşuluyla basit kısa yönergeleri anlayabilir.”, “Basit bir komut (ör. “Yemeklerden önce alınız!” veya “Araç kullanıyorsanız almayınız!”) şeklinde ifade edilen ilaç prospektüslerindeki yönergeleri anlayabilir.” ve “Özellikle en önemli adımları gösteren resimler varsa basit bir yemek tarifini takip edebilir.” kazanımları yönergeleri okuma kapsamında hiç yer verilmeyen kazanımlardır. Serbest zaman etkinliği olarak okuma kazanımlarından; “Somut, gündelik konularla (ör. hobiler, spor, serbest zaman etkinlikleri, hayvanlar) ilgili kısa dergi raporları veya kılavuz girişlerinde belirtilen ana noktaları anlayabilir.” kazanımı, “Bir fotoğraf hikâyesinde (ör. yaşam tarzı üzerine bir dergide) neler olduğu ve karakterlerin nasıl olduğu hakkında izlenim oluşturabilir.” ve “Bir kişinin (ör. bir ünlünün) kısa betimlemesinde verilen bilginin çoğunu anlayabilir.” ve “Basit bir dilde ve açık bir şekilde oluşturulmuş olması koşuluyla öngörülebilir bir yapı izleyen bir olayı (ör. Oscar Ödülleri) bildiren kısa bir makalenin ana noktasını anlayabilir.” kazanımlarına bu düzeyde hiç yer verilmemiştir.

B1 düzeyinde ise serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorisindeki “Yüksek kullanım sıklığına sahip gündelik dil kullanan anlatılardaki, kılavuzlardaki ve dergi makalelerindeki yer, olay, açıkça ifade edilen duygu ve bakış açısı betimlemelerini anlayabilir.” kazanımı altı farklı metinle örtüşmektedir. Dolayısıyla altı kez tekrar etmektedir. Bilgi ve sav için okuma kategorisindeki “İlgi alanları ve çalışmalarıyla ilgili olan konularda karmaşık olmayan olgusal metinleri anlayabilir.” kazanımı beş kez tekrar etmektedir. Yani beş farklı metinle örtüşmektedir. Bilgi ve sav için okuma kategorisindeki “İnsanların fikirlerini paylaştığı, aşına olduğu veya ilgi alanına giren güncel konulardaki kısa metinleri (ör. çevrim içi bir tartışma forumuna yapılan önemli katkılar veya editöre yazılmış okur mektupları) anlayabilir.” kazanımı iki metinle örtüşmektedir. Bilgi ve sav için okuma kategorisindeki “Aşına olduğu konularla ilgili karmaşık olmayan haber makalelerindeki önemli noktaları ayırt edebilir.” kazanımı iki metinle örtüşürken aynı kategorideki “Tekrar okumak için yeterli zamanı olması koşuluyla ilgi alanına giren aşına olduğu konulardaki olgusal çoğu bilgiyi anlayabilir.” kazanımı da iki metinle örtüşmektedir. Serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorisindeki “Temelde bir yolculuktaki olayları ve yazarın tecrübe ve keşiflerini anlatan bir seyahat günlüğünü anlayabilir.” kazanımı da bir metinle

örtüşmektedir. Buna göre ADOÇEP'in B1 düzeyi için belirlediği okuma kazanımlarıyla B1 düzeyindeki okuma metinleriyle örtüşmektedir. Fakat B1 düzeyindeki metinlerde de her kategori ve kazanıma denk gelecek bir metin dağılımına rastlanmamıştır. Buna göre, B1 düzeyindeki yazışmaları okuma, fikir sahibi olmak için okuma ve yönergeleri okuma kategorilerinden hiçbir kazanıma yer verilmemiştir. Benzer şekilde, bilgi ve sav için okuma kategorisinden “Açıkça işaret edilen tartışmacı metinlerdeki ana sonuçları belirleyebilir.” kazanımı, “Sunulan konunun ele alınmasındaki bir dizi tartışmayı detaylı olmasa bile fark edebilir.” kazanımı, “Müze sergileri ve sergilerdeki açıklayıcı panolarda yer alan betimleyici notların ana noktalarını anlayabilir.” kazanımı kitapta hiçbir metinle örtüşmemektedir. Serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorisindeki “Daha geniş bir izleyici için hazırlanmış gazete/dergilerin film, kitap, konser vb. anlatımlarını okuyabilir ve ana noktalarını anlayabilir.” kazanımı, “Karmaşık olmayan bir dil ve tarz kullanılması koşuluyla basit şiir ve şarkı sözlerini anlayabilir.” kazanımı ve “Düzenli sözlük kullanımı yardımıyla açık ve doğrusal bir akışa ve yüksek sıklık derecesi olan günlük dil kullanımına sahip hikâyelerin, basit romanların ve çizgi romanların olay örgüsünü takip edebilir.” kazanımı kitapta hiçbir metinle örtüşmemektedir.

B2 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP'teki kazanımlara uygunluğuna ilişkin sonuçlara bakıldığında, serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorisindeki “Büyük ölçüde bağımsız olarak, okuma tarzı ve hızını farklı metinlere (ör. dergiler, daha karmaşık olmayan romanlar, tarih kitapları, biyografiler, gezi günlükleri, rehberler, şarkı sözleri, şiirler) uyarlayarak ve uygun başvuru kaynaklarını titizlikle kullanarak kendi zevki için okuyabilir.” kazanımı sekiz farklı metinle örtüşmektedir. Dolayısıyla sekiz kez tekrar etmektedir. Bilgi ve sav için okuma kategorisindeki “Bir metnin ne zaman olgusal bilgi verdiğini ve ne zaman okuyucuyu bir şeye ikna etmeye çalıştığını fark edebilir.” kazanımıysa altı farklı metinle örtüşerek altı kez tekrar etmiştir. Fikir sahibi olmak için okuma kategorisindeki “İlgili ayrıntıları bularak uzun ve karmaşık metinleri hızla tarayabilir.” kazanımıysa iki metinle örtüşmektedir. Bilgi ve sav için okuma kategorisindeki “Terminoloji hakkındaki tahminlerini doğrulamak için zaman zaman sözlük kullanabilmesi koşuluyla alanı dışındaki bir uzmanlık alanına ait makaleleri anlayabilir.” kazanımı da bir metinle örtüşmektedir. B2 düzeyi İstanbul ders kitabında on sekiz tane metin vardır ve on yedi tanesi ADOÇEP'teki B2 kazanımlarıyla uygundur. Fakat sadece “Kültür Sanat” adlı metin bu düzeyin hiçbir kazanımı ile ilişkili bulunmamıştır. Kültür Sanat metnindeki, seçilen alt metinler okuyucuyu etkinlik hakkında

bilgilendirmektedir. Bu sebeple en ilişkili olduğu kazanım A2 düzeyindeki bilgi ve sav için okuma kategorisindeki “Kişisel ilgi alanına giren konulardaki (ör. spor, ünlüler) kısa haber metinlerinin ana noktalarını anlayabilir.” kazanımıdır. Bununla birlikte ADOÇEP kazanımlarının tamamı kitapta yer almamıştır. Buna göre, yazışmaları okuma kategorisindeki hiçbir kazanıma kitapta rastlanmamıştır. Fikir sahibi olmak için okuma kazanımlarından, “Hem kendi alanındaki hem de ilgili alanlardaki birçok birbiriyle paralel kaynakları (makaleler, raporlar, web siteleri, kitaplar vb.) tarayabilir ve bu kaynaklardaki belirli bölümlerin üzerinde çalıştığı görevle ilgili uygunluğunu ve yararlılığını tanımlayabilir.” ve “Çok çeşitli mesleki konularla ilgili haberlerin, makalelerin ve raporların içerik ve uygunluğunu, bu metinleri daha detaylı okumanın faydalı olup olmadığına karar vererek belirleyebilir.” kazanımları ders kitabında yer verilmeyen ADOÇEP tanımlayıcılarındandır. Bilgi ve sav için okuma kategorisindeki, “Alanındaki son derece uzman kaynaklardan bilgi, fikir ve görüş alabilir.” kazanımı, “Belirli duruş ve tutumun sergilendiği çağdaş sorunlarla ilgili makaleleri ve raporları anlayabilir.” kazanımı, “Söylemsel metindeki farklı yapıları (karşıt savlar, sorun-çözüm sunumu ve sebep-sonuç ilişkisi) tanıyabilir.” Hiçbir metinle örtüşmeyen kazanımlardır.

Aynı şekilde yönergeleri okuma kategorisinden “Zor bölümleri tekrar okuyabilmesi koşuluyla koşullar ve uyarılar hakkındaki ayrıntılar da dâhil olmak üzere alanındaki uzun karmaşık yönergeleri anlayabilir.” kazanımı hiçbir metinle örtüşmemektedir. Serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorisinden “Yeterli zamanı olması ve sözlük kullanabilmesi koşuluyla güçlü bir olay örgüsü olan ve karmaşık olmayan, ağıdalı dil kullanmayan romanları okuyabilir.” kazanımı ders kitabında hiçbir metne karşılık gelmeyen kazanımlardandır.

C1 düzeyi okuma metinlerinin ADOÇEP’teki kazanımlara uygunluğuna ilişkin sonuçlara bakıldığında, bilgi ve sav için okuma kategorisindeki “Sosyal, mesleki veya akademik hayatta karşılaşılması muhtemel çok çeşitli uzun, karmaşık metinleri, tutumları ve hem ima edilen hem de açıkça belirtilen fikirleri içeren daha ince ayrıntı noktalarını belirleyerek detaylı olarak anlayabilir.” kazanımı sekiz metinle örtüşerek kitapta sekiz kez tekrar etmektedir. Serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorisindeki “Dilin standart biçiminde veya aşına olduğu bir ağızda üretilmiş çağdaş edebî ve kurgu olmayan metinleri, biraz zorluk yaşayarak ve örtük anlam ve fikirleri fark edip takdir ederek okuyabilir.” kazanımı beş metinle örtüşmektedir. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve

Programı'nda fikir sahibi olmak için okuma kategorisinin C1 düzeyine özel bir tanımlayıcısı yani kazanımı yoktur. ADOÇEP, C1 düzeyinde bu kategori için B2'ye bakılması gerektiğini ifade eder. Dolayısıyla buradaki kazanımlar B2 ile aynıdır. Fikir sahibi olmak için okuma kategorisindeki “Hem kendi alanındaki hem de ilgili alanlardaki birçok birbiriyle paralel kaynakları (makaleler, raporlar, web siteleri, kitaplar vb.) tarayabilir ve bu kaynaklardaki belirli bölümlerin üzerinde çalıştığı görevle ilgili uygunluğunu ve yararlılığını tanımlayabilir.” kazanımıyla örtüşen dört metin bulunmaktadır. Nihai olarak C1 düzeyi ders kitabında on sekiz okuma metni bulunmaktadır. Bu metinlerden on yedi tanesi ADOÇEP'te verilen kazanımlarla örtüşmektedir. Tüm bunlarla birlikte bir metninse, düzeyin üzerinde olduğu saptanmıştır. Tarihten Günümüze Mahkemeler adlı metin bilgi ve sav için okuma kategorisindeki C2 düzeyi “Kendi uzmanlık alanı dışında bile olsa karmaşık bir rapor veya makalenin daha ince detaylarını ve çıkarımlarını anlayabilir.” kazanımıyla örtüşmektedir. Ayrıca kazanımların metinlere eşit bir şekilde yansımadağı saptanmıştır. Tekrar eden kazanımlar olmakla beraber hiç değinilmeyen kategori ve kazanımlar vardır. Buna göre, C1 düzeyi yazışmaları okuma kategorisindeki hiçbir kazanıma yer verilmemiştir. Benzer şekilde fikir sahibi olmak için okuma kategorisindeki “İlgili ayrıntıları bularak uzun ve karmaşık metinleri hızla tarayabilir.” ve “Çok çeşitli mesleki konularla ilgili haberlerin, makalelerin ve raporların içerik ve uygunluğunu, bu metinleri daha detaylı okumanın faydalı olup olmadığına karar vererek belirleyebilir.” kazanımlarına yer verilmemiştir. Yönergeleri okuma kategorisindeki tek C1 kazanımı olan “Zor bölümleri tekrar okuyabilmesi koşuluyla, yeni bir makine veya prosedürle ilgili uzun ve karmaşık yönergeleri, bu yönergelerin kendi uzmanlık alanlarıyla ilgili olup olmadığını detaylı bir şekilde anlayabilir.” tanımlayıcısı da ders kitabındaki hiçbir metinle örtüşmemektedir. Serbest zaman etkinliği olarak okuma kategorisindeki “Belli bölümleri yeniden okuyabilmesi ve dilerse kaynak araçlara ulaşabilmesi koşuluyla çeşitli edebî metinleri okuyabilir ve fark edip takdir edebilir.” kazanımı da ders kitabında hiçbir okuma metni ile örtüşmemektedir.

Öğretim setinde incelenen okuma metinleri ADOÇEP'te verilen kategori ve kazanımlarla örtüşmektedir. Düzey bakımından bunun tek istisnası yukarıda belirtilmiş olan iki metindir. Öğretim seti hazırlanırken ADOÇEP'in dikkate alındığı kitapta ifade edilmiştir. Sonuçlar bunu destekleyici nitelikte olmakla beraber geliştirilmesi gereken noktaları da göstermektedir.

Fikir sahibi olmak için okuma, bir okuma stratejisidir. Göz gezdirerek okumayı gerektirir. Bu, metinler yoluyla değil, metne bağlı etkinlikler yoluyla geliştirilebilecek bir beceridir. Dolayısıyla kitapta metin temelli bu incelemeye ipucu veren çok az örnek vardır. Onlar da "Paragraf hangi soruya cevap veriyor?", ya da "Boş bırakılan yere hangi cümle gelmeli?" diyen etkinliklerin olduğu metinlerdir. Kitap bu çerçevede sınırlılıklar barındırmaktadır.

Öğretim setinde geliştirilmesi gereken en açık nokta, ADOÇEP’te verilen tüm kategorilere ve kazanımlara yönelik okuma metninin bulunmamasıdır. Nitekim Yılmaz (2019) da B1 düzeyiyle sınırlı çalışmasında İstanbul B1 ders kitabı için aynı sonuca ulaşmıştır. Yukarıdaki verilerle desteklendiği üzere belli kazanımlar sık tekrar ederken bazı kategori ve kazanımlara hiç yer verilmemektedir. Örneğin, B2 düzeyinde bilgi ve sav için okuma kazanımlarından "Söylemsel metindeki farklı yapıları (karşıt savlar, sorun-çözüm sunumu ve sebep-sonuç ilişkisi) tanıyabilir." kazanımına yönelik metinler örneklendirilmemiştir. Oysa B2 düzeyinde Türkçe öğrenmeye devam eden öğrenciler genellikle Türkiye’de bir üniversitede eğitim görmek için Türkçe öğrenmektedirler. Onların akademik hayatta en çok ihtiyaç duyabilecekleri kazanımlardan biri söylem yapılarını tanımaktır. Sonuçlar bu açıdan eksikliğe dikkat çekmektedir. Bununla beraber İstanbul ders kitabıyla Yunus Emre ders kitabını B2 düzeyinde inceleyen Şimşek (2016) okuma becerisinin diğer becerilerle bütünlük içinde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonucun İstanbul öğretim seti için de farklı olmadığını söylemek mümkündür. Çünkü tüm okuma metinleri diğer becerilerin içerik ve dil yapılarıyla uyum içindedir ki bu ADOÇEP’in dile bütüncül bakışına uygun bir tutumdur. Gazi TÖMER öğretim setinden C1 düzeyi okuma metinlerini, ADOÇEP C1 seviyesi kazanımlarına uygunluk bakımından inceleyen Güleç (2019) de benzer sonuçlara ulaşarak metinlerin ADOÇEP’e uygun olduğunu saptamıştır. Bu noktada geliştirilmesi gereken en önemli nokta farklı söylemlerde ve farklı işlevlerde metin türlerine yer verilerek ADOÇEP’in diğer kategori ve kazanımlarına yer açmaktır.

5.2. Ders Kitabında Yer Alan Okuma Eğitimi Metinlerinin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı’ndaki Metin Türlerine Uygunluğuna İlişkin Sonuçlar

Burada ders kitabında yer alan okuma eğitimi metinlerinin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı’nda belirtilen metin türlerine uygunluğuna ilişkin sonuçlar ele alınmıştır. Metinler özel üretilmiş metinler ve özgün metinler şeklinde iki kategoride ele

alınmıştır. Kaynağı bilinen metinler özgün metin, kaynağı bilinmeyen metinler ise özel üretilmiş metin olarak değerlendirilmiştir.

A1 düzeyinde on yedi, A2 düzeyinde on beş, B1 düzeyinde on üç, B2 düzeyinde sekiz ve C1 düzeyinde de dört özel üretilmiş metin tespit edilmiştir. A1 düzeyinde özgün metin bulunmazken, A2 düzeyinde üç, B1 düzeyinde beş, B2 düzeyinde on ve C1 düzeyinde ise on dört özgün metin olduğu saptanmıştır. İstanbul setinin ders kitaplarında toplamda seksen dokuz okuma metni bulunmaktadır. Buna göre seksen dokuz metinden elli yedisi özel üretilmiş metinken, otuz ikisinin ise özgün metin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çerçeve Metin’de eyleme yönelik kazanımlar ağırlıktadır. Bu bağlamda ADOÇEP’te metin türü oldukça geniş bir şekilde ele alınarak dilin kullanılabilceği tüm durumlar metin kapsamına girmektedir (Uysal, 2009:198). Fakat ADOÇEP’in de yer verdiği gibi yabancı dil öğretiminde temelde özgün ve özel üretilmiş metin ayrımı kabul görmektedir. Özgün metinler zengin ve çeşitli dil kullanımı, çok çeşitli ve özgün eğitsel etkinliklere yol açması ve öğrencinin metin ile etkileşimini sağlaması açısından yabancı dil öğretiminde kullanılması gereken metin türüdür (Şahin, 2010:101). Özgün metinler dilin doğal kullanım alanını göstermesi bakımından önemlidir. Ancak İstanbul setindeki seksen dokuz metinden yalnızca otuz ikisi özgün metindir. Düzey arttıkça özgün metin sayısında da artış görülmektedir. Temel düzeyde özgün metin, yalnızca A2 düzeyinde ve üç tanedir. A1 düzeyindeki tüm metinler özel üretilmiş metindir. Yedi İklim ve İstanbul serisini karşılaştırmalı inceleyen İltar (2018:208) da metin türleri bakımından kitapları kıyaslamış ve özgün metinlerin az olduğunu ifade ederek benzer sonuçlara ulaşmıştır. Özel üretilmiş metinler doğal dil kullanımını yansıtmaktan ziyade dilsel yapıyı öğretme amaçlıdır (Şahin, 2010:102). İstanbul setindeki seksen dokuz metnin elli yedisi ise özel üretilmiş metin kategorisindedir. Nitekim setteki metinlerin dilsel yapıyı fark ettirecek bir nitelikte olması özel üretilmiş metinlerin sayısındaki çokluğu izah etmektedir. İstanbul setindeki metinler ADOÇEP’in çalışmamızda referans aldığımız özel ve özgün metin mantığına uygun niteliktedir. Ancak özel ve özgün metinlerin kitaptaki dağılımına bakıldığında ADOÇEP’in dil öğretim anlayışı ve yaklaşımı açısından kapsayıcılığına uymamaktadır.

5.3. Ders Kitabında Yer Alan Okuma Eğitimi Metinlerinin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'ndaki Metin İşlevlerine Uygunluğuna İlişkin Sonuçlar

Ders kitabında yer alan okuma eğitimi metinlerinin, metin işlevlerine uygunluk bakımından sonuçları ele alınmıştır. Bu bağlamda Avrupa Konseyi'nin altı maddelik dil işlevleri, ADOÇEP'in de esasını teşkil etmektedir. Bununla birlikte ADOÇEP'e göre daha düzenli bir şekilde ele alınmış, işlevsel bir listedir. ADOÇEP'e temel teşkil etmesi ve daha kapsayıcı bir niteliğe sahip olması nedeniyle (Deniz ve Çekici, 2019) bu çalışmaya referans olarak alınmıştır.

Metinler işlevlerine göre bilgiyi araştırma ve açıklama, tutumları keşfetme ve ifade etme, eylem planlarını yönetme ve karar verme (ikna), sosyalleşme, söylemi yapılandırma, iletişimi sağlama alma ve onarma işlevleri kapsamında değerlendirilmiştir. Bilgiyi araştırma ve açıklama işlevi, A1 düzeyinde on iki metinde karşımıza gelirken, A2 düzeyinde on yedi metinde, B1 düzeyinde on yedi metinde, B2 düzeyinde on yedi metinde ve C1 düzeyindeyse on yedi metinde karşımıza gelmektedir. Görülmektedir ki en sık kullanılan işlev bilgiyi araştırma ve açıklama işlevidir. Buna göre metinlerin çoğu bilgi verme amaçlı yazılmıştır. Tutumları keşfetme ve ifade etme işlevi, A1 düzeyinde bir kere ve B1 düzeyinde bir kere olmak üzere toplamda iki kez karşımıza gelmektedir. Diğer düzeylerdeyse kullanılmamıştır. Eylem planlarını yönetme ve karar verme (ikna) işlevi, A1, A2, B2, C1 düzeylerinde birer kez kullanılarak toplamda dört kez kitapta yer bulmuştur. B1 düzeyinde ise kullanılmamıştır. Sosyalleşme işlevi yalnızca A1 düzeyinde üç kez kullanılırken diğer düzeylerde kullanılmamıştır. Buna göre seksen dokuz metinden sekseni bilgiyi araştırma ve açıklama işlevindedir. İki tutumları keşfetme ve ifade etme işlevindedir. Dördü eylem planlarını yönetme ve karar verme (ikna) işlevindedir. Üç tanesi ise, sosyalleşme işlevindedir. İstanbul öğretim setinde toplam seksen dokuz okuma metni bulunmaktadır. Bu metinlerden sekseni bilgiyi araştırma ve açıklama işlevindedir. Dört metin eylem planlarını yönetme ve karar verme (ikna) işlevindeyken, üç metin sosyalleşme ve iki metin de tutumları keşfetme ve ifade etme işlevindedir. Söylemi yapılandırma işleviyle, iletişimi sağlama alma ve onarma işlevineyse hiç yer verilmediği görülmektedir. Buna göre kitapta dil işlevlerine yönelik kapsayıcı bir tutum sergilenmemiştir. Bilgiyi araştırma ve açıklama işlevinde ciddi bir yığılma göze çarpmaktadır. Okuma metinlerinin genel olarak bilgi verme amaçlı yazıldığı görülmektedir. Diğer işlevler bakımından geliştirilmesi gereken bir konumda olduğu sonucuna varılmıştır. Nitekim Yunus Emre'nin Türkçe Öğreniyorum öğretim setindeki okuma metinlerini işlevler bakımından inceleyen

Deniz ve Çekici (2019:3059) de, dil işlevlerinin öğretilmesinde aşamalılık ilkesinin yeteri kadar dikkate alınmadığı, okuma metinlerinin daha çok bilgiyi araştırma ve ifade etme işlevi taşıdığı, iletişimi sağlama alma ve telafi etme işlevinin göz ardı edildiğini vurgulayarak benzer sonuçlar paylaşmıştır.

5.4. Ders Kitaplarında Yer Alan Okuma Eğitimi Metinlerinin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'ndaki Dil Kullanım Alanlarına Uygunluğuna İlişkin Sonuçlar

Bu alt başlıkta ders kitaplarında yer alan okuma eğitimi metinlerinin, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'nda belirtilen dil kullanım alanlarına uygunluğuna ilişkin sonuçlar paylaşılmıştır.

A1 düzeyindeki sekiz metin, A2 düzeyindeki on metin, B1 düzeyindeki dört metin, B2 düzeyindeki iki metin ve C1 düzeyindeki beş metin ADOÇEP'teki kişisel alana uygundur. Buna göre yirmi dokuz metin kişisel alandadır. A1 düzeyinde üç metin, A2 düzeyinde bir metin, B1 düzeyinde üç metin, B2 düzeyinde bir metin ve C1 düzeyinde üç metin eğitsel alandadır. Buna göre öğretim setindeki on bir metin eğitsel alandadır. A1 düzeyinde dört metin, A2 düzeyinde altı metnin, B1 düzeyinde sekiz metnin, B2 düzeyinde on beş metnin ve C1 düzeyinde dokuz metnin kamusal alanda olduğu saptanmıştır. Buna göre öğretim setindeki seksen dokuz metinden kırk ikisi kamusal alandadır. B1 düzeyinde üç metnin ve C1 düzeyinde bir metnin meslek alanında olduğu tespit edilmiştir. Toplamda dört metin meslek alanıyla, ilgilidir. Hem kişisel hem de kamusal alanla A1 düzeyinde iki ve A2 düzeyinde bir metin olmak üzere toplamda üç metin ilgilidir.

Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe öğretim seti ADOÇEP'e uygunluk bakımından ele alınmıştır. Bu bağlamda, ADOÇEP kazanımları her ne kadar geliştirilmeye çalışılsa da yeterli değildir. Sık sık mesleki sözcüğüne vurgu yapılmaktadır. Oysa dil öğretirken yalnızca meslek grupları ile çalışılmamaktadır. Mesleki içeriklerin alana özgü bir şekilde ayrıca ele alınması gerekmektedir. Bununla birlikte kitapta meslek alanıyla ilgili yalnızca dört metne yer verilmiştir. Bu tezatlık kitabın işlevsel kullanımı bağlamında yetersizlik oluşturmakta ve ADOÇEP'e uygunluk bakımından sınırlılıklar yaratmaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde son yıllarda akademik amaçlı Türkçe kursları ve kitapları düzenlenmektedir. Bu kurslardaki temel amaç, üniversite eğitimi için gelen

öğrenciye akademik bir dil alt yapısı kazandırmaktır. Nitekim öğrenciler üniversitede, sunum yapma/dinleme, topluluk önünde konuşma, rapor ve makale yazma gibi dilin eğitim alanına yönelik eğitsel kullanımlarıyla karşılaşmaktadırlar (Tüfekçioğlu, 2018). Dolayısıyla akademik yazma, akademik okuma, akademik terimleri bilme ve kullanabilme becerileri ön plana çıkmaktadır. Bu durum özellikle üniversite okumak için Türkiye'ye gelen öğrenci sayısındaki artış dikkate alındığında dilin eğitsel kullanımına daha fazla önem verilmesi gerektiği sonucunu vermektedir.

Öğretim setindeki metin sayısının artırılmasının dil kullanım alanında da çeşitlilik yaratacağı düşünülmektedir. Nitekim Yılmaz (2019) Yedi İklim Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe kitaplarındaki okuma metinlerini B1 düzeyinde kıyaslamalı olarak incelediği çalışmasında, İstanbul kitabındaki metin sayısının dramatik bir şekilde az olduğunu belirtmiştir. Sonuç olarak, incelenen metinler ADOÇEP'e uygun bulursa da kitaptaki söylem çeşitliliği açık bir ihtiyaçtır. Söylem çeşitliliğinin az olması dilin kullanım alanları konusunda yığılmaları ve sınırlılıkları artırmaktadır.

Bu bağlamda öneriler şunlardır:

1. Ders kitabındaki metin sayısı artırılmalıdır. Bu şekilde ADOÇEP'teki kriterlere uygun metin çeşitliliği elde etmek mümkün olabilir. Bununla birlikte farklı metin türleriyle karşılaşan öğrencinin dil öğrenim süreci ve kelime öğrenim süreci daha verimli hale gelebilir.
2. Ders kitaplarında farklı söylem yapılarında metinlere yer verilmelidir. Bu şekilde öğrencinin amacına uygun bir ders kitabı tasarımı ortaya konabilir.
3. Yeni İstanbul öğretim setindeki metinler ADOÇEP'teki kazanımlar bakımından çeşitlilik göstermelidir. Bu da metin çeşitliliğini artırmakla mümkün olabilir.
4. Yeni İstanbul öğretim setindeki metinler dilin işlevleri bakımından çeşitlilik göstermelidir. Belli işlevlere yığılan metinler öğrenciye farklı dil kullanım ortamı sunamaz. Bu bakımdan bu konu önemlidir.

KAYNAKLAR

- Aydoğan, K. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde set halinde kullanılan “İstanbul” ve “Yedi İklim” metot kitaplarında okuma metinleri üzerine bir karşılaştırma ve kitaplara ilişkin TÖMER öğretim elemanlarının görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Barın, E. (2004). Yabancılar Türkçe Öğretiminde İlkeler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, 1, 19-30.
- Bölükbaş, F., Yılmaz, M., Y., Keskin, F. (Ed.). (2020). *Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı A1*. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.
- Bölükbaş, F., Yılmaz, M., Y., Keskin, F. (Ed.). (2020). *Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı A2*. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.
- Bölükbaş, F., Yılmaz, M., Y., Keskin, F. (Ed.). (2020). *Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı B1*. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.
- Bölükbaş, F., Yılmaz, M., Y., Keskin, F. (Ed.). (2020). *Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı B2*. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.
- Bölükbaş, F., Yılmaz, M., Y., Keskin, F. (Ed.). (2020). *Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı C1*. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (13. bs). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Coşkun, O. (2017). Yabancı dil öğretiminde eylem odaklı yaklaşım. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, 16(16): 83-101.
- Çelik, N., Başutku, S. (2020). 2018 (CEFR) diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi yeni açıklamalar metninde okuma becerisine yönelik incelemeler. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 5(1), 91-118.
- Çetinkaya, G., Yolcusoy, Ö. (2020). Okuduğunu anlamayı değerlendirmeye dönük ölçünleştirilmiş görev biçimleri: Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitapları üzerine karşılaştırmalı bir inceleme. *HAYEF: Journal of Education*, 17(2), 176-198.
- Demirel, M. B. (2019). Ne güzel! ve kolay gelsin! Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarının karşılaştırılması. *Turkish Studies*, 14(4), 1247-1256.
- Demirel, Ö. (2021). *Yabancı dil öğretimi* (12. bsk.). Ankara: Pegem Akademi.
- Demir, A., ve Açık, F. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürlerarası yaklaşım ve seçilecek metinlerde bulunması gereken özellikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 30, 51-72.

- Demir, K. (2016) *Yabancı dil öğretiminde iletişimsel yaklaşım ve gelişimsel yeteneğin Avrupa Dil Portfolyosu çerçevesinde değerlendirilmesi: Sekizinci sınıf örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Deniz, K. ve Çekici, Y., E. (2019). Dil işlevleri açısından Türkçe öğreniyorum ders kitabı. *Turkish Studies Educational Sciences*, 14(6), 3043-3062.
- Erdem, M., D., Gün, M., Şengül, M., Şimşek, R. (2015). Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan okuma metinlerinin öğretim elemanlarınca diller için Avrupa ortak başvuru metni ve işlevsel metin özellikleri kapsamında değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 10(3), 455-476.
- Fişekçioğlu, A. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi ölçütlerine göre Türk kültürü tanımlayıcılarının oluşturulması: B1 dil düzeyi model önerisi*. Doktora Tezi. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Güleç, E. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki okuma metinlerinin incelenmesi: Gazi TÖMER örneği. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 115-139.
- Günay, D. (2001). *Metin bilgisi*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Güneş, F. (2013) *Türkçe öğretiminde metin seçimi*. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 1(1): 1-12.
- Hasırcı, S. (2016). *Yabancılar Türkçe öğretiminde okuma becerisinin yeri. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi içinde*. Ed.; F. Yıldırım ve B. Tüfekçioğlu. Ankara: Pegem Akademi. s.115-126.
- İltar, L. (2018). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki okuma metinlerinin farklı değişkenler açısından değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- İşçi, C. (2012). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan "Yeni Hitit" ders kitabının dört temel dil becerisi ve kültür açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Johnson, P. (2017). *Okuma ve yazma öğretimi* (1. baskı) (Ahmet Benzer çev. ed.). Ankara, Pegem Akademi.
- Karatay, H. (2011). *Okuma eğitimi kuram ve uygulama*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Keskin F. ve Okur A. (2018). Okuma eğitimi. *Yabancılar Türkçe öğretimi el kitabı* içinde. Ed. M. Durmuş, ve A. Okur. Ankara: Grafiker Yayınları. s. 295-310.
- Kemiksiz, Ö. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitapları üzerine yapılan araştırmaların eğilimleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(Özel Sayı), 34-56.
- Kılıç, V. (2007). Dilin işlevleri: metin eylem kuramı yaklaşımı. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (2): 124-138.
- MEB. (2019). *Türkçe dersi öğretim programı*. Milli Eğitim Bakanlığı: Ankara.
- MEB ve TELC (2013). *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi*, Almanya: Frankfurt.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (2019). *Nitel veri analizi*. (3. Baskı). (S. Akbaba Altun ve A. Ersoy çev. ed.) Ankara: Pegem Akademi.

- Ömeroğlu, E. (2016). *Yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanmış ders kitaplarının incelenmesi*. Doktora Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Öncül, E. (2020). *Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında yer alan yazma etkinliklerinin Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni kapsamında değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
- Özbal, B. (2020). 2020 Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Tamamlayıcı Cilt: Güncellenen ve eklenen tanımlayıcı ölçekler. *IV. Uluslararası Türklerin Dünyası Sosyal Bilimler Çevrim içi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, ed. O. K. Gül vd., Kıbrıs İlim Üniversitesi ve Türklerin Dünyası Enstitüsü, Ankara, s. 519-531.
- Özbay, M. (2013). *Okuma eğitimi* (3. bsk.). Ankara: Öncü Kitap.
- Özdemir, C. (2013). Yabancılara Türkçe öğretiminde ders malzemelerinin önemi ve işlevsel ders malzemelerinin nitelikleri. *Turkish Studies*, 8(1), s.2049-2056.
- Polat, T. (1993). Yazınsal metinler ve yabancı dil olarak Almanca öğretimi. *Studien zur deutschen Sprache und Literatur*. 0(8), 181-190.
- Sağlam, Y. ve Kanadlı, S. (2021). *Nitel veri analizinde kodlama*. (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Serin, N.ve Turan, E. D. (2015). Yunus Emre Türkçe Öğretimi Seti'nde yer alan metinlerin tür, tema ve özgünlük açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 4 (3), 1229-1250.
- Sönmez, Ö. (2019). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarının Avrupa dilleri öğretimi ortak çerçevesi açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Şahin, A. (2010). *Avrupa dil gelişim dosyası bağlamında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma becerisini geliştirmeye yönelik malzeme oluşturma*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Şimşek, P. (2011). *Yabancılara Türkçe öğretiminde okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Şimşek, R. (2016). *Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının temel dil becerileri bağlamında karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
- TDK. (2010). *Türkçe Sözlük*. (11. Baskı). Türk Dil Kurumu: Ankara.
- Topçuoğlu Ünal, F. (2018). Okuma eğitimi. *Yabancılara Türkçe öğretimi el kitabı* içinde. Ed.; M. Durmuş, M. ve A. Okur. Ankara: Grafiker Yayınları. s. 387-396.
- Tiryaki, E., Doğan, S. Ö. (2017). Yabancılara Türkçe öğretimindeki ders kitaplarındaki okuma metinlerinin bilgi türleri açısından incelenmesi (İstanbul C1/+ örneği). *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(3), 503-518.
- Toprak, F. (2011). Yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarındaki okuma parçaları ve diyaloglar üzerine bir değerlendirme. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 29, 11-24.

Tüfekçioğlu, B. (2018). *Yabancı dil olarak akademik Türkçe: sosyal bilimlerde akademik ve teknik söz varlığı*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Tunay, A. (2010). *Avrupa Dil Çerçevesinin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarına uygulanışının değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

Turgut, E., Karakuş, N., Ökten, C., E. (2017). Cef-Estim Kılavuzuna göre Hitit, İstanbul ve Yedi İklim setlerindeki A2 okuma metinlerinin değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 12(33),475-490.

Uysal, B. (2009). *Avrupa dilleri öğretimi ortak çerçeve metni doğrultusunda Türkçe öğretimi programları ve örnek kitapların değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

Ülper, H. (2021). *Okuma ve anlamlandırma becerilerinin kazandırılması* (4. Baskı.). Ankara: Nobel yayınevi.

Yeşilyurt, E. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hazırlanmış ders kitapları. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi içinde*. Ed.; Ü. Şen. Ankara: Pegem Akademi. s. 168-207.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. Baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, C. (2019). *Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi bağlamında okuma kazanımlarının (B1 düzeyi) ders kitaplarındaki görünümü*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

